

TURBOMECANICA

**RAPORT ANUAL
TURBOMECANICA
2023**

CUPRINS

MESAJUL PREȘEDINTELUI – DIRECTOR GENERAL.....	4
RAPORT ANUAL AL CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE.....	5
INTRODUCERE	5
DESPRE TURBOMECANICA.....	5
ANUL 2023 - EVENIMENTE, INVESTITII ȘI INDICATORI.....	7
REALIZAREA PLANULUI DE INVESTIȚII	8
INDICATORI ECONOMICI-FINANCIARI	9
INDICATORI MACROECONOMICI	9
CONTEXTUL ORGANIZAȚIEI ȘI PĂRȚILE INTERESATE	10
MODELUL DE BUSINESS	11
IMPACTUL SITUAȚIEI ECONOMICE GLOBALE.....	12
ACTIVITATEA COMERCIALĂ	13
MEDIUL DE AFACERI	13
VÂNZĂRI	14
o.....Programul “ONU (SAR)” 1-6 (6 elicoptere), pentru perioada 2024-2025;	14
o.....Programul “ELICOPTERE L/ VIP” 1-6 (6 elicoptere), cu derulare in perioada 2023-2025.	14
SISTEMUL INTEGRAT DE ASIGURARE A CALITĂȚII SI MEDIULUI	16
ATENUAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA PERFORMANȚEI DE MEDIU ȘI PREVENIREA POLUĂRII.....	22
PROTECȚIA NUCLEARĂ.....	25
RESURSA UMANĂ.....	26
CODUL DE CONDUITA ȘI ETICĂ – PRINCIPII ȘI VALORI.....	26
PERSONALUL NOSTRU.....	27
INSTRUIRI PERSONAL.....	29
ORGANIZAREA INTERNĂ & STRUCTURA ORGANIZATORICĂ	34
CONDUCEREA TURBOMECANICA.....	34
ACȚIONARII TURBOMECANICA	35
STRUCTURA ORGANIZATORICĂ.....	36
PRINCIPALII ACȚIONARI	37
GUVERNANȚA CORPORATIVĂ.....	37

SISTEMUL DE GESTIUNE ȘI CONTROLUL INTERN.....	39
JUSTA MOTIVARE ȘI RECOMPENSE ȘI MOTIVARE.....	39
DECLARAȚIA NEFINANCIARĂ.....	39
CONFORMAREA CU CERINȚELE DE RAPORTARE NON-FINANCIARĂ.....	40
CONFORMAREA CU CERINȚELE REGLEMENTĂRILOR.....	41
DEZVOLTARE DURABILĂ & UTILIZAREA DURABILĂ A RESURSELOR	41
MANAGEMENTUL RISCURILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR.....	44
SITUAȚIA FINANCIARĂ PENTRU ANUL 2023.....	50
DESCRIEREA PROCESULUI FINANCIAR.....	50
SITUAȚIA ACTVELOR CORPORALE.....	51
INVENTARIEREA ANUALĂ A PATRIMONIULUI	52
REZUMATUL POZIȚIEI FINANCIARE	52
REZUMATUL REZULTATULUI GLOBAL	53
ANEXĂ - DECLARAȚIA PRIVIND CONFORMITATEA CU CODUL DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ	54
Situația individuală a poziției financiare.....	60
Situația individuală a profitului și a pierderii	62

MESAJUL PREȘEDINTELUI – DIRECTOR GENERAL

Stimați acționari,

Îmi face plăcere să vă prezint rezultatele financiare înregistrate de TURBOMECANICA pe anul 2023 și îmi exprim convingerea că acestea vă vor reconfirma încrederea în noi.

Continuăm să înregistrăm rezultate financiare bune, deși la nivel global mediul de afaceri este influențat de incertitudinile economice, presiunile inflaționiste și tensiunile geopolitice.

În 2023, am înregistrat 131,4 milioane lei (2022: 139,2 milioane) venituri din contractele cu clienții și un profit net de 11,1 milioane lei, precum și o marjă de profit net de 8,49% (2022: 8.76%).

Un procent de aproximativ 38% din totalul cifrei de afaceri a fost generat în ultimul trimestru al anului, accentuând astfel ciclicitatea pe care o experimentăm în fiecare an și a cărei înțelegere o considerăm fundamentală pentru investitori astfel încât să poată evalua corect evoluția indicatorilor financiari.

Menținerea profitabilității societății la un nivel apropiat de cel din anul precedent, 8,49% în 2023 față de 8,76% în 2022, deși cifra de afaceri a scăzut cu aproximativ 5,6% iar cheltuielile au rămas la un nivel comparabil cu anul anterior, demonstrează calitatea managementului resurselor. Această scădere se datorează reprogramării în producție a unui set de ansamble mecanice și lipsei unei rezoluții cu privire la costurile suplimentare aferente programului NATO. Acest impact nu va influența în mod semnificativ poziția TBM în anul 2024.

TURBOMECANICA își menține strategia de dezvoltare a societății prin diversificarea portofoliului de servicii de întreținere a motoarelor civile. Astfel, în anul 2023, Compania noastră a constituit depozite bancare de valori importante care au ca destinație asigurarea fondurilor proprii necesare demarării acestui proiect de dezvoltare.

În ceea ce privește producția de componente pentru aeronave, îmi face plăcere să remarc creșterea volumului de activitate din anul 2023 ce s-a reflectat într-o creștere a vânzărilor pe acest segment și lucrăm la menținere a trendului pozitiv și pentru acest an.

Anul 2024 este unul aparte pentru TURBOMECANICA care va sărbătorii 50 de ani de la înființare. De-a lungul timpului Compania a întâmpinat multe provocări, dar le-am privit ca oportunități din care am învățat lecții importante, uneori ieșind din zona de confort. Cel mai important aspect este că nu ne-am oprit niciodată, indiferent de provocările apărute. Cred cu tărie că facem parte dintr-una dintre cele mai de succes povești din istoria aeronautică a României și privim cu încredere spre viitor.

Sunt onorat de colaborarea cu clienții, partenerii și investitorii noștri. Totodată sunt mândru de echipa noastră de specialiști care garantează de jumătate de secol excelența în domeniul aviației.

Vă invit în continuare să parcurgeți raportul anual, în cadrul căruia sunt prezentate detaliat performanțele TURBOMECANICA în 2023.

RAPORT ANUAL AL CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE

INTRODUCERE

Prezentul Raport anual la 31.12.2023 al societății TURBOMECANICA S.A. este întocmit în conformitate cu Legea 24/2017 și Regulamentul nr. 5/2018 al Autorității de Supraveghere Financiară (ASF) privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață.

Raportul Administratorilor la 31.12.2023 este însoțit de Situațiile financiare individuale ale TURBOMECANICA S.A., cu scopul de a informa investitorii și părțile interesate cu privire la modificările în poziția și performanța societății pentru anul 2023, precum și cu privire la situația de pe piața industriei de aviație și apărare.

Raportul cuprinde, de asemenea, Declarația cu privire la aspectele de raportare non-financiară, declarația "Aplici sau Explici", de conformare la Codul de Governanță Corporativă al Bursei de Valori București și sunt atașate ca anexă la Raportul Administratorilor.

TURBOMECANICA întocmește situațiile financiare individuale în conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor publice 2844/2016, pentru aprobarea reglementarilor contabile conforme cu standardele internaționale de raportare financiară IFRS, cu modificările și clarificările următoare.

DESPRE TURBOMECANICA

Turbomecanica este o Societate românească, cu tradiție de aproape jumătate de secol în industria aeronautică, și este parte din industria națională de apărare în conformitate cu legea 232/2016.

Misiunea noastră a început odată cu Uzina TURBOMECANICA, în 1975 ca **unic fabricant** de motoare cu turbină și ansamble mecanice pentru elicoptere (IAR PUMA 330L), cât și de motoare pentru aeronavele de fabricație românească (IAR 99) care intră în dotarea Ministerului Apărării Naționale și Serviciului Român de Informații.

Principalele activități derulate în prezent sunt:

- Întreținerea/mentenanța echipamentelor sub licență
- Fabricarea de componente pentru aviația civilă
- Fabricarea de componente pentru domeniul energiei

În prezent, Turbomecanica continuă să mențină cu responsabilitate capacitățile naționale de zbor pentru elicopterele PUMA IAR-330 și avioanele de școală IAR 99/ ȘOIM din dotarea **MApN (SMFA, SMFN) și SRI** efectuând activități de întreținere produs.

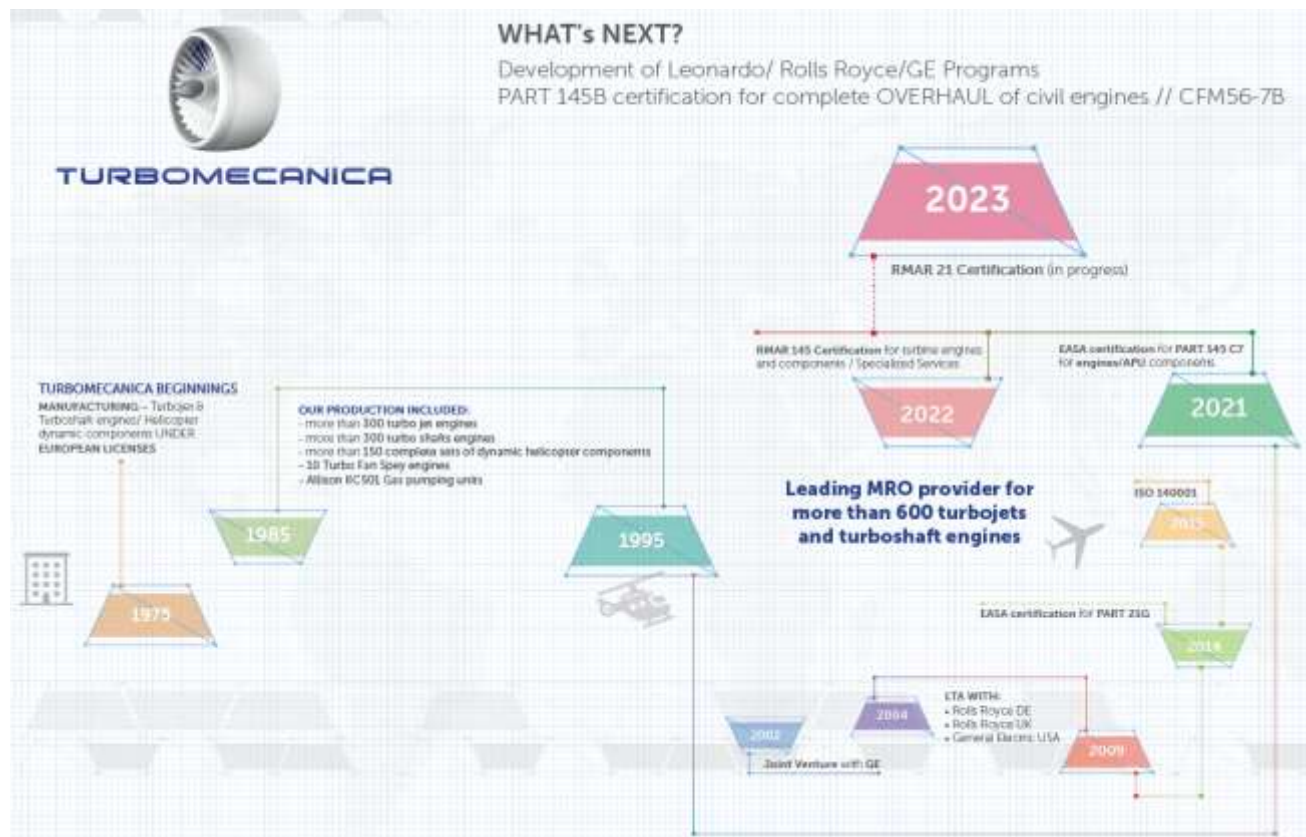
Pe piața externă, Societatea a continuat și în anul 2023 să livreze componente și subansamble pentru motoare de aviație civilă. Aceste programe și-au continuat desfășurarea în pofida dificultăților existente pe piața mondială. În paralel s-a continuat și activitatea de fabricație componente pentru turbine de gaz.

Astfel, Turbomecanica continuă tradiția de colaborare cu nume importante de pe piața internațională a aviației, precum Leonardo Helicopters, ITP Aero și Witzenmann, sau GE Ungaria în domeniul energiei, precum și alți clienți cu ponderi mai mici în cifra de afaceri a Societatii.

Conform clasificării activităților din economia națională, obiectul principal de activitate al TURBOMECANICA este fabricarea de aeronave și nave spațiale - cod CAEN 3030 iar secundar codul CAEN 3316.

Codul de identificare unic al companiei la nivel european (EUID) este ROONRC.J40/533/1991, iar codul de identificare ca entitate juridică (LEI) este 529900O5AIXHHACIZH85.

Website-ul companiei este www.turbomecanica.ro.

ANUL 2023 - EVENIMENTE, INVESTITII ȘI INDICATORI

În anul 2023, Societatea a început procesul de tranziție pentru implementarea noilor cerințe ale reglementarilor EASA Part 145 și Part 21 prin planificarea tranziției către Managementul Siguranței, urmând să implementeze un Sistem de Management al Siguranței menit să identifice în mod proactiv pericolele și să atenueze riscurile legate de siguranță înainte ca acestea să ducă la accidente și incidente de aviație.

La începutul anului 2023 s-au asigurat programele ce urmează să se desfășoare pe parcursul următorilor 3 ani, perioada 2023-2025, în colaborarea cu clientul IAR Brașov, prin semnarea actelor adiționale pentru efectuarea de întrețineri majore la 12 elicoptere din programele ONU/SAR și Elicopter L/VIP, discuții începute la finalul anului 2022.

Tot în anul 2023, TBM și Leonardo Helicopters au semnat un contract de colaborare pe termen mediu. Prin acest contract și prin investițiile în noi echipamente realizate de TBM, societatea va reuși să crească producția cu până la 30% în cadrul acestui program.

În cursul anului 2023 TBM a primit în vizită Reprezentatul Honeywell Defense & Aerospace cu funcția Sales Director – Engines, Power Systems, Wheels & Brakes. În cadrul întâlnirii TBM s-au discutat aspecte tehnice referitoare la implementarea întreținerii motoarelor AGT 1500 ce echipează tancurile Abrams, tancuri ce urmează să fie achiziționate de România prin programul de înzestrare. Ulterior acestei discuții, TBM a fost invitată la evenimentul de sărbătorire a 25 de ani Honeywell în România unde reprezentanții TBM au discutat cu Reprezentatul Honeywell cu funcția Government Relations Director Europe HBT & Aerospace & CEE. La începutul anului 2024, TBM a primit reacții pozitive cu privire la întreținerea acestor motoare în TBM inclusiv de la MAPN/Direcția pentru Armamente.

În cadrul salonului Le Bourget (#Paris Airshow) TBM a participat la întâlnirea inițială lansată de MTU Aero Engines și SAFRAN Helicopter Engines către 25 de reprezentanți ai industriei și universităților, întâlnire de lansare a invitației

de participare la eforturile europene comune de dezvoltare a unui nou motor de helicopter in proiectul *“Tehnologii europene de ultimă generație pentru aeronave cu aripă rotativă”* (European Next Generation Rotorcraft Technologies – “ENGRT”) . În urma acestei întâlniri, TBM a semnat un Acord de Confidențialitate tripartit.

Proiectul „Transfer de tehnologie pentru optimizarea tratamentului mecanic de suprafață al unor repere utilizate în industria aeronautică” în colaborare cu Facultatea de Știința și Ingineria Materialelor din cadrul UNSTPB (fostă UPB) declarat câștigător în anul 2022, urmează a fi finalizat luna iunie 2024. Proiectul este un deja un succes. Ca urmare a modernizării echipamentului, a fost posibilă creșterea producției mai multor repere importante pentru Leonardo Helicopters, inclusiv TGB (Tail Gearbox) care este produs certificat EASA. Astfel, se intenționează creșterea numărului de TGB-uri livrate la 5 bucăți pe lună, față de o medie de 3,75 buc/lună în 2023, respectiv 2,17 buc/lună în 2022.

Dorim să continuăm progresele înregistrate și, ca urmare a excelenței colaborării cu echipa UNSTPB. În acest sens, TURBOMECANICA în parteneriat cu UNSTPB (Universitatea Națională de Știință și Tehnologie Politehnica București) a depus un proiect de tip PED (Proiect Experimental Demonstrativ) cu tema “Model demonstrativ pentru o tehnologie avansată de tratament termomecanic al suprafeței oțelurilor pentru aplicații critice în industria aerospațială (Demonstration model for an advanced thermomechanical surface treatment technology of steels used for critical aerospace applications) - AeroSurfSteel”. Potrivit calendarului competiției, în perioada februarie – iulie 2024 are loc verificarea eligibilității proiectelor propuse și evaluarea acestora, rezultate finale având termen final data de 31 iulie 2024.

REALIZAREA PLANULUI DE INVESTIȚII

Societatea a continuat în anul 2023 investițiile în creșterea productivității capacităților și capabilităților existente dar a urmărit și dezvoltarea unora noi.

În consecință, gradul de realizare al planului de investiții pentru anul 2023 a atins procentul de 70%89,35%. Din punct de vedere valoric, Societatea a economisit aproximativ 1,100,000 Euro în cadrul negocierilor achizițiilor aprobate prin planul de investiții.

Prin urmare, situația investițiilor aferente anului 2023 se prezintă astfel (in Euro):

Plan de investiții aprobat	4,978,000
Investiții amânate	1.067.000 ¹
Valoarea planificată pentru investițiile realizate	3.911.000
Valoarea efectiv realizată	2.718.425
Economie	1.192.575

Investițiile realizate conform planului de investiții aprobat, au concentrat un procent de 90,92% pentru secțiile de producție, și anume pentru modernizarea și eficientizarea activității de producție și se prezintă astfel:

S-au achiziționat 3 echipamente de prelucrare mecanica comanda numerică pentru realizarea rectificării plane, strunjirii/frezării de roți dințate și a rectificării profilului de dantură dreaptă. Acestea au fost contractate prin majorarea plafonului de Leasing angajat cu Banca Transilvania.

¹ Din valoarea investițiilor nerealizate de 350.000 Eur (33%) reprezintă amânarea modernizării unui cuptor de TT iar 400.000 Eur (37%) reprezintă asfaltarea drumurilor uzinale

Aceste achizitii vor sta la baza creșterii producției cu Leonardo Helicopters care solicită o creștere cu 30% a livrărilor în următorii ani.

Societatea a realizat și 2 modernizări la cuptorul de niturare și cuptorul de carburare. Modernizarea cuptorului de călire/îmbătrânire/recoacere a fost amânată datorită imposibilității de imobilizare a echipamentului pe o perioadă mai lungă de 3 zile.

Pentru asigurarea sănătății și securității în muncă, Societatea a demarat modificările clădirilor pentru conformarea față de reglementările tehnice privind securitatea la incendiu, în vederea alinierii cu actualizările cerințelor ISU. S-a contractat și instalarea sistemului de detectie, alarmare și stingere incendii la bancurile de încercare motoare.

Totodată, s-a amânat și asfaltarea drumurilor uzinale (37% din valoarea investițiilor nerealizate), datorită activităților de relocare echipamente.

În ceea ce privește spațiile verzi, Societatea plantează pe proprietate anual un număr aproximativ de 6 copaci.

INDICATORI ECONOMICI-FINANCIARI

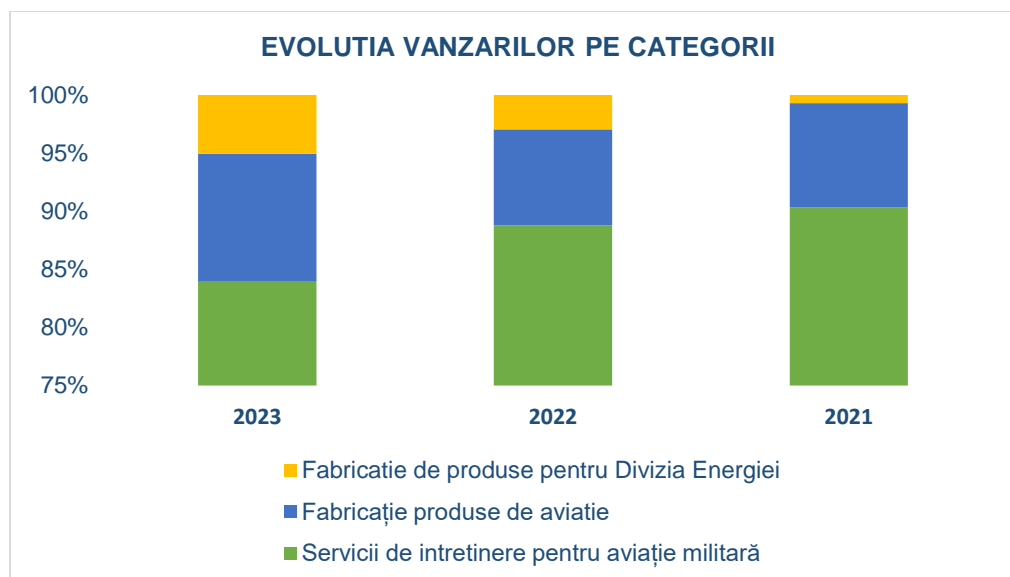
	2023	2022
<i>Lichiditatea curentă</i>	1.86	2.42
<i>Gradul de îndatorare</i>	10.68	5.95
<i>Viteza de rotație a debitorilor – clienti</i>	83.31	75.29
<i>Viteza de rotație a activelor imobilizate</i>	1.32	2.25
<i>Rata solvabilității generale</i>	2.46	3.09
<i>Rata rentabilității financiare</i>	7.63	9.93
<i>Rata profitului NET</i>	8.49%	8.76%
<i>Trezoreria netă</i>	19.161 mii lei	17.923 mii lei

INDICATORI MACROECONOMICI

	2023	2022
Inflația	10.4%	13.8%
Curs mediu de schimb €	4.9465	4.94
Curs mediu de schimb \$	4.5743	4.63
Curs mediu de schimb £	5.6869	5.02

EVOLUȚIA VÂNZĂRILOR PE CATEGORII

CATEGORII	2023	2022
Vanzari pentru aviație militară	110.266.054	121.992.815
Vanzari pentru aviație	14.458.127	11.479.502
Vanzari pentru Divizia Energiei	6.639.248	4.123.419

CONTEXTUL ORGANIZAȚIEI ȘI PĂRȚILE INTERESATE

Analiza contextului în care activează Turbomecanica a relevat **aspectele externe și interne** semnificative pentru scopul și direcția sa strategică care îi influențează capabilitatea.

Acestea vizează:

- aspectele legale - legislația comercială, fiscală, legislația muncii, legislația în domeniul mediului, cerințele de reglementare ale autorităților, incluse în reglementările aplicabile;
- clienții și reglementările specifice acestora;
- piața și competitorii ce activează în această piață;
- apariția unor noi tehnologii;
- valorile, cultura și cunoștințele personalului;
- media de vârstă a personalului și disponibilitatea resurselor umane în piața muncii.

Informațiile despre aceste aspecte externe și interne și modul în care sunt monitorizate și analizate sunt documentate în reglementările interne specifice.

Părțile interesate au fost identificate tot în cadrul analizei conformării sistemului de management a calității și mediului cu cerințele standardelor de referință după cum urmează: Clienți, Autoritățile de reglementare, Furnizorii, acționarii, comunitatea și personalul Societății.

MODELUL DE BUSINESS

Turbomecanica crează valoare prin 3 categorii de activități de bază și anume:

- Întreținere/mentenanță la motoare și ansamble mecanice (cutie de viteză principală, cutii de viteze intermediare și de spate, cap rotor principal) în conformitate cu autorizațiile AACR și AAMN, echipamente civile și militare

- Fabricarea de echipamente de înaltă tehnologie și de înaltă calitate (aviație și energie), componente și piese de TGB (cutii de transmisie spate) și MGB (cutii de transmisie principale) din noua generație de motoare de elicopter de aplicații civile, pentru AW109 și A119 - AW119MKII LEONARDO HELICOPTER - Italia, de înaltă complexitate componente de motor pentru clienții General Electric, Rolls-Royce, HONDA Aero, AVIO;

- O gamă extinsă de servicii independente: tratamente termice, procese chimice, sudură, ecrusare și testări Non-Distructive - NDT pentru diferite tipuri de piese și materiale, fabricație de componente unicate, servicii de control.

Modelul are la bază responsabilitățile Societății ca parte din industria națională de apărare și a fost extins la începutul anilor '90 prin dezvoltarea fabricației de componente de aviație pentru producătorii internaționali. Ulterior, gama variată de echipamente și procese chimice și termice folosite în Turbomecanica a început să creeze valoare prin atragerea comenzilor de servicii din partea clienților satisfăcuți de capacitățile specifice și calitatea serviciilor livrate către aceștia.

Notele la Situațiile financiare descriu modul în care raportarea financiară reflectă modelul de afaceri adoptat de societate, conform standardelor IFRS.

IMPACTUL SITUAȚIEI ECONOMICE GLOBALE

Economia globală a fost supusă mai multor încercări în anul 2023: inflație și una dintre cele mai agresive politici de înăsprire monetară din ultimele decenii, războiul din Ucraina, conflictul israelo-palestinian, multiple situații geopolitice tensionate la nivel mondial, problemele economice ale China și rivalitatea tot mai profundă dintre Washington și Beijing, care forțează companiile să regândească lanțurile de aprovizionare și securitatea, iar începutul anului 2024 este de aceeași manieră. Potrivit raportului „Global Economic Prospects” publicat de Banca Mondială, în anul 2024 economia globală va cunoaște o încetinire a creșterii economice pentru al treilea an consecutiv, de la 2,6% la 2,4%. Ritmul de creștere se situează sub media deceniului trecut cu 0,75 puncte procentuale.

În ceea ce privește economia României, estimările Băncii Mondiale prevăd pentru anul 2024 o rată de creștere de 3,9%, respectiv 4,1% pentru anul 2025, economia națională menținându-se pe primul loc în Uniunea Europeană ca ritm de creștere economică. Estimările asupra zonei euro sunt de creștere cu 1,3%, ritmul de creștere urmând să atingă 2,3% în anul 2025.

În ultimii doi ani, ratele dobânzilor au înregistrat o creștere abruptă din cauza inflației ridicate, iar băncile centrale au majorat ratele dobânzilor într-un mod fără precedent în ultimii 40 de ani. Acest fenomen a avut loc atât în zona euro, cât și în SUA, Marea Britanie, Elveția. Rata dobânzii a ajuns la 4% în zona euro, fiind cea mai ridicată valoare înregistrată vreodată. Perspectivele pentru anul 2024 ca băncile centrale să reducă ratele dobânzilor.

În Raportul asupra inflației din februarie 2024, Banca Națională a României (BNR) a revizuit în scădere, la 4,7%, prognoza de inflație pentru finalul anului 2024, față de estimarea de 4,8% din noiembrie 2023. Conform estimărilor Băncii Naționale, inflația va scădea până la aproximativ 3,5% la sfârșitul lui 2025. Având în vedere aceste perspective, Consiliul de Administrație al BNR a decis în ședința din 13 februarie 2024 să mențină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 7%, a ratei dobânzii pentru facilitățile de creditare (Lombard) la 8%, respectiv a ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit la 6%, semnalul fiind unul de continuitate, de susținere a stabilității macroeconomice în România, în contextul unei economii în schimbare și a provocărilor actuale și viitoare. De asemenea, pentru economia națională puternic integrată în cea a Uniunii Europene, este importantă menținerea unui curs valutar stabil, o depreciere a monedei naționale putând crește costurile pentru materialele importate.

Potrivit sondajului Global Economic Survey 2024 (GES2024) realizat de Asociația Camerelor de Comerț Europene, principalele cauze care generează îngrijorare pentru comunitatea internațională de afaceri sunt: tensiunile geopolitice, întreruperea lanțurilor de aprovizionare, accesul la materii prime și securitatea energetică. Problemele lanțului de aprovizionare au ajuns a doua cea mai mare provocare cu care se confruntă economia globală în 2024 față de locul patru anul trecut. Totuși, tensiunile geopolitice reprezintă pentru al doilea an consecutiv cea mai mare provocare a mediului de afaceri, pe fondul conflictelor din Ucraina și Orientul Mijlociu, dar și al complexității anului electoral 2024 (alegeri pentru 76 de state).

TURBOMECANICA s-a confruntat pe parcursul anului 2023 cu mai multe provocări:

- creșterea costurilor la materiile prime, a materialelor specifice de aviație și a celor legate de transport. Efectul acestora este resimțit de industria aeronautică de aproape 5 ani, iar estimările din piață indică menținerea presiunii pe costurile companiilor și în anul 2024;
- complexitatea lanțului de aprovizionare, industria aeronautică se bazează pe lanțuri de aprovizionare extinse și complexe, care pot fi afectate de întârzieri, perturbări sau schimbări în furnizarea materiilor prime și materialelor specifice de aviație. Gestionarea acestei complexități poate aduce presiune asupra costurilor și eficienței operaționale.
- finanțarea formării unor stocuri de materii prime și materiale critice, care să asigure o anumită independență pe termen scurt-mediu;
- programare judicioasă a tuturor resurselor financiare, materiale și umane;
- continuarea activității cu măsuri sporite de precauție pentru diminuarea riscurilor asupra resursei umane;
- aplicarea unei politici ce a vizat permanent asigurarea continuității afacerii companiei;
- cadrul legislativ a afectat mediul de afaceri și a creat lipsă de predictibilitate pe zone extrem de importante pentru mediul de afaceri, precum politica energetică, legislația fiscală, protecția socială (majorarea salariului minim pe economie, modificările aduse Codului Muncii, etc.).

Asadar, anul 2023 a fost un an cu multiple provocări, în care TURBOMECHANICA a continuat să înregistreze profit evitând riscurile și atingându-și obiectivele strategice.

ACTIVITATEA COMERCIALĂ

MEDIUL DE AFACERI

Societatea își desfășoară activitatea într-un mediu puternic concurențial după principiile larg recunoscute ale guvernantei corporative, în conformitate cu legislația română, legislația Uniunii Europene și cu practicile internaționale furnizând pe piețele interne și externe produse și servicii atât în domeniul apărării cât și în domeniul aviației civile.

Modelul de afaceri este puternic influențat de privilegiile și obligațiile Societății ce reies din statutul de apartenență a acesteia în categoria industriei naționale strategice de apărare, fiind de altfel recunoscută de către Ministrul Economiei ca furnizor unic în România pentru serviciile de fabricație și întreținere a motoarelor și ansamblelor mecanice ce echipează elicopterul IAR PUMA 330 L și motoarele VIPER ce echipează avionul IAR 99.

Pentru a echilibra riscul generat de concentrarea activității pe linie de mentenanță specifică echipamentelor ce înzestrează flota națională, Turbomechanica este în permanență preocupată de diversificarea portofoliului de servicii, concentrându-și eforturile pe crearea de noi parteneriate cu parteneri internaționali.

Ultima decizie în acest sens a fost adoptată de către AGOA și presupune dezvoltarea activității de întreținere pentru a deservi componente de aviație civile.

La data raportării, Turbomechanica este deja certificată pentru realizarea de lucrări de întreținere aferente componentelor de motoare civile, mai exact CFM 56-7B, motor ce echipează flotele naționale și internaționale de avioane BOEING 737 NG.

VÂNZĂRI

ACTIVITATEA DE ÎNTREȚINERE/MENTENANȚĂ

În anul 2023, poziția României ca stat membru al Uniunii Europene și al NATO, pilon de stabilitate regională și un important furnizor de securitate în Europa de Sud-Est, a confirmat încă o dată importanța strategică pe care TURBOMECANICA o deține în cadrul industriei naționale de apărare ca unic furnizor de servicii de mentenanță pentru flota de elicoptere PUMA și aeronave IAR 99 STANDARD / ȘOIM ale MApN/Statului Major al Fortelor Aeriene, Statului Major al Fortelor Navale și Serviciului Român de Informații.

TURBOMECANICA dovedeste in continuare la standarde de calitate superioare, capacitatea și capacitatea de asigurare a suportului logistic necesar armatei romane, asumandu-ne datoria de a consolida capacitatea de apărare și reziliența României.

În contextul prezentat, piața internă a continuat să reprezinte și în anul 2023 principalul pilon de consolidare a vânzării companiei. Din valoarea totală a vânzării de 131.363.428 LEI, TBM a reușit să realizeze în cadrul programelor interne de întreținere / mentenanță produse aeronautice dar și de colaborări diverse industriale un procent total al vânzării de produse/servicii destinate pieței interne de cca 85.3 % (2022:86.4%) din totalul vânzării TBM în anul 2023.

Activitatea de întreținere / mentenanță în anul 2023 s-a concretizat prin continuarea unor programe majore de reparații / întreținere / fabricație produse aeronautice dar și prin programe noi care au vizat colaborări în cadrul programelor de aviație pentru clienții strategici: IAR Brașov, MApN/UM01836 Otopeni, Avioane Craiova, Centrul de Cercetare, Inovare și Încercări în Zbor Craiova, alți clienți interni, după cum prezentăm detaliat mai jos:

Programe derulate prin clientul IAR Brașov (client ce deține cifra de afaceri majoritară – aprox 52%):

- Continuarea Programului de modernizare elicoptere PUMA – “NATO” (4 elicoptere, seturile 9-12)
- **Contractarea în anul 2023 și intrarea în derulare a două programe majore noi de reparații capitale motoare TURMO IVC/CA și ansamble mecanice de elicopter PUMA IAR 330, respectiv:**
 - Programul “ONU (SAR)” 1-6 (6 elicoptere), pentru perioada 2024-2025;
 - Programul “ELICOPTERE L/ VIP” 1-6 (6 elicoptere), cu derulare în perioada 2023-2025.
- Program nou de reparații curente și aplicări de buletine servicii pentru ansamble mecanice elicopter PUMA: “LIBAN” (3 CTP, AT);
- Programe noi și în paralel continuarea programelor periodice de întreținere “NAVAL” și “SRI” pentru reparații capitale (cu înlocuiri de componente majore cu TLV) și reparații curente diverse, asistența tehnică și furnizare piese de schimb pentru motoare TURMO IVC/CA și ansamble mecanice de elicopter PUMA IAR 330;

Programe derulate cu clientul strategic MAPN (cifra de afaceri – aprox 21.5%):

- Programe de reparatii de complexitate ridicata si medie, reconstituri de potientiale calendaristice si reparatii curente la motoare TURMO IVCA, motoare VIPER 632-41R/M si agregatele acestora, ansamble mecanice IAR 330 PUMA, agregate aferente motoarelor Allison T56, fabricatie piese de schimb - contractate pentru perioada 2023 si 2024, in baza Contractelor nr. A1-10920/19.12.2022 si respectiv nr. A1-12503/22.12.2023, prin participarea TBM la proceduri de achizitii publice finalizate cu succes;
- Programe diverse pentru lucrari de intretinere/servicii post-livrare de asistenta tehnica si furnizare piese prin colaborare directa cu unitatile militare (UM01838 Boboc).

A continuat implementarea in cadrul companiei a Programul strategic de reparatie capitala motoare VIPER

- Program pentru lucrari de: Transformare din varianta 632-41R in 632-41M, revitalizare si aplicare CMV cu RK la AFC pentru trei motoare VIPER, seriile 699, 757 si 759 (incheiat);
- Program pentru lucrarile de: Transformare a motoarelor VIPER cu postcombustie 633-47 in varianta 632-41M, cu revitalizare si aplicare CMV, cu RK la AFC pentru **8 (opt) motoare VIPER** (din care 2 motoare in 2023 si 6 motoare in 2024), ca **si 6 (sase) seturi de componente import**, in baza **Contractului nr. 2023503/25.01.2023 si Actelor Aditionale nr 1-4/2023 la contract**;
- Diverse programe de fabricatie piese schimb motor VIPER, in baza unor comenzi ferme CLT.

I. Programe derulate cu clientul CCIIZ Craiova (cifra de afaceri – 1,24%):

- Program de intretinere a doua motoare VIPER 632-41M, seriile 2099 si 513.

FABRICAREA DE ECHIPAMENTE DE ÎNALTĂ TEHNOLOGIE ȘI DE ÎNALTĂ CALITATE

Activitatea de fabricație a Societății a continuat să fie reprezentată și în anul 2023 în principal de execuția **componentelor și subansamblelor pentru motoare de aviație**. Aceste programe, în profida dificultăților existente pe piața mondială, au reușit să mențină un trend acceptabil, existând în paralel și o continuare a vânzărilor de componente **pentru turbine de gaz**.

La inceputul anul 2023, in urma negocierilor din anul 2022, s-a incheiat acordul de tip LTA (Long Term Agreement) cu Leonardo Helicopters, fiind prevazuta o actualizare anuala a preturilor incepand cu anul 2024.

Este de menționat faptul că în cursul anului 2023 s-au menținut **relațiile de colaborare cu partenerii ce prezintă un potențial semnificativ de afaceri pe piața internațională** (în principal relația de afaceri cu **Rolls-Royce Germania – prin ITP Aero, Witzenmann Germania**), cu **General Electric in domeniul industrial**, alți clienți cu ponderi mai mici în cifra de afaceri a companiei). **In programul RR s-a inregistrat o scadere datorata in principal lipsei de comenzi pe o perioada de 2 luni, a clientului Witzenmann.**

Cu toate acestea, la nivel anual, s-a inregistrat o crestere generala a vanzarilor catre clientii externi cu aproximativ 20% de la aproximativ față de anul precedent.

Incepand cu trimestrul IV al anului 2023, au fost demarate negocieri cu GE Aerospace privind prestarea de servicii de intretinere tehnica componente pentru mai multe tipuri de motoare civile CFM.

Producția desintată exportului a crescut de la 10.9% în anul 2022 la 15% in anul 2023.

SISTEMUL INTEGRAT DE ASIGURARE A CALITĂȚII ȘI MEDIULUI

Sistemul de management a calității și mediului este fundamentat pe baza modelului procesual. Procesele **SMQ&M** sunt proiectate pentru a asigura cadrul de reglementare necesar realizării controlate a produselor/serviciilor Turbomecanica și a asigura evaluarea și evitarea riscurilor de neîndeplinire a obiectivelor privind calitatea și mediul.

Obiectivele managementului calității și mediului în **TBM** sunt:

- ✓ asigurarea capabilității Societății de a furniza clienților săi, în mod consecvent, produse și servicii conforme cu cerințele și așteptările lor și cu cele legale și de reglementare și cu respectarea prevederilor standardului de mediu **SR EN ISO 14001**;
- ✓ îndeplinirea obligațiilor de conformare;
- ✓ creșterea performanței de mediu;
- ✓ facilitarea identificării oportunităților de creștere a **satisfacției clienților săi** prin îmbunătățirea continuă a proceselor sale;
- ✓ identificarea și gestionarea riscurilor și implementarea oportunităților asociate contextului și obiectivelor societății.

Manualul Calitatii și Mediului este structurat pe secțiuni în conformitate cu prevederile standardelor de referință **SR EN 9100, SR EN ISO 9001** și este corelat cu **SR EN ISO 14001** prin procedurile specifice acestui domeniu.

Pe parcursul anului 2023 în domeniul asigurării calității s-au întreprins următoarele acțiuni:

Pentru a se **alinia cerințelor standardelor de referință, autorităților de reglementare și ale clienților săi** și pentru a implementa modificările organizatorice aplicate în acest an în TBM, entitățile structurale TBM au intervenit asupra următoarelor documente ale sistemelor de management al calității și de management al mediului:

În anul 2023 s-au elaborat/revizuit **146** reglementări astfel:

CATEGORIE REGLEMENTARE	2023	2022	2021
Proceduri Generale inclusiv Anexe Independente	49	50	80
Standarde de Firma inclusiv Anexe Independente	17	31	50
Instrucțiuni de Lucru specifice inclusiv Anexe Independente	45	36	49
Regulamente inclusiv Anexe Independente	9	7	9
Strategia de asigurare resurse umane inclusiv Anexe Independente	0	2	1
Planuri Calitate inclusiv Anexe Independente	8	7	3
Politici (Politica Salariala, Politica cu privire la Protectia Datelor cu Caracter Personal, Politica Auto) inclusiv Anexe Independente	9	8	1
Manualul Calității și Mediului*	0	0	1
Memorii de Prezentare inclusiv Anexe Independente	9	18	3

*Nota: În anul 2020 Manualul Calității și Manualul Mediului constituiau reglementări distincte, ulterior integrării s-a transformat într-un document integrat

Direcția Calitate și Organizare (redenumita Direcția Conformare și Siguranță) a acționat în 2023 în sensul aplicării unei îmbunătățiri continue a modului de organizare și proiectare a sistemului de management al calității.

Autoritatea Aeronautica Militara Nationala nu a putut programa auditul de certificare, conform cerintelor RMAR 21G, pentru autorizarea TBM ca organizatie de productie militara de produse si componente pentru Turmo IV C/CA, Viper 632-41 si 633-47, Allison T56-A7B/A15, Ansamble Mecanice IAR-330, inclusiv agregatele acestora.

Pentru a dovedi conformarea cu cerințele clienților săi, Turbomecanica a susținut **3 audituri de secundă parte** efectuate de aceștia, așa cum este prezentat în continuare:

În martie 2023, **ITP Aero** a efectuat on-site un audit de **evaluare initiala furnizor** conform cerințelor standardelor **EN 9100:2018 si AS 13100:2021**. În auditul derulat echipa de audit **ITP Aero** a constatat 5 neconformități pentru care s-au stabilit 13 acțiuni corective (toate finalizate) și clientul a menținut **TBM** ca furnizor acceptat.

În mai 2023, **Leonardo Helicopters** a efectuat on-site un audit de **supraveghere furnizor** conform cerințelor standardului internațional **EN 9100:2018** și cerințelor specificației client **QRS-01** integrate în **TBM** prin **Planul Calitatii PQ S-0002**. În auditul derulat echipa de audit **Leonardo Helicopters** a constatat 1 neconformitate pentru care s-au stabilit 2 acțiuni corective (toate finalizate) și clientul a menținut **TBM** ca furnizor acceptat.

În decembrie 2023, **General Electric Vernova (Power)** a efectuat on-site un audit de **supraveghere EHS furnizor** conform cerințelor specifice client (SRG) extrase într-un **checklist**. În auditul derulat echipa de audit **General Electric Vernova (Power)** a constatat 1 neconformitate pentru care s-a stabilit 1 acțiune corectivă (în derulare) iar clientul a menținut **TBM** ca furnizor acceptat.

Pentru dovedi conformarea cu standardele și regulamentele aplicabile în activitatea sa, Turbomecanica a susținut **4 audituri de terță parte** efectuate de către autorități/organisme de certificare/supraveghere, așa cum este prezentat în continuare:

În martie 2023, **Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR)** a efectuat on-site un audit pentru **supravegherea continuă a organizației de întreținere civilă** conform prevederilor Regulamentului EU nr. 1321/2014 (Part 145). În urma auditului echipa de audit **AACR** a constatat 6 neconformități pentru care s-au stabilit 10 acțiuni corective (toate finalizate), menținând autorizarea TBM ca organizație de întreținere civilă (**RO.145.051 - emisă în martie 2021**).

În mai 2023, **Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR) și European Aviation Safety Agency (EASA)** au efectuat on-site un audit pentru **supravegherea continuă a organizației de fabricație civilă** conform prevederilor Regulamentului EU nr. 748/2012 (Part 21, Section G). În urma auditului echipa de audit **AACR și EASA** nu a constatat neconformități, reconfirmând autorizarea TBM ca organizație de fabricație civilă (**RO.21G.008 rev. 02** - emisă inițial în decembrie 2014, cu revizia curentă din august 2020).

În octombrie 2023, **AEROQ** a efectuat on-site un audit pentru **recertificarea sistemelor de management calitate și mediu** conform prevederile standardelor ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015. În urma auditului echipa de audit **AEROQ** nu a constatat neconformități, prelungind certificările pentru sistemele de management calitate și mediu TBM (emise în aprilie 2021) până în 09.11.2026.

În noiembrie 2023, **TUV Nord** a efectuat on-site un audit pentru **supravegherea sistemului de management calitate** conform prevederile standardelor ISO 9001:2015 și EN 9100:2018. În urma auditului echipa de audit **TUV Nord** nu a constatat neconformități, menținând certificările sistemului de management calitate TBM (certIFICATELE ACTUALE SUNT EMISE ÎN FEBRUARIE 2023 ȘI SUNT VALIDE PÂNĂ LA 22.02.2026).

Pentru a garanta conducerea TBM, clienților și organismelor de certificare corecta implementare a cerințelor sistemului de management al calității / management al mediului și menținerea eficienței și eficacității acestora, Direcția Conformare și Siguranță a derulat în 2023 audituri interne / externe așa cum se prezintă în continuare:

[Audituri interne sistem management calitate și sistem management mediu](#)

Derularea auditurilor interne pentru sistemul de management calitate s-a realizat în conformitate cu Planul de Audit PA-TBM 2023 ed. 1, evoluat ulterior la ed. 2 și ed. 3 aprobat de Directorul General.

În anul 2023 s-au efectuat 24 audituri SMQ în care s-au constatat 25 neconformități pentru care s-au stabilit 48 acțiuni corective care au fost finalizate în proporție de 77.1% (37 finalizate).

Derularea auditurilor interne pentru sistemul de management mediu s-a realizat în conformitate cu Planul de Audit PA-TBM 2023 ed. 1, evoluat ulterior la ed. 2 și ed. 3, aprobat de Directorul General.

În anul 2023 s-a efectuat 2 audituri SMM în care nu s-au constatat neconformități.

Audituri interne produs

Derularea auditurilor interne produse s-a realizat în conformitate cu Planul de Audit PA-TBM 2023 ed. 1, evoluat ulterior la ed. 2 și ed. 3, aprobat de Directorul General.

În anul 2023 s-au efectuat 14 audituri produs în care s-au constatat 28 neconformități pentru care s-au stabilit 55 acțiuni corective care au fost finalizate în proporție de 94,5% (52 finalizate).

Audituri interne proces

Auditurile proceselor interne au fost efectuate în conformitate cu Planul de audit PA-TBM 2023 ed. 1, ulterior evoluat în ed. 2 și ed. 3, aprobat de Directorul General.

În anul 2023 au fost efectuate 15 audituri de proces în care au fost constatate 7 neconformități pentru care au fost stabilite 16 acțiuni corective care au fost finalizate în proporție de 93,8% (15 finalizate).

Audituri externe la furnizori

În martie 2023 a fost efectuat on-site un audit extern (evaluare periodica furnizor servicii/verificari metrologice) la furnizorul **Mobil Industrial Pitesti (Romania)** conform cerintelor standardelor **ISO 9001:2015 si ISO 17025:2018** si cerintelor specifice **TBM**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, CMETR)** nu a constatat neconformități, menținând **Mobil Industrial Pitesti** ca furnizor acceptat neconditionat.

În martie 2023 a fost efectuat on-site un audit extern (evaluare initiala furnizor servicii masurare piese) la furnizorul **Ro Mega Trade Brasov (Romania)** conform cerintelor standardului **ISO 9001:2015** si cerintelor specifice **TBM si ale clientului PZL Swidnik**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, SCPD)** nu a constatat neconformități si a furnizat CCU informatii privind capabilitatea furnizorului in vederea stabilirii unei viitoare colaborari.

În iunie 2023 a fost efectuat on-site un audit extern (evaluare periodica furnizor semifabricat produs) la furnizorul **Leistritz Turbinentechnik Remscheid (Germania)** conform cerintelor standardului **EN 9100:2018** si cerintelor specifice **TBM**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, CCU, SCPL)** nu a constatat neconformități, menținând **Leistritz Turbinentechnik Remscheid** ca furnizor acceptat neconditionat.

În iulie 2023 a fost efectuat on-site (la solicitarea **CCU**) un audit extern (evaluare initiala furnizor operatii rectificare dantura in cadrul fabricatiei pentru clientul Leonardo Helicopters) la furnizorul **CIMA Bologna (Italia)** conform cerintelor regulamentului **Part 21G** si cerintelor specifice **TBM**. În auditul derulat echipa de audit **TBM (CAI, CCU, BPT)** nu a constatat neconformități, menținând **CIMA Bologna** ca furnizor acceptat conditionat.

Pentru asigurarea monitorizării performanței proceselor TBM în scopul creșterii satisfacției clienților cu privire la calitatea produselor/serviciilor livrate și sporirii atractivității acestor produse/procese pe piața sectorului aeronautic, în anul 2023 s-au derulat următoarele acțiuni:

Prin procedura generală PG SMQ-05 "Analiza managementului" sunt stabiliți indicatorii necesari atingerii obiectivelor strategice privind calitatea și mediul și care influențează nivelul de satisfacție client. Evoluția acestor indicatori în 2023 este prezentată în continuare:

- **Indicatorul strategic I1** (gradul de respectare a programului de producție) are un trend constant și se încadrează în obiectivul propus de minim 97%, având o valoare globală de 99,55%. Acest fapt relevă că este respectat programul de producție, iar nerealizările sunt foarte mici.

- **Indicatorul strategic I2** (gradul de respectare a planului de vânzare) are un trend constant și se încadrează în obiectivul propus de minim 97%, având o valoare globală de 99,16%. Acest fapt relevă că este respectat planul de vânzări, dar există unele întârzieri ale TBM în livrările pentru clienții externi Leonardo Helicopters și ITP Aero.

- **Indicatorul strategic I211+I212** (pierderi datorate modificării comenzilor de vânzare) are trend crescător și se încadrează în obiectivul propus de maxim 3%, având o valoare globală de 2,38% (din care 2,38% este cauzată de TBM și 0% de clienți).

- **Indicatorul strategic I3** (gradul de nerespectare a cerințelor documentației tehnice de execuție - neconformități și rebuturi) are un trend constant și se încadrează în obiectivul propus de maxim 0,75%, având o valoare globală de 0,24%. Acest fapt relevă că în TBM sunt respectate cerințele documentației, iar abaterile (transpuse în neconformități și rebuturi) au o pondere mică.

- **Indicatorul strategic I4** (gradul de neasigurare a conformității produselor/serviciilor livrate - reclamații) are un trend descrescător și nu se încadrează în obiectivul propus de maxim 1,0%, având o valoare globală de 1,71%; dacă se exclud reclamațiile neconfirmate/respinse/nejustificate tehnic, indicatorul ajunge la valoarea globală de 1,51%, care nu se încadrează în obiectivul propus (maxim 1,0%). Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate dar reclamațiile au o pondere mai mare decât targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I4pg** (pierdere procentuala externa - reclamatii) are trend descrescător și nu se încadrează în obiectivul propus de maxim 0,5% din cifra de afaceri, având o valoare globală de 0,89%. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate dar costurile de tratare reclamații sunt peste targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I41** (durata de timp pentru rezolvarea reclamațiilor) are trend crescător și se încadrează parțial în obiectivul propus de maxim 30 zile, având o valoare globală de 42 zile (pentru rezolvare în TBM) și 7 zile (pentru rezolvare la clienții/în exploatare). Acest fapt relevă că TBM asigură rezolvarea reclamațiilor în termen la client/utilizator și cu întârziere în TBM (în unele situații) datorată dificultăților în identificarea sau confirmarea defectelor reclamate.

- **Indicatorul strategic I42** (rata reclamațiilor în garanție pentru produsele reparate) are trend descrescător și se încadrează în obiectivul propus de maxim 25%, având o valoare globală de 15%. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate iar reclamațiile în perioada de garanție sunt în targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I43** (rata de recurență a produselor reclamate) are trend crescător și se încadrează în obiectivul propus de maxim 25%, având o valoare globală de 25%. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate iar recurența reclamațiilor este în targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I44** (mediana duratei de reclamație a produselor de la livrare) are trend crescător și se încadrează în obiectivul propus de minim 250 zile, având o valoare de 314 zile la finalul anului 2023. Acest fapt relevă că TBM asigură conformitatea produselor/serviciilor livrate iar durata de apariție a reclamațiilor este în targetul stabilit.

- **Indicatorul strategic I5** (costurile non-calității) are un trend descrescător și nu se încadrează în obiectivul propus de maxim 600.000 ron/an, având o valoare globală de 1.500.602 ron în anul 2023. Aceste costuri se datorează rebuturilor (326.696 ron) și comenzilor de investigare/remediere produse reclamate (1.173.906 ron). Dintre acestea, sunt 3 reclamații cu costuri mari (322.040 ron – Turmo 2394; 444.024 ron – Turmo 2321; 52.662 ron – Turmo 2228) la care nu s-a putut determina ca se datorează unor erori din procesul de reparare în TBM, au caracter de unicitate și nu există probabilitatea repetării lor în perioada următoare. Dacă se exclud costurile de tratare a celor 3 comenzi înregistrate ca reclamații/sesizări dar nejustificate tehnic conform documentației de întreținere, atunci valoarea indicatorului este de 681.876 ron care este mai apropiată de obiectivul de max. 600.000 ron.

- **Indicatorul strategic I6** (realizare cifră de afaceri aferentă perioadei de raportare) se va calcula la 28.02.2024 și se va raporta în următoarea ședință de analiză a managementului; după trim. III-2023, valoarea atinsă este 80.435.146 lei fiind peste ținta de 77.316.953 lei.

- **Indicatorul strategic I7** (grad de realizare marjă profit net) se va calcula la 28.02.2024 și se va raporta în următoarea ședință de analiză a managementului; după trim. III-2023, valoarea atinsă este 4,61% fiind sub ținta de 10%.

În domeniul **proceselor speciale și al activității laboratoarelor de calitate** și în anul 2023 s-a continuat **politica de satisfacere a cerințelor clientului**, cât și creșterea nivelului de atractivitate prezentat de societate pentru potențialii clienți activi în domeniul industriei aeronautice prin următoarele acțiuni:

[Acreditare procese speciale](#)

Evenimentele cu cea mai puternică semnificație privind creșterea nivelului de atractivitate a TBM în piața industriei aeronautice rămân acreditările **Nadcap** ale proceselor speciale instalate.

În anul 2023 s-au reacreditat următoarele procese speciale:

În aprilie 2023, **Nadcap** a efectuat un audit de supraveghere a **proceselor de tratamente termice TBM** conform cerințelor AC7102 și AC7101. În auditul derulat, Nadcap a constatat 3 neconformități minore pentru care s-au stabilit 12 acțiuni corective (toate finalizate), iar procesele de tratamente termice TBM au fost incluse în **Program de Merit pentru 24 luni**, reacreditarea fiind acordată până la 31.08.2025.

Certificări de procese de secundă parte

[Certificări Leonardo Helicopters](#)

În anul 2023 s-au menținut calificările proceselor speciale TBM obținute anterior aplicabile articolelor **Leonardo Helicopters** și s-au prelungit calificările următoarelor procese speciale:

- **Application of Solid Lubricants** (IT13/0153/04: valabil până la 31.01.2026);
- **Passivation** (IT13/0155/04: valabil până la 31.01.2026);
- **Chromate Treatment of Magnesium Alloys** (IT013/0156/04: valabil până la 31.01.2026);

- **Heat Treatment of Steel Alloys (Carburizing and sub-critical annealing; Hardening, deep freezing and tempering for low alloyed steels)** (IT12/0198/05: valabil până la 31.01.2026);
- **Cadmium Plating Electrodeposited** (IT13/0146/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Copper Plating** (IT13/0157/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Black Oxide Treatment of Steels** (IT13/0158/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Phosphating of Steels** (IT13/0161/04: valabil până la 30.06.2026);
- **Shot Peening of Steel, Aluminium and Titanium Parts** (IT12/0280/04: valabil până la 18.09.2026);
- **Hard Chrome Plating** (IT12/0417/03: valabil până la 02.10.2026).

[Certificări PZL Swidnik](#)

În anul 2023 s-au menținut calificările proceselor speciale TBM obținute anterior aplicabile articolelor **PZL Swidnik** și s-au prelungit calificările următoarelor procese speciale:

- **Brush Cadmium Plating, Electrodeposited** (PL10/0050/02: valabil până la 31.07.2026).

[Certificări General Electric](#)

În anul 2023 s-au menținut certificările de procese speciale și de laborator obținute anterior de TBM din partea **General Electric Aviation** și s-au prelungit certificările de procese reacreditate de Nadcap (la care se emit certificate GT193 pentru perioada în care se menține acreditarea Nadcap – **Tratamente Termice, inclusiv Brazare sub vid**).

[Certificări Rolls-Royce](#)

În anul 2023 s-au menținut **aprobările** obținute anterior de TBM din partea **Rolls-Royce Civil & Defense Aerospace** în conformitate cu **Certificate of Approval for Quality Management System & Processes** (fără termen de expirare).

[Certificări Avio Aero](#)

În anul 2023 s-au menținut calificările proceselor speciale TBM obținute anterior aplicabile produselor **Avio Aero**; deoarece nu au mai fost comenzi Avio Aero, nu s-a inițiat recalificarea pentru **Gas Nitriding of Steel Parts and Relevant Heat Treatments** (valabila până la 31.08.2023).

[Introducere de repere noi în producție](#)

Pentru clientul **Leonardo Helicopters (Italia)** s-au întocmit **36 dosare FAI (18 repere TGB și 18 repere MGB)** care au fost aprobate de client. Prin actualizarea acestora se continuă îmbunătățirea fabricației reperelor solicitate de client pentru Cutia de Transmisie Spate și pentru Cutia de Transmisie Principală a elicopterelor **AW109/AW119**.

Pentru clientul **PZL Swidnik (Polonia)** s-au întocmit **10 dosare FAI** care au fost aprobate de client. Prin actualizarea acestora se continuă îmbunătățirea fabricației reperelor solicitate de acest client.

Pentru clientul **ITP Aero (Marea Britanie)** s-a întocmit **1 dosar FAI** care a fost aprobat de client. Prin actualizarea acestuia se continuă îmbunătățirea fabricației reperului solicitat de acest client.

ATENUAREA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA PERFORMANȚEI DE MEDIU ȘI PREVENIREA POLUĂRII

Turbomecanica a obținut **Autorizația Integrată de Mediu** Nr. 05/2016 revizuită în 21.02.2020 valabilă până în 2026 pentru activitatea „Tratarea de suprafață a metalelor sau a materialelor plastice prin procese electrolitice sau chimice în care volumul cuvelor este mai mare de 30m³” prelungită prin viza anuală nr. 2184/19.12.2023 pe perioada 11.02.2024 – 11.02.2025.

Pentru conformarea deplină cu prevederile autorizației integrate de mediu s-au stabilit o serie de obiective și acțiuni, majoritatea acestora au fost realizate, iar cele nerezolvate au fost cuprinse în Programul Sistemului de Management al Mediului al TBM și în Planul de Investiții.

Autorizația Integrată de Mediu, Autorizația de Gospodărire Ape, precum și Acordul de Preluare ape uzate îi conferă societății dreptul de funcționarea în condiții legale, printr-o monitorizare permanentă funcționării corespunzătoare a instalațiilor de depoluare și a utilajelor existente pe amplasamentul companiei.

În anul 2023, nu s-au înregistrat incidente de mediu.

În urma controalelor Gărzii Naționale de Mediu efectuate în 2023, Societatea s-a obligat, să asigure monitorizarea continuă privind starea de funcționare a instalațiilor pentru ca acestea să nu genereze emisii de poluanți care să depășească valorile limita admise de lege și în cazul în care acest lucru se întâmplă să sisteze funcționarea până la remediere.

În vederea prevenirii unei situații de urgență care poate să pună în pericol calitatea mediului și sănătatea oamenilor, TBM a desemnat echipe de intervenție pentru toate zonele cu risc din societate. Periodic se realizează exerciții de simularea a posibilelor situații avarie din care poate rezulta o poluare accidentală. Exercițiile au ca scop constientizarea personalului pentru evitarea accidentelor de orice natură.

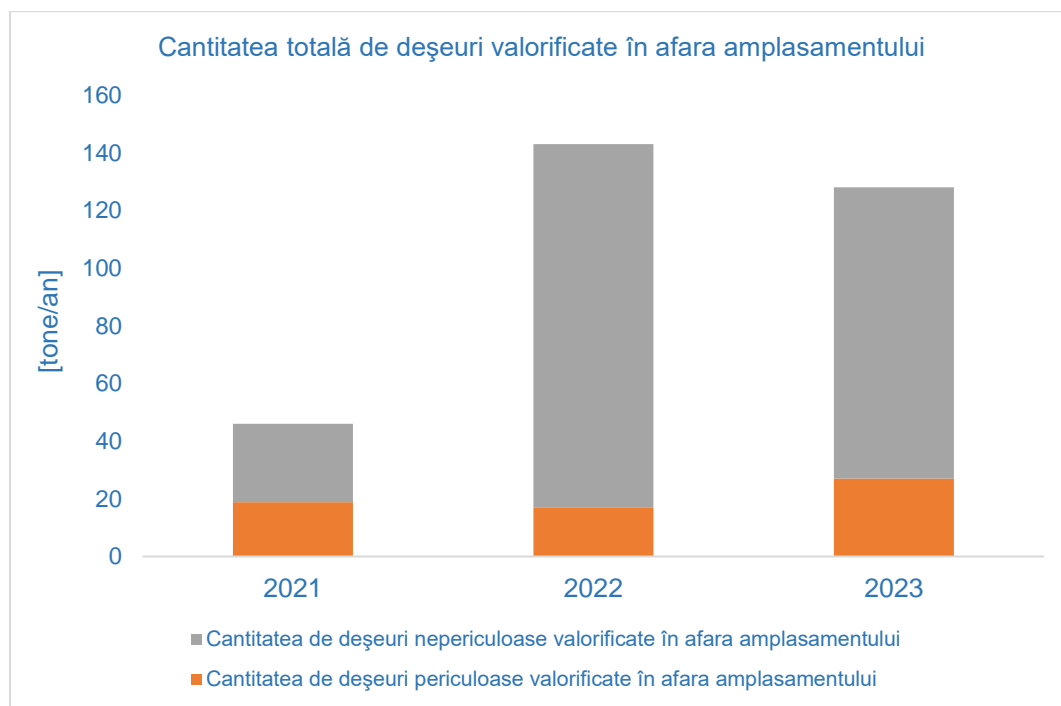
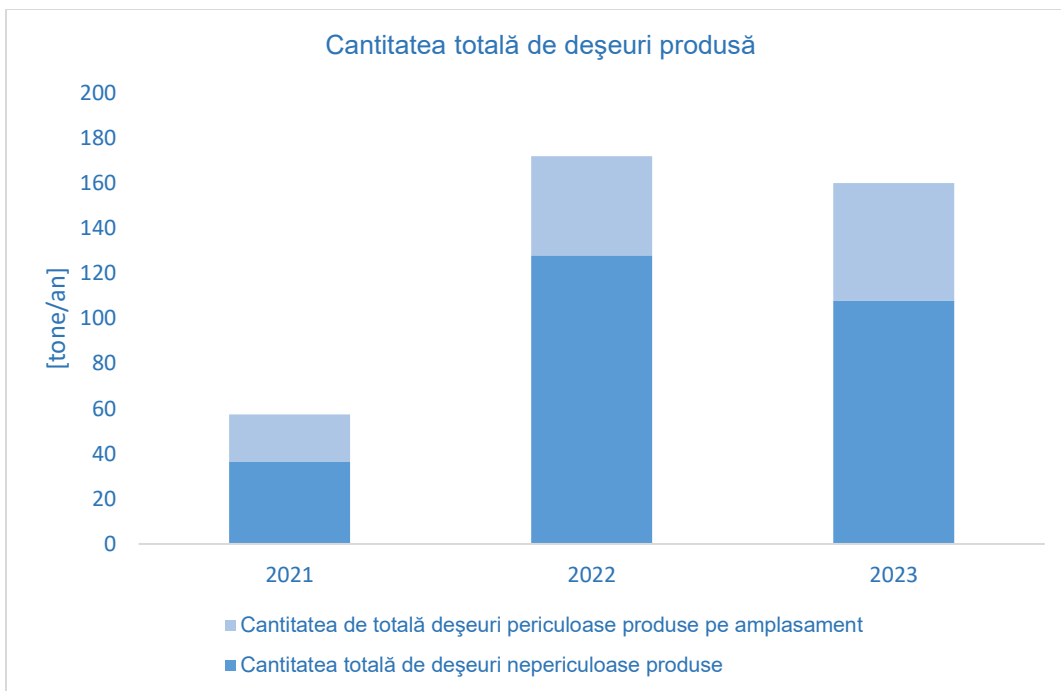
De asemenea prin Programul de monitorizare și măsurare al sistemului de management mediu, toate instalațiile de de poluare existente pe amplasament sunt monitorizate săptămânal și verificate periodic prin Program de mentenanță preventiv predictivă echipamente tehnologice, privind funcționalitatea acestora în condiții normale

Turbomecanica este în permanență preocupată de protejarea mediului și este angajată ca în măsura în care activitatea o permite, să reducă generarea de deșeuri periculoase și nepericuloase.

În anul 2023, Turbomecanica a demonstrat că acțiunile cu privire la **reducerea cantității de deșeuri periculoase** au fost eficiente, chiar dacă cantitățile a fost mai mari decât în 2022. Creșterea se datorează deprecierei soluțiilor chimice ale proceselor de acoperiri de suprafață.

Totodată, ponderea privind cantitatea de **deșeurilor nepericuloase** a scăzut comparativ cu anii precedenți deoarece TBM este în proces de modernizare a secțiilor de producție, înlocuind mașini unelte vechii și neproductive cu centre uzinale de ultima generație.

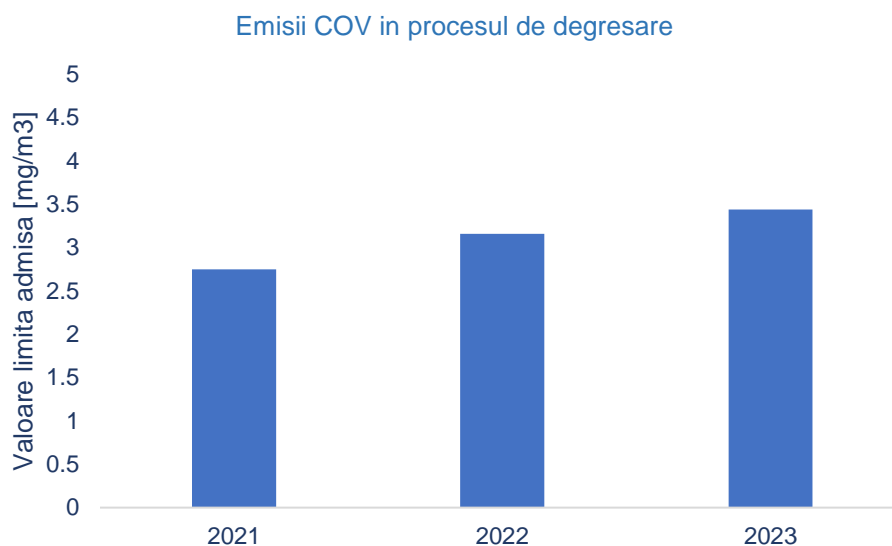
În cursul anului 2022, **Turbomecanica** a implementat măsuri cu **impact major asupra îmbunătățirii performanței de mediu și prevenirii a poluării** continuat și în 2023 prin:

- S-a montat sistemului de filtre de captarea a emisiilor de metale grele și a pulberilor pe liniile de Cuprare, Cadmiere și Cromare. In urma măsurării parametrilor emisiilor în aer a celor trei linii, s-a constatat o reducere mare a concentrației de metale grele și pulberi, de exemplu, concentrația de cadmiu a scăzut de la 0.0087mg/m³ în 2022 la 0.0004mg/m³ în 2023, concentrația de crom a scăzut de la 0.0311mg/m³ în 2022 la 0.0085mg/m³ în 2023. In ce privește concentrația de pulberi in suspensie este de 2 ori mai mică în 2023 față de 2022 pe toate cele trei linii.

- S-a hotărât achiziționarea și montarea unui sistem de filtrele cu eficiență de captare a emisiilor de metale grele (Fosfatere, Mordansare, Decapare Viper) și a pulberilor eliminate în procesele speciale.

Turbomecanica, prin prisma activității desfășurate utilizează solvenți organici cu compuși organici volatili, care intră sub incidența prevederilor legale. Compușii organici volatili, COV-urile, sunt o categorie importantă de poluanți atmosferici, frecvent întâlniți în atmosferă ca rezultat al activităților umane. Principala activitate a companiei care generează emisii cu compuși organici volatili este procesul de degresare piese, solventul organic folosit fiind tetracloroetilena.

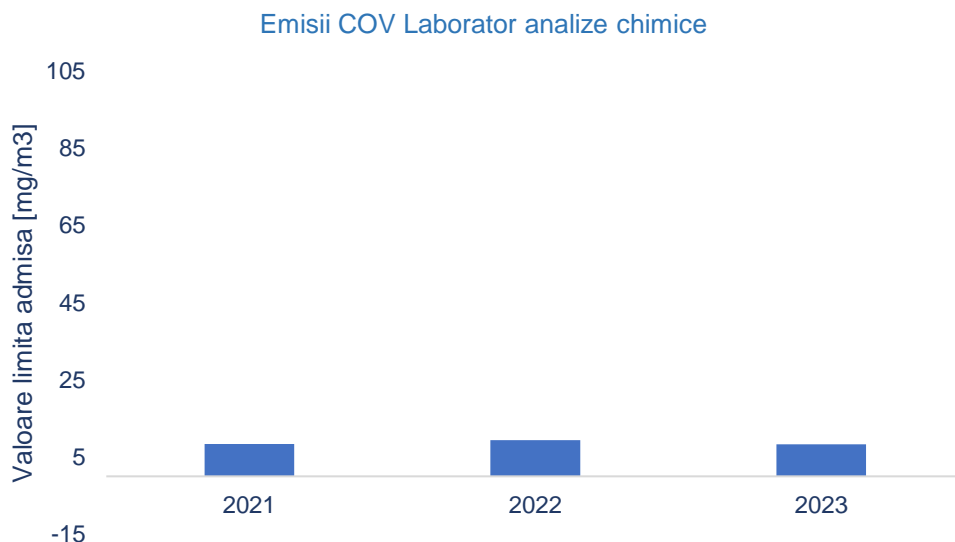
În urma efectuării calculului consumului de emisii cu COV rezultă faptul că acesta se regăsește sub limita admisă de lege după cum urmează :

În urma efectuării măsurătorilor semestriale, de către laboratoare acreditate in domeniul protecției mediului, rezultă faptul că, valorile emisiilor cu COV eliminate în procesele de vopsire și de analize chimice de laborator sunt sub limita admisă de lege, după cum se poate observa din graficile următoare :

Totuși, trebuie avut în vedere că înregistrările emisiilor și cantitățile de deșeuri sunt dependente de nivelul de activitate specific.

Scăderea concentrației de emisii cu COV din 2023 față de 2022 este datorată faptului că la începutul anului 2023 s-a efectuat curățarea coșului de evacuare aferent atelierului de vopsitorie, eliminând astfel surplusul de pulbere cu conținut de COV reținut pe tubulatură în timpul procesului de vopsire piese.

Turbomecanica, prin măsurile adoptate are în vedere limitarea impactului asupra mediului și eliminarea proportionalității dintre creșterea activității și impactul asupra mediului.

Creșterea valorii emisiilor cu COV, cât și creșterea consumului de solvenți organici (Tetracloroetilena), în 2023 față de 2022 s-a datorat creșterii volumului de producție.

Tendința nivelului COV în ansamblu a fost de scădere.

PROTECȚIA NUCLEARĂ

În primul semestru al anului 2023 a fost depus la CNCAN dosarul pentru reautorizarea din punct de vedere al securității radiologice a laboratorului de examinări nedistructive cu radiații penetrante iar în iulie 2023 a fost emisă de către **CNCAN noua Autorizație pentru Desfășurarea de Activități în Domeniul Nuclear GM1398/2023, validă până în 11.07.2028.**

Pe data de 3 iulie 2023 a fost efectuată în TBM o inspecție comună **EURATOM, AIEA și CNCAN**, prin verificarea fizică a inventarului materialelor nucleare fabricate din material MSRR 8014, magneziu cu conținut de Th 241, în procentaj de 2,5÷4%, deținute conform autorizației CNCAN TS/116/2021. **Au fost constatate deplina conformare cu inventarul declarat de TBM și condițiile de deținere în deplină securitate fizică și radiologică a materialelor nucleare deținute.**

În 23 august 2023 Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (**CNCAN**) a efectuat o inspecție la sediul **TBM** pentru a verifica modul în care sunt desfășurate activitățile de Control Nedestructiv (**CND**) cu radiații penetrante în cadrul **DTC-SCPL**. Conform Procesului Verbal de Control nr. 6401/23.08.2023 s-a stabilit că activitățile de **CND** cu radiații penetrante se desfășoară în condiții de deplină conformare cu cerințele stabilite în cadrul procesului de autorizare.

CONFORMAREA CU REGULAMENTUL REACH

Conform Regulamentului 1907/2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), Turbomecanica este încadrată ca utilizator în aval de substanțe în stare pură și amestecuri de substanțe.

Substanțele sunt utilizate în procesul de acoperiri metalice de suprafață a pieselor realizate de TBM, în condiții de siguranță privind sănătatea lucrătorilor și a protecției mediului.

Toti furnizorii de substanțe chimice și de amestecuri de substanțe chimice de la care TBM aprovizionează substanțele și amestecurile de substanțe sunt autorizați de către Agenția Europeană pentru produse chimice (ECHA).

Furnizori pun la dispoziția TBM toate informațiile privind substanța chimică/amestecul prin Fișa cu date de securitate material.

TBM ține evidența strictă a substanțelor chimice și amestecurilor de substanțe chimice identificare REACH și instruește în mod continuu oameni implicați în procesul de acoperiri metalice de suprafață privind modul de utilizare și manipulare a substanțelor și/sau amestecurilor de substanțe, conform prevederilor fișei cu date de securitate a substanței/amestecului pentru a preveni producerea de accidente de orice natura.

Societatea pune la dispoziția furnizorilor de substanțe, informații privind apariția anumitor factori de risc ale substanței/amestecurilor în momentul utilizării acestora, ce pot influența sănătatea omului, precum și apariția unor situații nefavorabile asupra mediului.

Aceste informații ajutând furnizorul în realizarea unor noi scenarii de expunere ale substanțelor chimice pentru prevenirea oricăror situații nedorite sau încadrarea substanței chimice într-o clasă cu risc mai ridicat decât era inițial.

La cererea clienților săi, TBM furnizează toate informațiile cu privire la cantitatea de substanță chimică identificată REACH cu care piesele sunt îmbogățite, precum și gradul risc care poate afecta sănătatea oamenilor care intră în contact cu produsul realizat în companie. În anul 2023 TBM a continuat să se conformeze cu cerințele REACH

RESURSA UMANĂ

CODUL DE CONDUITA ȘI ETICĂ – PRINCIPII ȘI VALORI

Conducerea Turbomecanica și-a asumat ca principiu fundamental în desfășurarea activității principii și valori care determină crearea unui parteneriat strategic între conducere, management și angajați prin:

- ✓ Conducere bazată pe obiective strategice și operaționale clare;
- ✓ Dezvoltarea unui profil profesional și personal al angajaților corespunzător celor mai înalte standarde de etică profesională și pregătire tehnică;
- ✓ Instruirea permanentă și motivarea pe termen lung a angajaților, asigurând satisfacția în muncă și loialitatea față de companie;
- ✓ Managementul carierei și managementul performanței;
- ✓ Crearea unui climat intern modern și adecvat afirmării spiritului de echipă;
- ✓ Etică în afaceri și în echipă, onestitate;
- ✓ Lipsa toleranței față de încălcarea drepturilor omului;
- ✓ Lipsa toleranței față de discriminare și hărțuire;
- ✓ Lipsa toleranței față de corupție, dare de mită și spălare de bani;

Aceste **principii și valori sunt integrate în sistemul de management al calității și mediului**, prin Regulamentul intern care este instruit angajaților Turbomecanica anual.

Regulamentul intern prevede capitole distincte și specifice cu privire la poziția Societății în ceea ce privește principiile enumerate.

Contractul Colectiv de Munca 2022-2023, prelungit cu 6 luni prin acordul părților, prevede linii directoare cu privire la standardele Societății în ceea ce privește codul de conduită și etică.

Societatea descurajează conflictele de interese și impune angajaților să evite orice situație care poate afecta capacitatea acestora de a acționa în interesul societății.

Datorită expunerii la nivel internațional, Turbomecanica are în vedere **politicile anticorupție existente la nivel internațional și de asemenea impuse sau recomandate de către partenerii de afaceri**. În anul 2023, Turbomecanica nu a înregistrat niciun caz de corupție, spălare de bani, dare de mită și nu a fost parte în nicio acțiune judiciară pentru comportamente neetice sau corupte.

În acest sens, în luna octombrie 2023 a fost elaborată politica privind avertizările în interes public. Ea s-a elaborat pe baza Legii nr. 361/2022 care transpune directiva (UE) 2019/1.937 a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

PERSONALUL NOSTRU

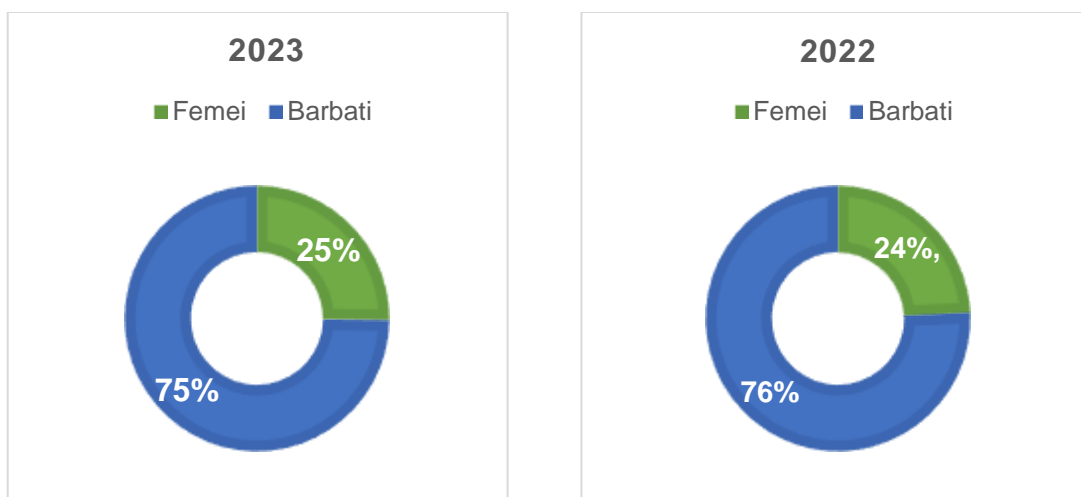
Strategia de asigurare Resurse adoptată de companie a asigurat derularea activităților de Producție, Tehnic și Conformitate, Calitate și Organizare, Resurse Umane, Financiar - Contabilitate, Juridic, Marketing și Vânzări în condiții de eficiență chiar dacă piața forței de muncă nu oferă paleta de specializări necesare industriei aeronautice.

Totalul personalului **TBM** la data de 31.12.2023 a fost de **484** salariați în creștere față de anul trecut cu **16** de persoane.

Vârsta medie a personalului la data de 31.12.2023 a fost de **48 ani** aceeași ca în anul 2022.

Asigurăm diversitatea printr-un echilibru a repartizării între sexe și ținând cont de specificul activității astfel structura personalului este următoarea:

În perioada ianuarie - decembrie **2023**, au plecat din societate un număr de **85** de salariați (dintre care **7** pensionați) și au fost angajate **106** persoane (**2022 - 93** salariați plecați și **53** persoane angajate).

Total cheltuieli cu salariile și beneficiile angajaților (exclusiv variația provizioanelor pentru beneficiile angajaților), efectuate în anul 2023, a fost în suma de 55.946.744 lei (2022: 52.742.599 lei), din care:

CHELTUIELI	2023	2022	2021
cheltuieli cu salarii inclusiv avantaje în natura	49.014.633	46.200.894	47.034.576
cheltuiela cu tichetele acordate salariaților	4.607.980	4.310.600	4.091.470
cheltuieli privind contribuția asiguratorie de muncă	1.102.826	1.039.566	1.058.426
alte cheltuieli privind asigurările și protecție socială (ajutoare)	245.888	254.850	253.900
cheltuieli cu contribuția societății la asigurări de sănătate alte cheltuieli (CCM)	975.416	936.689	970.196

Fata de anul 2022, cheltuielile cu personalul au înregistrat în anul 2023 o creștere de 3.204.145 lei, dar ajung la valori comparative cu cele înregistrate în anul 2021.

Costurile implicate în procesul de recrutare au fost de aproximativ **250.000 lei** reprezentând costurile achiziției de servicii de recrutare și abonamente la site-uri specializate (2022: **63.695 lei**) Nevoia de servicii de recurtare a crescut datorită calității reduse a forței de muncă adresată de platformele de recrutare (ex: BestJobs). Mai mult de atât, platformele de recrutare nu oferă o gama cuprinzătoare de specialiști.

În ceea ce privește gradul de sindicalizare al societății, **49,58%** (2022: **55.74%**) dintre salariații societății sunt membrii de sindicat.

Referitor la nivelul de pregătire și specializare a personalului, situația se prezintă astfel:

PREGĂTIRE ANGAJAȚI	2023	2022	2021
studii superioare	30.78%	31.02 %	31.34 %
salariați cu studii liceale și postliceale	38.02%	39.91 %	40.32 %

salariați absolvenți de școală profesională	26.66%	23.86 %	23.35 %
salariați absolvenți de școală generală	4.54%	5.21 %	4.99 %

Raporturile dintre administrație și salariați sunt reglementate în baza Contractului Colectiv de Munca pe anii **2022-2023** prelungit cu încă 6 luni cu acordul partilor. Climatul socio-profesional este monitorizat permanent, existând un sistem de comunicare între partenerii sociali care să nu permită apariția de stări conflictuale, care de altfel în **2023** au fost inexistente.

INSTRUIRI PERSONAL

Politica de personal a societății cu privire la pregătirea profesională a personalului a fost bine susținută în ceea ce privește pregătirea internă. Instruirile s-au derulat în conformitate cu Planului de Pregătire Profesională Anual aprobat pentru anul **2023**.

Cursurile interne sunt sustinute de lectori din cadrul specialistilor nostri avand si pregatire de formatori.

În anul **2023**, în cadrul **Turbomecanica** conform Planului anual de Pregătire Profesională s-a derulat pregătirea specifică pentru asigurarea mentinerii competențelor necesare operatorilor, inspectorilor și laboranților pentru procese speciale și laboratoare.

Au beneficiat de pregătire profesională **438** de angajați în cadrul cursurilor de Atestare/Autorizare și, de Calificare profesională, atât intern cât și extern precum și în cadrul altor tipuri de Instruiri. Numărul total de ore alocate pregătirii profesionale a fost de **12.845**. Unele dintre cursuri cu durată mare de derulare vor continua și în anul **2024**.

Pentru personalul de conducere a fost alocat un buget pentru cursuri MBA, cu durată de 2 ani care se desfășoară pe parcursul anilor universitari **2021-2023** având o valoare de 5.000 Eur. Aceste cursuri s-au finalizat în anul 2023.

Pentru pregătirea salariaților care au participat la cursuri de calificare profesională externe, s-a cheltuit suma de **102.532 lei**.

Pregătirea specifică pentru asigurarea mentinerii competențelor necesare operatorilor, inspectorilor și laboranților pentru procese speciale și laboratoare, desfășurată conform Planului anual de Pregătire Profesională în anul **2023**, este structurată astfel :

TIP CURS	2023		2022	
	Nr. ore	Nr. Participanti	Nr. ore	Nr. Participanti
Curs Atestare/Autorizare	1.430	320	810	340
Curs Calificare Interna	11.085	37	9.460	20
Curs Calificare Externa/Instruiri	-	-	143	13
Curs Calificare Externa	330	81	246	5
TOTAL	12.845	438	10.659	378

Pentru a asigura resursele umane necesare derulării activităților de fabricație de piese pentru **motoare de aviație** și de întreținere a **motoarelor turboreactoare, turbomotoare, ansamble mecanice de elicopter, componente și agregate** specifice acestora, precum și realizarea de **produse industriale de înalt nivel tehnologic, componente și agregate**, TBM a adoptat soluția pregătirii practice a elevilor din clasele 9-11 în cadrul învățământului dual, derulat în parteneriat cu colegiile tehnice .

Turbomecanica a încheiat parteneriate cu 3 colegii tehnice pentru această formă de învățământ și a mediatizat oferta societății în București și împrejurimi pentru a stimula interesul absolvenților de clasă a 8-a și a părinților

acestora pentru domeniul de activitate in care opereaza si generarea dorintei de a deveni parte din echipa Turbomecanica

Pe parcursul celor 3 ani de studiu Turbomecanica depune eforturi sustinute pentru a transmite elevilor cunostintele teoretice si practice necesare calificarii copiilor in meseriile de Mecanic aviatie, Operator CNC, Mecanic de mecanica fina sau strungar, frezor .

Pe lângă experiența practică, elevii care au incheiat cu TBM contracte pentru invatamant dual primesc :

- prima de 800 lei daca obtin medii peste 7 la examinarile pe parcursul practicii si au o prezenta de 100% .
- bursă de performanță de 300 de lei suplimentară daca au media generală anuală peste minim 8,50.
- decontare transport, pentru perioadele de practică comansată si echivalentul unei mese calde pe zi, în perioada stagiilor de pregătire practică ,
- angajare in TBM la sfarsitul celor 3 ani daca obtin diploma de calificare cu note peste 7.

Totalul elevilor inscrisi la TBM in invatamantul dual in anul **2023** a fost de **85** de elevi si va continua sa creasca in urmatorul an scolar.

In urma incheierii primului ciclu complet de invatamant dual, Societatea a angajat in anul 2023: Operatori PM - 19 persoane; Gestionari – 2 persoane; Metrolog – 2 persoane; Controlor conformitate – 3 persoane.

Totalul cheltuielilor cu invatamantul dual efectuate în anul **2023**, a fost în suma de **385.475 lei**.

EVALUAREA ASPECTELOR LEGATE DE SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ

Securitatea și sănătatea în muncă în cadrul Turbomecanica reprezintă o prioritate în politica societății.

Întreaga activitate a Societății are la bază principiul îmbunătățirii continue a condițiilor de producție, cu efecte directe în creșterea securității și sănătății în muncă.

Permanent, atât prin activitățile desfășurate de lucrătorii din cadrul FSSM, cât și prin conducerile operative de la nivelul fiecărui compartiment, sunt monitorizate condițiile de realizare a activității de producție, astfel încât să fie respectate condițiile de securitate a activității întregului personal.

În anul 2023, s-au continuat investițiile începute în perioada anterioară pe direcția îmbunătățirii condițiilor de muncă și re tehnologizării, astfel:

Au continuat lucrările de modernizare tehnologică, și anume:

➤ **Hala de productie si depozitare Corp cladire C1:**

- În cadrul Secției Prelucrari Mecanice – Pinioane și CLIMO au fost îmbunătățite condițiile de lucru și productivitatea prin demontarea unor echipamente de munca depășite din punct de vedere tehnologic și înlocuirea acestora cu altele performante. De asemenea au fost amenajate celule noi de sudură în cadrul secției SPMG – Presaj.
- În cadrul secției de procese speciale SPSP (cu spațiile de producție: Tratamente Termice (TT), Acoperiri de Suprafață (AS) și Vopsitorie) au continuat lucrările pentru îmbunătățirea condițiilor de producție/microclimatului de lucru, prin efectuarea următoarelor lucrări:
 - Modernizare mașina sablare/ecruisare din cadrul secției TT, inclusiv instalații aferente acesteia;
 - Consolidare/reparare manta cuptoare TT;
 - Lucrări pentru aducerea în parametrii normali de funcționare a unor instalații din cadrul secției Procese Speciale (SPSP-AS), precum Curățarea cosului de evacuare noxe din cadrul secției și înlocuire filtre.

➤ **Hala de productie si depozitare Corp cladire C2:**

- În cadrul secției de Prelucrari Mecanice SPM au fost efectuată reamenajarea spațiului de producție prin demontarea și evacuarea utilajelor dezafectate.
- De asemenea, în zona dedicată laboratoarelor de chimie, metrologie, metalografie s-a realizat o sală de studiu pentru desfășurarea instruirilor și întâlnirilor tehnice.

➤ **Hala de productie si depozitare Corp cladire C3:**

- În cadrul secției Montaj Încercări (SMI) – au fost efectuate lucrări de modernizare și extindere a spațiilor de producție, și anume:
- Reamenajare spațiilor de producție pentru amplasarea Instalației de metalizare: utilaje tehnologice și instalații utilități aferente acesteia – investiție nouă, realizată integral în anul 2023.
 - Sunt în derulare lucrările de modernizare a instalației existente de stingere incendiu cu butelii de CO₂, prin înlocuirea integrală a acesteia – măsura necesară pentru alinierea la cerințele ISU, în vederea obținerii autorizației de securitate la incendiu.
 - De asemenea, au fost realizate compartimentări noi în spațiile existente din secția Montaj Probe: Lepuire plană de precizie, Zone control FOD (ex. Atelier Echilibrare arbori transmisie).

În anul 2023 au început lucrările pentru realizarea măsurilor privind aducerea în conformitate cu cerințele PSI, în vederea obținerii Autorizației de Securitate la Incendiu.

Au fost întocmite documentațiile tehnice pentru cladirile C1 și C2. Este în derulare elaborarea documentatiei tehnice pentru clădirea C3.

De asemenea, sunt în derulare activitățile stabilite privind iluminatul de siguranță, evacuare de urgență și înlocuire uși metalice.

Înainte de începerea perioadelor cu temperaturi extreme au fost luate măsurile necesare pentru asigurarea unui mediu de lucru corespunzător, prin controlul și întreținerea instalațiilor de apă-canal, instalațiilor de climatizare, precum și a instalațiilor de încălzire cu panouri radiante asigurându-se funcționarea la parametrii normali.

În toate spațiile Societății – spații de producție, administrative, magazii etc au fost efectuate verificări periodice privind funcționarea în condiții optime a sistemelor de detecție și alarmare la incendiu.

Prin programul de securitate și sănătate în muncă pentru anul 2023, s-au desfășurat toate activitățile necesare pentru respectarea cerințelor prevăzute de Legea Securității și Sănătății în muncă nr. 319/2006 și a normelor metodologice de aplicare, precum și a celorlalte acte legislative din domeniu, în vigoare.

În conformitate cu Planul de Prevenire și Protecție TBM s-au aplicat măsurile necesare care să asigure îmbunătățirea nivelului securității și al protecției sănătății lucrătorilor;

- s-au completat permanent materialele de SSM, conform legislației actuale, care se utilizează la efectuarea instructajelor periodice de SSM pentru angajați precum și pentru stabilirea măsurilor necesare desfășurării în condiții de securitate a proceselor tehnologice;
- s-a continuat achiziția de echipamente individuale de protecție și de lucru pentru tot personalul TBM, atât pentru cel existent, cât și pentru cel nou angajat;
- s-a asigurat aprovizionarea cu materiale igienico-sanitare (creme de protecție, pastă curățare mâini etc.) în conformitate cu prevederile din Normativul intern;
- au fost achiziționate materialele necesare pentru completarea truselor medicale de prim ajutor și au fost asigurate medicamente de uz general pentru prima urgență (inclusiv spray împotriva arsurilor pentru posturile de lucru unde se lucrează cu temperaturi ridicate: sudură și debitare în jet de plasmă etc.);
- au fost achiziționate periodic soluții de spălare urgentă a ochilor pentru personalul care își desfășoară activitatea în zonele cu risc chimic: secțiile SPSP: Galvanizare, Stocare-Ambalare și Vopsitorie și laboratorul de analize chimice.
- măști de protecție respiratorie pentru personalul din cadrul SPSP, Laboratorul de control nedistructiv, din cadrul colectivului de Tăiere cu jet de plasmă, precum și pentru personalul care desfășoară activități de șlefuire și ajustură;
- pentru personalul din cadrul SPM care desfășoară activități în zone cu temperatura scăzută au fost asigurate capisoane/cagule pentru protecția capului
- au fost achiziționate periodic manși de protecție (chimică, mecanică, etc.) pentru personalul lucrativ, precum și centuri de protecție abdominală și/sau lombară pentru personalul din secțiile SPM-presaj, SPSP și parțial ATD.
- pentru personalul ale cărui activități se desfășoară în mediu toxic, a fost achiziționat, periodic, conform normativelor în vigoare, antidot/alimentație de protecție constând în lapte praf și apă minerală;

- s-au prelungit autorizațiile instalațiilor de ridicat și instalațiilor sub presiune deținute de Societate (în conformitate cu prescripțiile CNCIR);

SUPRAVEGHEREA STĂRII DE SĂNĂTATE A SALARIAȚILOR ȘI A APTITUDINII ÎN MUNCĂ

Investigațiile anuale obligatorii de medicina muncii/control medical periodic pentru personalul TBM s-au desfășurat la sediul TBM, în doua etape, de catre echipa medicala mobila a furnizorului de servicii medicale de medicina muncii: în luna martie pentru o parte din salariați, și respectiv, în perioada septembrie-octombrie 2023 pentru majoritatea salariaților.

Din Raportul de evaluare medicală întocmit de medicul de medicina muncii, s-a concluzionat faptul că nu au fost semnalate boli profesionale la angajații examinați.

Recomandarile medicale cu privire la aptitudinea in munca pentru angajatii notificati in urma controlului medical periodic au fost analizate intern si, dupa caz, au fost aplicate masurile corespunzatoare.

De asemenea, în perioada septembrie-octombrie s-a efectuat și controlul medical pentru practicanții care efectuează stagiul de practică în Turbomecanica, pentru anul scolar 2022-2023.

Permanent, inainte de angajare, personalul nou angajat a fost evaluat prin efectuarea controlului medical de angajare iar personalul contaminat cu SARS-COV 2 a fost monitorizat și evaluat periodic, conform rapoartelor medicale.

În cursul anului 2023, în Societate nu s-a înregistrat niciun accident de muncă.

Instruirea în domeniul Securității și Sănătății în Muncă (SSM) și Situații de Urgență (SU):

1. Instruirea introductiv generală în domeniile SSM și SU a noilor angajați
2. Instruirea periodică a personalului în domeniile SSM și SU;
3. Instruirea colectivă (SSM +SU) pentru colaboratori și vizitatori;
4. Instruirea periodica a elevilor care efectuează stagiul de practică în TBM, începând cu luna martie 2023, de la următoarele instituții de învățământ:
 - Colegiu Tehnic Carol I, specializarea: Strungar;
 - Liceul Tehnologic I.C. Bratianu, specializările: Frezor-Rabotor-Mortezor și Mecanic de Mecanica Fină;
 - Liceul Tehnologic Dinicu Golescu, specializarea: Operator la mașini comandă numerică;
 - Colegiul Tehnic Aeronautică Henri Coandă, specializarea: Mecanic aeronave.

Elaborare Instrucțiuni de lucru noi și revizii ale documentelor existente privind securitatea și sănătatea în muncă (SSM) și situațiile de urgență (SU).

Începând din luna decembrie 2022 este în derulare procesul de autorizare PSI a TBM. În anul 2023 au început lucrările pentru realizarea măsurilor privind aducerea în conformitate cu cerințele PSI, în vederea obținerii Autorizației de Securitate la Incendiu.

Au fost întocmite documentațiile tehnice pentru clădirile C1 și C2. Este în derulare elaborarea documentației tehnice pentru clădirea C3.

De asemenea, sunt în derulare activitățile stabilite privind iluminatul de siguranță, evacuare de urgență și înlocuire uși metalice.

ORGANIZAREA INTERNĂ & STRUCTURA ORGANIZATORICĂ

CONDUCEREA TURBOMECANICA

Modul de administrare al societății este în sistem unitar.

Președintele Consiliului de Administrație este și Directorul General al societății și asigură conducerea executivă.

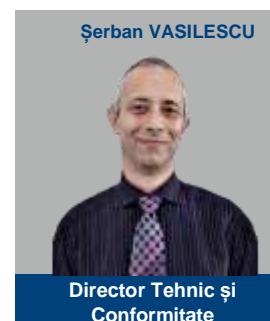
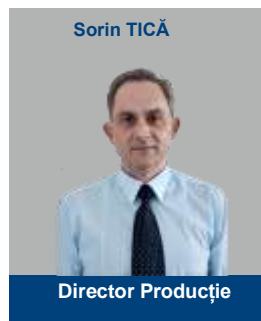
Modul de organizare al sistemului de management Turbomecanica este definit de conducerea operativă care asigură realizarea responsabilităților și obiectivelor în baza unei organizări de tip divizionar, Managementul la nivel operațional este asigurat de către Directorii celor 4 direcții, care formează Consiliul Director.

Fiecare department operativ are în subordine structuri specifice.

Nu au existat modificări în această structură în anul 2023.

La 31.12.2023 structura de conducere ne-executivă care asigura derularea curentă a activităților are următoarea componență:

NUME SI PRENUME	FUNCTIA
VIEHMANN Radu	Președinte și Director General
ANGHEL Claudia	Director Economic și Comercial
VIEHMANN Timura Wendy	Director Conformare și Siguranță
TICĂ Sorin Daniel	Director Producție
VASILESCU Șerban-Ion	Director Tehnic și Conformitate

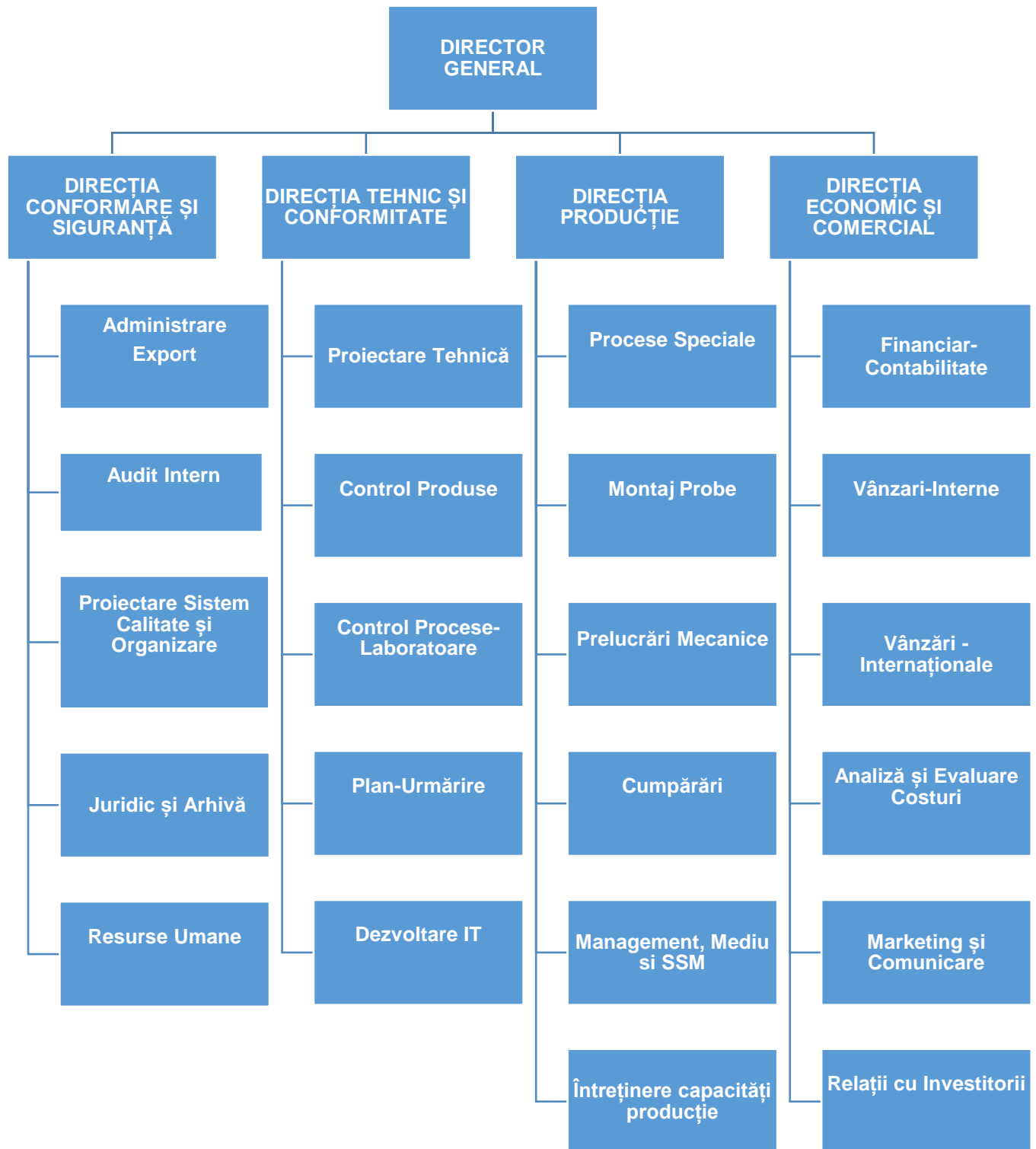
ACȚIONARIII TURBOMECANICA

Turbomecanica funcționează în conformitate cu Legea societăților comerciale nr. 31/1990, modificată și completată. Societatea a făcut parte din oferta publică inițiată de Guvernul României în anul 1995, sub denumirea de “Program de Privatizare în Masă”. În urma acestui program Societatea a îndeplinit condițiile de listare pe piața reglementată Bursa de Valori București (BVB), unde a fost listată în data 07.10.1998.

În calitate de emitent Societatea se conformează prevederilor Legii 24/2017, privind piața de capital, și a regulamentelor specifice emise de Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) în baza numitei legi.

Valoarea nominală a unei acțiuni este de 0,1 Lei.

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ

PRINCIPALII ACȚIONARI

Structura acționariatului cuprinde la sfârșitul anului 2023 un număr total de 6.569 acționari (2022: 6.127 acționari), persoane fizice și juridice.

Structura sintetică a acționariatului Turbomecanica publicată la 31.12.2023 pe site-ul Bursei de Valori București în conformitate cu datele primite de la Depozitarul Central prezintă principalii acționari după cum urmează:

	Număr acțiuni deținute	% Capital Social
Viehmann Radu	95.758.800	25.9198 %
Ciorapciu Dana Maria	56.003.876	15.1590 %
Alți acționari	217.679.799	58.9211 %

În anul 2023, TBM a distribuit dividende aferente exercitiului financiar 2022, oferind investitorilor un randament pe acțiune de aproximativ 8.8%.

Valoarea bruta pe acțiune a dividendului a fost de 0.02301 lei.

GUVERNANȚA CORPORATIVĂ

Turbomecanica este o societate care funcționează în conformitate cu Legea societăților comerciale nr. 31/1990, modificată și completată. Societatea a făcut parte din oferta publică inițiată de Guvernul României în anul 1995, sub denumirea de “Program de Privatizare în Masă”. În urma acestui program Societatea a îndeplinit condițiile de listare pe piața reglementată **Bursa de Valori București (BVB)**, unde a fost listată în data 07.10.1998.

În calitate de emitent Societatea se conformează prevederilor Legii 24/2017, privind piața de capital, și a regulamentelor specifice emise de Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) în baza numitei legi.

Societatea este administrată de un Consiliu de Administrație, alcatuit din 5 (cinci) administratori, numiți de Adunarea Generală Ordinară a Acționarilor din data de 25.04.2020 pe o perioadă de 4 ani, cu posibilitatea de a fi realeși. Dintre acești membri numiți de Adunarea Generală Ordinară a Acționarilor, membrii consiliului vor alege un Președinte și un Vicepreședinte. Președintele este și Directorul General al Societății.

Consiliul de Administrație este condus de Președinte, sau, în lipsa acestuia, de către Vicepreședinte, având aceleași drepturi ca Președintele în funcție.

Dintre cei 5 membri ai Consiliului de Administrație unul este și administrator executiv – președintele Director General – iar restul sunt neexecutivi. Dl Radu Ovidiu Sârbu și Niculae Havrileț s-au declarat administratori independenți îndeplinind criteriile precizate de CGC al BVB la punctele A41-A49.

Administratorii în funcție la data de 31.12.2023:

Nume	Funcția	Anul primei alegeri	Anul expirării prezentului mandat
Radu Viehmann	Președinte, Director General	2000	2024
Dana Maria Ciorapciu	Administrator neexecutiv	2006	2024
Radu Ovidiu Sârbu	Administrator neexecutiv independent	2016	2024
Niculae Havrileț	Administrator neexecutiv independent	2021	2024
Henriette Spinka	Administrator neexecutiv <i>al carei mandat a încetat conform hotărârii CA din data de 15.06.2023 prin deces. post ramaș vacant până la următoarea Adunare Generală Ordinara a Acționarilor</i>	2008	2024

Obligațiile și răspunderile administratorilor sunt reglementate de dispozițiile referitoare la mandat și de cele special prevăzute în materie de societăți comerciale. În plus față de aceasta, Societatea adoptă Regulamentul de funcționare al CA în care se detaliază principalele atribuții, modul de organizare, comitetele ca și politicile ce trebuie implementate și supravegheate în aplicare de către CA.

Regulamentul CA prevede regulile aplicabile de către CA în vederea gestionării conflictelor de interese în Capitolul F al Regulamentului CA.

Membrii Consiliului de Administrație, inclusiv Președintele, pot delega puterile de reprezentare/și sau decizie către Directorii ai societății, numiți dintre administratori sau din afara Consiliului.

Membrii CA au **adoptat voluntar și autoimpus** Codul de Guvernanță Corporativă al BVB, au aprobat regulamentul de Guvernanță Corporativă, care se găsește pe pagina web a societății www.turbomecanica.ro și raportează către BVB stadiul conformării cu Codul de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București.

TBM a depus și va depune eforturile profesionale, legale și administrative necesare pentru a asigura alinierea la prevederile Codului de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București și prezentarea transparentă a acestor rezultate.

Competențele și responsabilitățile CA sunt cele prevăzute în Regulament de Guvernanță Corporativă și în Regulamentul de funcționare al Consiliului de administrație. Președintele CA deține și funcția de director general al Societății.

Au fost formate trei comitete de lucru de către CA, după cum urmează: comitet de audit, comitet de nominalizare și comitet de remunerare. Majoritatea acestor comitete sunt formate din membrii neexecutivi ai CA.

Calificarea și experiența profesională a administratorilor este prezentată în CV-urile care pot fi accesate pe pagina web a Societății www.turbomecanica.ro.

Regulamentul de Guvernanță Corporativă este disponibil tuturor părților interesate pe pagina oficială a Societății www.turbomecanica.ro, secțiunea *Relația cu investitorii – Guvernanța Corporativă*

PARTICIPAREA ADMINISTRATORILOR LA CAPITALUL SOCIAL TBM LA 31.12.2023

Nume	Funcția	Nr. Acțiuni	% Capital Social
Radu Viehmann	Președinte, Director General	95,758,800	25.9198 %
Dana Maria Ciorapciu	Administrator neexecutiv	65,003,876	15.1590 %
Radu Ovidiu Sârbu	Administrator neexecutiv independent	-	-
Niculae Havrilet	Administrator neexecutiv	-	-

În cursul anului 2023, CA s-a întrunit în 7 ședințe, cel puțin 1 ședință pe fiecare trimestru, în prezența a 4-5 dintre membrii săi – și a adoptat decizii care îi permit să își îndeplinească atribuțiile de o manieră efectivă și eficientă. Astfel, la întrunirile sale, CA a analizat rezultatele financiare obținute în perioada de raportare și cumulat de la începutul anului, ca și performanța economică în raport cu bugetul și cu perioada similară a anului trecut.

Politica de remunerare a administratorilor aplicată până în prezent este bazată pe legislația națională în vigoare. Administratorii au încheiat contracte de mandat, în care este stabilită o indemnizație fixă.

Modelul de contract se poate accesa pe pagina web a societății www.turbomecanica.ro. Nu există o componentă variabilă de remunerare sau alte forme de recompensare pentru administratori. În vederea remunerării pe principii de eficiență și performanță a membrilor conducerii executive a fost creat un Comitet de Remunerare în cadrul CA.

SISTEMUL DE GESTIUNE ȘI CONTROLUL INTERN

În conformitate cu prevederile legale, situațiile financiar-contabile și cele privind operațiunile TBM sunt auditate de ERNST & YOUNG ASSURANCE SERVICES S.R.L., auditor financiar independent, numit de adunarea generală a acționarilor din 27.04.2021 pentru o perioadă de 3 ani.

Gestiunea riscului și controlul intern s-au realizat până în acest moment direct de către departamentul specializat din cadrul Societății și de către CA.

Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat. Societatea a realizat toate aspectele legate de gestiunea conflictelor de interese, publicitatea tranzacțiilor, auditul, tratamentul egal al acționarilor în cadrul activității curente a Societății, aprobarea tranzacțiilor cu acționarii de către CA sub supravegherea CA și în stricta conformitate cu prevederile legale aplicabile societăților ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată.

De asemenea, în ceea ce privește auditul intern, Societatea a implementat politicile și condițiile prevăzute de lege.

JUSTA MOTIVARE ȘI RECOMPENSE ȘI MOTIVARE

Având în vedere dimensiunea corporativă a Societății până la această dată, politica de remunerare a fost adoptată, dar, având în vedere faptul că remunerația membrilor CA a fost stabilită de către Adunarea Generală la un nivel similar celor existente pe piață, aceasta nu a adus modificări.

ADĂUGÂND VALOARE PENTRU RELAȚIILE CU INVESTITORII

Societatea deține o pagină de internet cu secțiune dedicată relației cu investitorii al cărei conținut urmează a fi actualizat conform prevederilor Regulamentului CA și al Codului de Guvernanță Corporativă.

Societatea publică pe pagina sa de internet toate informațiile cu privire la adunările generale, condițiile de participare, documente, etc, rapoartele curente, evenimentele corporative, inclusiv plata dividendelor.

Societatea nu a adoptat până în acest moment o politică de plata a dividendelor, dar a demonstrat constanță și previzibilitate în ceea ce privește plata acestora.

Secțiunea dedicată, conține informații cu privire la conducerea societății, membrii Consiliului de Administrație, datele de contact ale persoanei responsabile de relațiile cu investitorii.

Societatea invită la cerere, specialiști, consultanți sau experți ca jurnaliști acreditați la ședințele AGA, în măsura în care Președintele Consiliului va considera adecvat și organizează două întâlniri cu analiștii și investitorii în fiecare an.

DECLARAȚIA NEFINANCIARĂ

În conformitate cu reglementările contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, aprobate prin ORDINUL nr. 1802 din 29 decembrie 2014 pentru aprobarea situațiilor financiare anuale, entitățile care, la data bilanțului, depășesc criteriul de a avea un număr mediu de 500 de salariați în cursul exercițiului financiar au responsabilitatea de a include în raportul administratorilor o **declarație nefinanciară**.

Turbomecanica, a înregistrat în cursul anului 2023 un număr mediu de 466 salariați (2022: 457 salariați), în consecință societatea nu are obligația de a raporta declarația nefinanciară.

Totuși Consiliul de Administrație al Companiei a **hotărât prezentarea informațiilor nefinanciare** și pentru anul 2023 sub forma unei declarații nefinanciare, anexată la Raportul Consiliului de Administrație, pentru a asigura o raportare cuprinzătoare, detaliată și transparentă către investitori și părțile interesate .

CONFORMAREA CU CERINȚELE DE RAPORTARE NON-FINANCIARĂ

CERINȚE DE RAPORTARE	CAPITOLUL DIN RAPORTUL ANUAL 2023	PAGINA
Modelul de afaceri, Contextul organizației și părțile interesate	Contextul organizației și părțile interesate	10
Politica privind aspectele de calitate și mediu	Sistemul integrat de asigurare al calității și mediului	16
Îmbunătățirea performanței de mediu	Atenuarea schimbărilor climatice prin îmbunătățirea performanței de mediu și prevenirea poluării	22-26
Îmbunătățirea performanței în domeniul prevenirii poluării	Atenuarea schimbărilor climatice prin îmbunătățirea performanței de mediu și prevenirea poluării	22-26
Atenuarea schimbărilor climatice	Atenuarea schimbărilor climatice prin îmbunătățirea performanței de mediu și prevenirea poluării	22-26
Utilizarea durabilă a resurselor	Dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor	41
Principiile și valorile Turbomecanica Codul de conduită și etică	Codul de conduită și etică - principii și valori	26
Dezvoltare durabilă	Declarația nefinanciară Dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor	39-41
Responsabilitate socială	Responsabilitate socială	43
Aspecte sociale și de personal	Resursa umană	27
Promovarea diversității	Resursa umană	28
Drepturile omului și lupta împotriva corupției și a spălării de bani	Resursa umană Dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor	27 41
Guvernanța corporativă	Guvernanța corporativă	37
Managementul riscului și al oportunităților	Managementul riscurilor și oportunităților	44

CONFORMAREA CU CERINȚELE REGLEMENTĂRILOR

Activitatea Companiei este organizată și reglementată intern având în vedere respectarea prevederilor legislației și standardelor naționale și internaționale în domeniul aeronautic prin :

- ✓ documentele Sistemului de Management al Calității și Mediului (**SMQ&M**) care în anul 2023 a fost supravegheat de către autoritățile competente ale statului în conformitate cu **ISO 9001, ISO 14001 AS EN 9100, AQAP 2110** documentele ce stau la baza obținerii autorizării **TBM** de către **AACR** (Autoritatea Aeronautică Civilă Română) și de către **AAMN** (Autoritatea Aeronautică Militară Națională, ca **MRO** în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1321/2014 Part 145 și cu RMAR 145
- ✓ Implementarea cerințelor specifice ale clienților Turbomecanica
- ✓ Manualul de politici contabile întocmit în conformitate cu cadrul de reglementare contabil național și cu standardele internaționale de raportare financiară ("IFRS")
- ✓ Regulamentul de guvernare corporativă
- ✓ Ghidul Comisiei Europene privind raportarea informațiilor nefinanciare (2017/C215/01)
- ✓ Principiile și recomandările ISO 26000
- ✓ Regulamentul CNVM nr. 1 privind emitenții și operațiunile cu valori mobiliare

În ceea ce privește cerințele reglementării europene (UE) nr. 748/2012, Anexa 1, Partea 21, Secțiunea A, Subpartea G amendată de Regulamentele (UE) 2022/201 și cu cerințele reglementării europene (UE) nr. 1321/2014, Anexa II - PART 145 , Secțiunea A, amendată de Regulamentul (UE) 2021/1963, Turbomecanica se angajează să implementeze un Sistem de Management al Siguranței (SMS) până cel târziu la finalul anului 2024.

Procesul de tranziție pentru implementarea noilor cerințe a început în cursul anului 2023 când a fost realizat planul de implementare a **SMS**, a fost emisă politica de siguranță, a început instruirea personalului organizației privind managementul siguranței și a fost identificat Managerul de Siguranță.

Managementul siguranței urmărește să identifice în mod proactiv pericolele și să atenueze riscurile legate de siguranță înainte ca acestea să ducă la accidente și incidente de aviație.

Obiectivul unui sistem de management al siguranței este de a oferi o abordare structurată pentru controlul riscurilor de siguranță în cadrul organizației.

Turbomecanica se conformează tuturor cerințelor de reglementare și raportare, adoptând întotdeauna cele mai bune practici în domeniu, cu scopul de a asigura informarea corectă, completă și transparentă a tuturor părților interesate.

Compania raportează de cel puțin 5 ani o parte semnificativă a recomandărilor privind informațiile raportabile în Declarația nefinanciară, ca parte integrată în Raportul anual al Consiliului de Administrație.

În ceea ce privește cerințele de raportare ale Regulamentului Delegat al Comisiei (UE) 2021/2139, Societatea nu a identificat activități economice eligibile pentru Taxonomia UE.

În ceea ce privește responsabilitatea socială, Turbomecanica urmărește ca linie de orientare cele 7 principii ale standardului ISO 26000 corelate cu standardele și reglementările naționale și internaționale dedicate, în ceea ce privește: cerințele de mediu, de etică, a activității sindicale, a practicilor comerciale corecte, a combaterii corupției și dării de mită, a părților interesate și a grijei față de comunitate.

DEZVOLTARE DURABILĂ & UTILIZAREA DURABILĂ A RESURSELOR

Eforturile noastre continue și susținute cu privire la dezvoltarea durabilă a Societății nu au pierdut din vedere eficientizarea managementului deșeurilor și investițiilor în capacitățile proprii de producție pentru asigurarea conformării la standardele impuse în domeniul aeronautic.

Conform Regulamentului de Guvernare Corporativă, conducerea executivă este asigurată prin Directorul Executiv care monitorizează atent activitatea celor 4 direcții (Financiar și Comercial, Producție, Tehnic și Conformitate,

Calitate și Organizare) care sunt responsabile cu asigurarea strategiei de dezvoltare durabilă a activităților sociale, economice și de mediu. Directorul General informează, în consecință, Consiliul de Administrație ori de câte ori este cazul cu privire la aceste aspecte.

Propunerea strategiei de **dezvoltare durabile** și asigurarea managementului performanțelor împreună cu planificarea resurselor și termenelor de realizare sunt stabilite de către Consiliul Director prin asumarea obiectivelor strategice pentru anul în curs, aprobate de Directorul General.

Responsabilitățile sunt împărțite în funcție de structura organizațională astfel:

- Activități dedicate relației comerciale, asigurarea practicilor comerciale corecte, asigurarea resurselor financiare și analiza oportunităților de dezvoltare, **asigurarea comunicării transparente cu părțile interesate, evitarea spălării de bani, conformarea cu regulamentul de guvernanță corporativă** sunt în sarcina Departamentului Economic și Comercial.
- Activități dedicate analizei cerințelor clienților, a elaborării de tehnologii, a planificării producției, a dezvoltării de software-uri ERP pentru planificarea resurselor de producție, a gestiunii arhivei tehnice sunt în sarcina Departamentului Tehnic și Conformitate.
- Activități dedicate **mediului, sănătate și securitate în muncă, utilizare durabilă a resurselor** prin reducerea consumului de utilități, mentenanța echipamentelor, asigurarea aprovizionării sunt în sarcina Departamentului de Producție.
- Activități dedicate de conformare a **sistemului de management al calității și mediului cu standardele specifice și cu cerințele client, activități de responsabilitate socială, de personal, lupta împotriva discriminării, Managementul Riscului**, activități de audit proces și produs, **aspecte de conformare juridică privind drepturile omului, combaterea corupției și a dării de mită**, activități de arhivare în conformitate cu legea arhivelor naționale sunt în sarcina Departamentului Calitate și Organizare.

Fiecarei responsabilități îi este atribuit un responsabil de activitate. În anumite circumstanțe unele acțiuni pot fi direct în responsabilitatea Consiliului Director.

Având obiective a căror îndeplinire depinde de activități interdepartamentale, acestea sunt alocate în procente pe fiecare departament implicat în îndeplinirea lor funcție de proporția de implicare.

Toate acțiunile corective, stabilite în urma identificării unor abateri de la parametrii de proces stabiliți, sunt bazate pe analize de cauzalitate pentru identificarea cauzei rădăcină.

Raportarea performanței procesuale, a gradului de realizare a obiectivelor, a stadiului de îndeplinire a acțiunilor corective se realizează de către responsabili, lunar/trimestrial/semestrial funcție de definiția indicatorului de proces. Semestrial se raportează în analiza de management rezultatele pe jumătate de an.

La ședințele de raportare participă directorii tuturor departamentelor împreună cu șefii entităților structurale raportoare.

Echipa Turbomecanica urmărește un obiectiv comun și anume dezvoltarea companiei prin penetrarea pieței de servicii de întreținere pentru aeronave civile și militare cât și pentru creșterea portofoliului cu clienții existenți. În acest sens ne concentrăm permanent pe optimizarea performanței proceselor de alocare și consum de resurse și suntem permanent angajați în identificarea de soluții pentru reducerea impactului asupra mediului, prin înlocuirea unor substanțe periculoase, creșterea calității aerului și nu în ultimul rând reciclare.

Turbomecanica se angajează să dezvolte și să-și îmbunătățească continuu sistemele de management, calitate și mediu implementate astfel încât să-și desfășoare activitatea la cel mai înalt nivel conform standardelor aplicate.

În acest sens Turbomecanica își asumă prin politica de calitate și mediu să **mențină o dezvoltare durabilă**, prin:

- ✓ asigurarea comunicării, înțelegerii și aplicării politicii referitoare la calitate și mediu;
- ✓ asigurarea instruirii periodice și conștientizarea tuturor angajaților organizației privind importanța respectării cerințelor privind calitatea și mediul;
- ✓ asigurarea creșterii eficacității sistemului de management al calității și mediului, astfel încât să ofere garanția furnizării de produse și servicii conforme și sigure, asigurând în același timp și îmbunătățirea performanței de mediu prin promovarea de soluții tehnice și tehnologii cât mai sigure pentru mediu;
- ✓ asigurarea conformării cu legislația în vigoare și cu reglementările privind calitatea și protecția mediului;
- ✓ asigurarea identificării și analizei riscurilor aferente proceselor derulate și monitorizarea acestora în scopul menținerii acestora în limitele acceptate;
- ✓ gestionarea aspectelor de mediu în procesele derulate astfel încât să minimizeze impactul generat asupra mediului;

În consecință, suntem în continuare implicați în **protejarea mediului și utilizarea durabilă a resurselor** prin:

- Comunicarea politicii de calitate și mediu către toate părțile interesate;
- Respectarea tuturor cerințelor legale și de reglementare;
- Asigurarea eliminării deșeurilor periculoase prin mijloace certificate;
- Creșterea proporției de deșeuri reutilizabile;
- Diminuarea cantității de deșeuri periculoase;
- Reducerea emisiilor de gaz cu efect de seră;

Suntem convinși că prin conștientizarea importanței adoptării unui **comportament etic de către fiecare angajat** și prin permanenta preocupare pentru asigurarea siguranței, vom reuși să creștem satisfacția clienților și să reducem impactul asupra mediului înconjurător.

RESPONSABILITATE SOCIALĂ

Turbomecanica cultivă, încă de la începuturi, ideologia transmiterii meseriei din tată la fiu, ideologie în urma căreia Compania beneficiază de o societate internă bazată pe familiaritate și respect.

Din punct de vedere al comunicării cu comunitatea locală, și cu instituțiile de învățământ gimnazial, liceal și universitar, Turbomecanica este reprezentată de către Directorul de Conformare și Siguranță care dedică timp și efort în organizarea și monitorizarea pregătirii tinerelor generații de specialiști în industria aeronautică.

Luând în considerare în mod deosebit specificul obiectului de activitate desfășurat, în baza contractelor de parteneriat încheiate cu 4 (patru) unități de învățământ și cu unitățile administrativ-teritoriale pe raza cărora se află acestea, TBM și-a propus formarea continuă și de durată a competențelor necesare elevilor, sprijinind astfel tranziția acestora de la școală la un loc de muncă.

Această inițiativă reflectă angajamentul continuu al TBM în formarea și integrarea tinerilor în sectorul industrial, contribuind astfel la dezvoltarea sustenabilă a forței de muncă calificate în domeniul aeronautic. Prin aceste eforturi, compania nu doar asigură o tranziție eficientă de la educația teoretică la aplicarea practică, dar și consolidează legătura dintre industrie și sistemul educațional, oferind oportunități valoroase pentru tinerii profesioniști.

Cu acest prilej, în luna iulie 2023, TURBOMECANICA a finalizat cu succes cel de al doilea ciclu de pregătire profesională desfășurat pe durata a 3 ani școlari și a organizat, în colaborare cu unitățile de învățământ, susținerea examenului de certificare a calificării profesionale în domeniul MECANIC (nivelul 3 de calificare conform Cadrului național al calificărilor) pentru specializarea a 12 elevi având calificarea profesională de mecanic aeronave, 24 elevi având calificarea profesională de operator mașini cu comandă numerică, 16 elevi având calificarea profesională de frezor-rabotor-mortezor, 18 elevi având calificarea profesională de mecanic de mecanică fină, precum și a 12 elevi având calificarea profesională de strungar. Toti elevii examinați au obținut diplome de absolvire. Această pregătire a avut un impact semnificativ asupra parcursului profesional al acestor elevi, astfel că un număr de 26 de absolvenți s-au angajat ulterior terminării practicii pe următoarele posturi în TBM: 19 Operatori PM, 3 Gestionari, 2 Metrologi, 2 Controlori de conformitate a produsului.

În acest sens, TURBOMECANICA a alocat un spectru larg de resurse pentru susținerea formării profesionale, incluzând materiale educaționale precum manuale și suporturi de curs, facilități logistice prin oferirea de acces la liniile de producție și la un atelier-școală special amenajat, precum și resurse umane prin implicarea specialiștilor în procesul de predare al noțiunilor teoretice specifice. Aceste inițiative vizează dezvoltarea aptitudinilor și abilităților necesare pentru a pregăti studenții pentru integrarea în forța de muncă după finalizarea studiilor lor.

În luna septembrie 2023, TBM a continuat să își consolideze implicarea în dezvoltarea tinerelor generații de specialiști în industria aeronautică, încheind noi contracte de parteneriat cu unitățile de învățământ, pentru un nou ciclu de pregătire profesională.

În luna decembrie 2023, TURBOMECANICA a formulat o serie de oferte de școlarizare în învățământul dual pentru anul școlar 2024-2025 pentru un număr suplimentar de 94 de elevi care vor fi înscriși în clasa a IX-a cu următoarele calificări profesionale: operator mașini cu comandă numerică, mecanic aeronave, mecanic de mecanică fină și strungar.

Totodată păstrăm o legătură strânsă cu Facultățile de Inginerie Aerospațială și Ingineria Materialelor din cadrul Universității Politehnice din București, având de asemenea un protocol de colaborare aflat în curs de derulare în acest sens.

Si în anul 2023, ajutorul financiar distribuit comunității, a urmat obiective principale: Educație & Social, Mediu și Medical. Printre cele mai mari proiecte cuntuă să se număre, contribuția la renovarea școlilor din mediul rural pentru susținerea învățământului, lupta împotriva abandonului școlar urmat de proiectul de împădurire, unde chiar dacă nu am contribuit cu voluntari pentru activitățile de plantare din cauza crizei sanitare, am reușit să asigurăm plantarea a 100 de puieți.

MANAGEMENTUL RISCURILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR

Managementul riscurilor implementat în TBM ține cont de contextul relevant pentru activitatea Societății atât în ceea ce privește aspectele interne, cât și cele externe, părțile interesate și cerințele lor, în conformitate cu prevederile **Manualului Calității**.

În acest proces de planificare organizațională sunt determinate riscurile și oportunitățile ce pot afecta următoarele:

- Capacitatea **sistemului de management al calității și mediului** de a garanta obținerea rezultatelor intenționate;
- Amplificarea efectelor așteptate;
- Prevenirea sau reducerea efectelor nedorite;
- Realizarea îmbunătățirilor;

În acest context, Societatea planifică acțiunile aferente monitorizării acestor riscuri și oportunități și monitorizează atât implementarea acestor acțiuni în procesele/subprocesele/activitățile sale, cât și eficacitatea acțiunilor stabilite. Acțiunile stabilite sunt, de regulă, proporționale cu impactul asupra conformității și siguranței produselor/serviciilor livrate de către Societate.

Planificarea modului de tratare a riscurilor și a oportunităților se realizează în baza Planului de Continuitate a Afacerii. Acest Plan creează o imagine completă a manifestării estimate a factorilor de risc identificați și stabilește acțiunile necesare pentru diminuarea/utilizarea lor și funcțiile responsabile.

Prin **Planul de Continuitate a Afacerii** sunt identificate, analizate, evaluate și stabilite/actualizate anual, acțiuni/planuri de intervenție pentru diminuarea efectelor factorilor de risc care acționează asupra TBM precum:

- ⇒ factorii de risc asociați clienților/furnizorilor;
- ⇒ factorii de risc de mediu;
- ⇒ factorii de risc social;
- ⇒ factorii de risc asociați resursei umane;
- ⇒ factorii de risc de dezastru/calamitate ce pot afecta continuitatea activității în ceea ce privește:
- ⇒ stocuri;
- ⇒ sistemul informatic;
- ⇒ activele societății (capacități de producție, clădiri, know-how, sisteme de alimentare cu apă, gaze, electricitate, căldură, etc.);
- ⇒ sistemele de comunicare (telefon, e-mail, fax. etc..).

Consiliul Director analizează și stabilește prin Decizie, **Procesele Cheie** ale **sistemului de management al calității și mediului** care au o mare importanță în crearea valorii adăugate și în realizarea obiectivelor strategice privind calitatea și mediul, cu impact asupra satisfacției clienților și implicit asupra situației financiare a TBM.

Obiectivele strategice privind calitatea și mediul derivă din strategia TBM pe termen scurt și mediu ce vizează menținerea sau dezvoltarea business-ului și creșterea cifrei de afaceri.

Pentru aceste procese sunt stabiliți indicatori strategici a căror variație față de target este identificată, monitorizată și dacă este cazul corectată/diminuată.

Certificarea sistemului Sistemului integrat de Management al Calității și Mediului în conformitate cu ultimele ediții ale standardelor SR EN ISO 9001, AS 9100, AQAP 2110, SR EN ISO 14001 oferă asigurarea părților interesate asupra implicării conducerii TBM în analiza, implementarea și monitorizarea riscurilor.

Ultima ediție a Planului de Continuitate a Afacerii analizează riscurile aferente următoarelor 9 activități: Resursa Umană, Aprovizionare, Producție, Control Conformitate, Control Procese Speciale, Vânzări, Sistem informatic/Control date și nu în ultimul rând, Situații de Urgență, Mediu.

Gestionarea riscului identificat în managementul mediului

Analiza de risc aferenta managementului mediului este reglementată de procedurile interne specifice "Managementul Mediului" și "Gestionarea Deșeurilor" și este monitorizată lunar în baza indicatorilor cheie de proces stabiliți conform acestor proceduri interne și în conformitate cu legislația aplicabilă.

Rezultatele eficacității acțiunilor stabilite de Managementul TBM în vederea diminuării riscului aferent activității de management al mediului au fost prezentate în Capitolul: **"Atenuarea Schimbărilor Climatice Prin Îmbunătățirea Performanței De Mediu Și Prevenirea Poluării"**.

TBM demonstrează și în perioada 2022-2023 conformitatea activității cu cerințele legale prin prelungirea Autorizației Integrate de Mediu Nr. 05/2016 ”, prin viza anuală nr. 2184/19.12.2023 pe perioada 11.02.2024 – 11.02.2025.

Autorizația Integrată de Mediu și Autorizația de Gospodărire Ape permite funcționarea în condiții de deplină legalitate a instalațiilor, echipamentelor și proceselor existente în TURBOMECANICA SA.

Cu toate acestea managementul TBM este în permanență preocupat de îmbunătățirea indicatorilor măsurați și de creșterea a colectării deșeurilor periculoase.

Principalele riscuri identificate în Planul de continuitate al afacerii și gestionarea acestora

RISCURI EXTERNE

Aceste riscuri sunt legate de factori externi și afectează TURBOMECANICA prin modificarea cererii de servicii oferite de aceasta, a mediului concurențial sau a costului unor produse, care nu pot fi controlate de Companie cum sunt, de exemplu, prețurile la materiile prime (oțel, nichel, magneziu, aluminiu, etc.)

Problemele macroeconomice la nivel mondial (criza energetică, continuarea evoluției imprevizibile a prețurilor la materiile prime și a disfuncționalităților în lanțurile de aprovizionare, etc.) și europene (inflația euro, dezechilibrele economice din Uniunea Europeană, în special din zona Euro, etc.), coroborate cu problemele geopolitice din zonă (războiul din Ucraina, tema migrației și protecționismului în U.E., problemele din Orientul Mijlociu, etc.) creează presiuni suplimentare asupra industriei aviatice și a celor conexe.

IATA anticipează o continuare a procesului de revenire a industriei aviatice în anul 2024. Se preconizează că veniturile totale ale companiilor aeriene se vor apropia de nivelul pre-COVID, cu o recuperare la aproximativ 97% din nivelul de dinaintea pandemiei până în 2024. Este de remarcat că revenirea traficului de pasageri și mărfuri se preconizează a fi una puternică în 2024, cu o anticipare a revenirii traficului de pasageri la 95% din nivelul dinaintea pandemiei și a traficului de mărfuri la 145% din nivelul din 2019. Veniturile totale în 2024 sunt de așteptat să crească cu 7,6% de la an la an, până la un record de 964 de miliarde de dolari.

Riscul aferent mediului economic

La începutul acestui an, Fondul Monetar Internațional a actualizat raportul „World Economic Outlook”, majorând prognoza de creștere economică globală la 3,1% pentru acest an față de 2,9% în raportul precedent. FMI și-a menținut pentru anul 2025 prognoza de creștere la 3,2%, ceea ce este sub media istorică de 3,8% a perioadei 2000-2019. Raportul FMI subliniază că perspectivele globale reflectă o balanță mai echilibrată a riscurilor față de anii precedenți, în condițiile în care riscul unui conflict mai amplu în Orientul Mijlociu este contrabalansat de perspectiva unor prețuri mai mici la carburanți, care ar ajuta la o reducere mai rapidă a inflației decât se estima inițial.

În ceea ce privește România, în prognoza de toamnă publicată în februarie 2024, Comisia Națională de Strategie și Prognoză estimează pentru acest an o creștere economică de 3,4%, în condițiile în care efectele defavorabile ale actualului context economic și geopolitic se accentuează la nivel european. Se estimează că valoarea adăugată brută a industriei va crește cu 0,8% în 2024, după ce a cunoscut scăderile de 2,6% în 2023, respectiv 4,6% în 2022. Redresarea treptată, începând cu anul 2024, va fi susținută de investiții și de cererea externă.

Riscurile legate de actualele previziuni economice se mențin ridicate în contextul geopolitic actual privind războiul din Ucraina și a sancțiunilor asociate acestuia. Totodată, distorsiunile pe lanțurile de aprovizionare se așteaptă să se mențină și pe parcursul anului 2024, în contextul situației generate în ultima perioadă de Houthii din Yemen în Marea Roșie, mai multe linii maritime importante și-au suspendat serviciile canalul Suez, alternativa la acesta fiind

mult mai lungă și mai costisitoare prin sudul continentului african. De asemenea, menținerea pentru o perioadă lungă de timp a unor prețuri ridicate la materii prime conduce la riscul reducerii ritmului de creștere economică, al diminuării marjelor de profit și al erodării puterii de cumpărare.

Pe termen mediu, se prognozează că economia României va reveni la o creștere potențială de 3,75%, pe măsură ce consumul își va reveni, iar investițiile vor rămâne solide, susținute și de PNRR. În continuare există premize și pentru o creștere economică peste așteptări ca urmare a investițiilor puternice în industrie.

Riscul legat de dezvoltarea pieței

În anul 2023, industria mondială a transportului aerian civil și a continuat revenirea, estimările IATA fiind de revenire la valorile de trafic pre-pandemice în anul 2024. Europa a avut o performanță mai puternică decât cea anticipată inițial de IATA, în ciuda multiplelor probleme de capacitate și a constrângerilor pieței. Având în vedere că cererea de transport aerian va continua în 2024, profitul net este de așteptat să se crească la rândul său. Riscurile cheie pentru performanța acestei industrii în Europa sunt legate de piața forței de muncă și de războaiele din Ucraina și din Orientul Mijlociu.

Piața globală MRO a aviației civile este a fost de 78,5 miliarde USD în 2023 și se estimează că va crește la un CAGR de 5,1% în perioada de prognoză 2024-2034. În ceea ce privește MRO-urile de motoare civile, în anul 2023 au fost aproximativ 7700 de reparatii capitale de motoare, iar previziunile sunt pentru 8800 în anul 2024, respectiv 9000 în 2025 și să reprezinte aproximativ 45% din piața totală MRO.

În ceea ce privește piața MRO a aviației militare, aceasta a avut evoluții diferite de la o țară la alta în contextul pandemic. Această piață era estimată la o valoare de 22,9 miliarde USD în 2018 și se estimează că va crește cu un CAGR de 2,60% până în 2028 la valoarea de 29,6 miliarde USD. Piața MRO militar este formată din cinci segmente: Multi-role Aircraft MRO, Transport Aircraft MRO, Multi-mission Helicopter MRO, UAV MRO și Transport Helicopter MRO, iar estimările indică o cotă de piață MRO de 10,4% pentru elicopterele de tip multi-rol. TURBOMECANICA activează fără concurență pe piața internă de MRO a motoarelor de elicoptere militare.

Totodată, a fost demarată trecerea treptată și pentru MRO civil adresată atât pieței interne, cât și celei internaționale, pe care activează mai mulți jucători mari (Safran, MTU, Lufthansa Technik, etc.), dar și companii medii (Aero Norway, GA Telesis, etc.) unde va putea atrage cotă de piață datorită tradiției experienței de cinci decenii pe segmentul militar.

În ceea ce privește piața de fabricație de componente pentru aviația civilă și militară, concurența este puternică, fiind influențată de diversitatea de jucători de pe piață. TURBOMECANICA performează cu succes pe această piață, permanentizându-se de decenii ca furnizor pentru mari producători de motoare și ansamble mecanice precum Rolls Royce, Leonardo, GE, etc.

Dezvoltarea pieței are impact asupra asigurării continuității afacerii determinat în exclusivitate de dependența aprobării bugetului de stat și realizarea alocărilor bugetare în vederea încheierii contractelor cu structurile de apărare în domeniul aviației militare.

Riscul aferent continuității activității a determinat acțiunea de diversificare a activității și penetrarea pieței de întreținere a motoarelor civile EU 1321/2014, Anexa II (Part 145) – AACR, acțiune care a fost estimată cu termen lung de finalizare, precum și certificarea și în domeniul militar prin dobândirea RMAR 145 – AAMN, acestea urmând să fie urmate de asigurarea certificării EASA.

Riscul legislativ – se referă la potențialele schimbări de legislație, care ar putea avea un impact negativ asupra Societății.

Acest risc se află în acest moment sub control datorită eficacității acțiunilor stabilite și a analizei curente prin sistemele de monitorizare a modificărilor legislative.

[Riscul informatic/ control date](#) este gestionat prin analiză continuă a performanțelor sistemelor de prelucrare și stocare date. În acest sens, conform planului de investiții aprobat pentru anul 2023 s-a realizat upgrade-ul clusterului de servere din Data Center, serverele fiind uzate, atât fizic cât și moral, ieșite din garanție și nu mai aveau suport de la producător, prin achiziția a 3 servere și 1 storage pentru a elimina riscul întreruperii procesului de producție.

S-a realizat migrarea SAP de la servere fizice la mașini virtuale.

Ca urmare a a intrării repetate în blacklist a IP-ului serverului de mail, comunicarea pe email fiind perturbată, Consiliul Director, în baza Memo nr.11/15.04.2022, a luat decizia de achiziție a unei clase de IP-uri publice-proprietate TURBOMECHANICA, echipamente specifice pentru gestionarea lor și redundanță la acces internet prin asigurarea unei conexiuni secundare de internet de la un alt provider.

Se continuă update-urile la versiunile majore de software, sistemul fiind setat să caute și să se actualizeze odată la 6 ore pentru update-urile critice.

În anul 2023, *riscul aferent situațiilor de urgență* a fost adresat prin demararea activităților necesare în vederea alinierii TBM la cerințele ISU actualizate și obținerea noii autorizații ISU. Cu privire la riscul de oprire furnizare energie electrică, TBM a început lucrările pentru punerea în funcțiune a celei de-a doua conexiuni la furnizorul de energie electrică. Această lucrare care presupune realizarea întregii rețele (trasee, transformatoare...etc...) a fost oferită la o valoare de aproximativ 3 milioane de lei. În consecință TBM va executa acest obiectiv în etape pentru a controla impactul în situațiile financiare ale acestei investiții.

Din punct de vedere financiar se identifică și se monitorizează următoarele riscuri:

[Riscul de credit](#) se manifestă prin expunerea semnificativă pe care societatea o are față de principalii colaboratori care concentrează o proporție semnificativă din cifra de afaceri. Politica societății este de monitorizare periodică a soldurilor de creanțe, având ca rezultat o expunere nesemnificativă a societății la riscul unor creanțe neîncasabile.

Pentru minimizarea riscului compania analizează și monitorizează permanent clienții prin mijloace specifice de competitive intelligence și are o politică strictă privind livrarea de bunuri și servicii către clienți și privind creditul comercial acordat acestora.

Atunci când evaluează riscul de credit, TBM ia în considerare atât informații cantitative, cât și calitative care sunt rezonabile și acceptabile, inclusiv experiența istorică și informațiile prospective, disponibile fără costuri sau eforturi nejustificate.

[Riscul de preț](#)

În desfășurarea activității curente, TURBOMECHANICA este expusă unui risc ridicat legat de prețul pe piață al materiilor prime. Fluctuațiile semnificative pot avea un impact asupra rezultatului Companiei prin prisma produselor fabricate de Companie, dar mai puțin asupra produselor aferente activității principale de întreținere și reparații.

Prețul materiilor prime reprezintă cel mai dificil element de prognozat dintre toate costurile Companiei. TURBOMECHANICA nu s-a implicat în operațiuni de hedging pe prețul materiilor prime, fabricația având la bază comenzile clienților, care pot fi pentru componente produse din diferite materii prime (nichel, oțel, aluminiu, etc.), dar se analizează posibilitatea folosirii acestui tip de instrument financiar în viitor, dacă această variantă va deveni viabilă.

Până în prezent, în TURBOMECHANICA metoda prin care s-a realizat, în principal, contracararea efectului creșterii prețului materiilor prime a fost prin analiza continuă a cerințelor clientului cu scopul de a cuantifica modificările de preț a materialelor aprovizionate și îmbunătățirile aduse procesului tehnologic, cu scopul revizuirii prețurilor agreeate.

[Riscul valutar](#) analizat prin ponderea valutei în cifra de afaceri nu este semnificativ, aproximativ 90% din cifra de afaceri este raportată la moneda națională, precum și liniile de credit aferente capitalului de lucru fiind angajate tot în Lei.

Riscul variațiilor de curs nu a avut un impact semnificativ în anul 2023, în ciuda unei deteriorări a ratei de schimb leu / euro, ca urmare a unui management financiar activ și a monitorizării situației. În raport cu dolarul SUA, leul s-a apreciat în pe finalul anului 2023, ca urmare a slăbirii graduale a monedei americane pe piețele financiare internaționale în acest interval.

Societatea nu a utilizat instrumente financiare derivate de protecție împotriva fluctuațiilor de curs.

Riscul de Inflație

În contextul datelor disponibile și al reglementărilor în vigoare, BNR estimează o scădere a inflației de la 6,6% în anul 2023 la 4,7% pentru finalul anului 2024, respectiv 3,5% pentru anul 2025.

Potrivit Băncii Naționale, amplificarea recentă a tensiunilor geopolitice reprezintă factorul determinant al creșterii dinamicii anuale a inflației, însă este de așteptat ca trenarea activității economice globale să exercite o influență dezinflaționistă.

În încercarea de a stăpâni inflația, BNR a continuat în ședințele din ianuarie-februarie 2024 să mențină ratele dobânzii de politică monetară la nivelul de 7% pe an, menținerea ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare (Lombard) la 8,00 la sută pe an și a ratei dobânzii la facilitatea de depozit la 6,00 la sută pe an, respectiv menținerea nivelurilor actuale ale ratelor rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit.

Riscul ratei dobanzilor

Riscul generat de rata dobânzii este riscul variației în timp a costurilor cu dobânzile. Acest risc corespunde unei creșteri a costurilor cu finanțarea societății prin liniile de credit, fiind determinat de evoluția ROBOR pe piață.

ROBOR reprezintă rata medie a dobânzii la care băncile românești se împrumută între ele, în lei. Evoluția ROBOR este influențată de mai mulți factori dintre care cei mai importanți se referă la politica monetară a BNR, lichiditatea de pe piață, inflația și politica fiscală.

Cotațiile ROBOR 3M-12M au cunoscut o creștere semnificativă în actuala decadă, dar după maximul de 8,2% în octombrie 2022, a scăzut ușor, iar pe parcursul trimestrului IV al anului 2023 au manifestat tendința de a rămâne constante.

Indicele ROBOR la 3 luni, folosit pentru calcularea dobânzilor variabile pentru cele mai multe credite acordate în lei, a coborât la finalul lunii februarie 2024 la 6,09%. ROBOR la 3 luni a început anul 2024 la 6,21%, în timp ce la debutul anului 2023 se afla la 7,56%. ROBOR la 6 luni a stagnat la 6,11%, în timp ce ROBOR la 12 luni a stagnat la 6,12%.

RISCURI INTERNE

Riscul contractual aferent angajării Societății în obligații contractuale este monitorizat prin aplicarea procedurii interne de analiză a clauzelor contractuale.

Riscul aferent resursei umane este exprimat prin mobilitatea forței de muncă pentru care managementul a stabilit monitorizarea printr-un indicator cheie de proces. Evoluția indicatorului este pozitivă, dar nu se situează în target. Industria aviației implică gestionarea unei resurse umane înalt calificate, iar nivelul de experiență joacă un rol important în activitățile de întreținere și reparații. Prin desființarea după 1990 a mai multor instituții care formau personal calificat în aviație, precum și prin exodul forței de muncă calificate, este dificil de identificat personal calificat pe piața muncii. Angajarea unor oameni cu salarii mai mici, dar care nu sunt calificați aduce fie costuri mai mari cu non-calitatea, fie costuri suplimentare de training. Măsurile întreprinse de societate vizează rafinarea procesului de recrutare, asigurarea postului prin investirea în educație, dezvoltarea viitorilor specialiști prin grija și

educația tinerilor înscriși în programul de învățământ dual, colaborarea cu companii de recrutare pentru poziții cheie. Managementul are în vedere planul individual de dezvoltare profesională și sprijină inițiativele personale. În aceeași măsură se monitorizează și riscurile sociale cu privire la accidente la locul de muncă sau violența, comportament etic, hărțuire fizică sau morală. Toate aceste aspecte sunt definite în Regulamentul Intern și monitorizate prin sistemul integrat de management al calității, mediului și securității muncii. Monitorizarea se realizează de către reprezentanții desemnați din cadrul fiecărei structure operative care raportează compartimentului de securitate și sănătate în muncă.

Riscul operațional este riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării vânzărilor și profiturilor ca urmare a unor riscuri dintr-o gama largă de cauze asociate proceselor, personalului, tehnologiei și infrastructurii Companiei, precum și din factori externi, alții decât riscul de credit, de piață și de lichiditate, cum ar fi cele provenind din cerinte legale și de reglementare, precum și din standardele general acceptate privind comportamentul organizațional.

Responsabilitatea principală a dezvoltării controalelor legate de riscul operational revine managementului Societății. Responsabilitatea este sprijinită de dezvoltarea standardelor generale ale societății de gestionare a riscului operațional, ținând cont de următoarele:

- cerințe de separare a responsabilităților
- cerințe de reconciliere și monitorizare a tranzacțiilor
- alinierea la cerințele de reglementare și legale
- documentarea controalelor și procedurilor
- cerințe de analiză periodică a riscului operațional la care este expusă societatea și adecvarea controalelor și procedurilor pentru a preveni riscurile identificate
- cerințe de raportare a pierderilor operaționale și propuneri de remediere a cauzelor care le-au generat
- elaborarea unor planuri de continuitate operațională
- dezvoltare și instruire profesională
- stabilirea unor standarde de etică
- prevenirea riscului de litigii, inclusiv asigurare, acolo unde se aplică
- diminuarea riscurilor, inclusiv utilizarea eficientă a asigurarilor, unde este cazul

SITUAȚIA FINANCIARĂ PENTRU ANUL 2023

	2023	2022
Capital subscris varsat	36.944.248	36.944.248
Cifra de afaceri	131.363.429	139.161.607
Vânzări Export	19.328.116	18.870.042
% Vânzări Export în CA	14.71%	13.56%
Nr. mediu de personal	466	457
Profit Brut	14.027.400	13.439.082
PROFIT NET	11.146.661	12.189.143
Numerar si active financiare	18.782.914	17.923.696
Lichiditate generală	1.47	1.84
Investiții	14.578.829	2.233.352
% Investiții din CA	11.10%	1.60%

DESCRIEREA PROCESULUI FINANCIAR

Politicile, standardele și procedurile contabile interne sunt parte a sistemului de management al calității și mediului și respectă reglementările specific naționale și internaționale.

Întreaga activitate financiar-contabilă are permanent în vedere **respectarea următoarelor principii:**

- principiul prudenței;
- principiul permanenței metodelor;
- principiul continuității activității;
- principiul independenței exercițiului;
- principiul intangibilității bilanțului de deschidere a exercițiului;
- principiul necompensării;
- principiul prevalenței economicului asupra juridicului.

Contabilitatea Societății este principalul instrument de cunoaștere, gestiune și control al patrimoniului, asigură înregistrarea cronologică și sistematică a informațiilor, prelucrarea și păstrarea acestora, oglindind situația reală a patrimoniului și a rezultatelor obținute.

TBM conduce contabilitatea în partidă dublă, întocmește rapoarte lunare, trimestriale, la finele anului prezentând bilanț contabil.

Înregistrările contabile se fac cronologic și sistematic potrivit planului de conturi și normelor în vigoare, orice operație patrimonială fiind consemnata într-un document justificativ.

În plus Serviciul Financiar Contabilitate este astfel organizat încât să permită obținerea unui proces de raportare financiară de înaltă calitate. Rolurile și responsabilitățile sunt definite în mod specific și este aplicat un proces de control în scopul asigurării corectitudinii și exactității procesului de raportare financiară.

Gestiunile de valori materiale sunt organizate în funcție de natura acestora pe categorii și locuri de depozitare sau folosință astfel:

- mijloacele fixe sunt organizate cantitativ – valoric;
- materii prime, obiecte de inventar, materiale consumabile sunt organizate pe magazine la nivelul societății prin metoda cantitativ valorică.

Contabilitatea valorilor materiale se ține prin folosirea inventarului permanent, iar controlul este exercitat în conformitate cu O.M.F.P. nr. 2861/2009.

SITUAȚIA ACTVELOR CORPORALE

Facilitățile și capacitățile de producție ale Turbomecanica sunt înregistrate la sediul din București, unde este și sediul social al societății, la adresa Bd. Iuliu Maniu nr. 244, Sector 6, 061126, România.

Societatea nu deține sedii secundare sau alte puncte de lucru.

Turbomecanica are construite toate tipurile de spații necesare bunei desfășurări a activității de producție, prestarea de servicii de întreținere și execuția proceselor chimice și termice, conform obiectului de activitate.

Facilitățile de producție cuprind hale industriale, bancuri de probă, hale de tratamente chimice și termice, zone destinate magaziiilor funcție de specificul activității și spații pentru activitățile administrative și sociale. Toate facilitățile societății sunt menținute în bune condiții. Suprafața construită a clădirilor este de aproximativ 14.068 mp.

Facilitățile și capacitățile de producție ale societății se conformează cu prevederile instituite în sistemul de management al sănătății, securității și mediului, respectând legislația și regulamentele aplicabile privind siguranța ocupațională, ca și norme de protecție și siguranță ale proprietății.

La 31 decembrie 2023, Turbomecanica are în proprietate active corporale în valoare brută de 86.418.848 lei, unde sunt cuprinse: terenuri, clădiri, construcții speciale, instalații, echipamente tehnologice, mijloace de transport:

ACTIVE CORPORALE	Valoare brută (Lei)	Grad uzură (%)	Durata de viață utilă estimate (ani)
Terenuri	27.130.722	0%	
Construcții	13.698.774	12,72%	3 - 50 ani
Instalații tehnice, din care:	45.287.345	44,51%	1 –15 ani
- Echipamente tehnologice	37.490.338	43,74%	1 - 15 ani
- Echipamente de masura si control	5.694.208	54,35%	1 - 8 ani
- Mijloace de transport	2.102.799	47,87%	1 –10 ani
Alte active corporale	302.004	50,66%	1 - 8 ani
TOTAL	86.418.847		

INVENTARIEREA ANUALĂ A PATRIMONIULUI

Ținând cont de prevederile Legii contabilității, de Standardele Internaționale de Raportare Financiară, ale Normelor privind organizarea și efectuarea inventarierii de natura activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, inventarierea s-a desfășurat în anul 2023 în baza Deciziei nr. 357/20.10.2023, pentru inventarierea anuală a mijloacelor fixe și a obiectelor de inventar, a materiilor prime, materialelor, producției neterminată, produse finite, rebuturi, ambalaje, mărfuri și Deciziei nr. 356/20.10.2023, pentru inventarierea anuală a activelor, furnizorilor și creditorilor.

Rezultatele inventarierii anuale au fost consemnate în Procesul verbal de Inventariere anuală a TURBOMECANICA SA, înregistrat sub nr. 86/31.01.2024.

Disponibilitățile aflate în conturi la bănci la 31.12.2023 au fost reconciliate cu documentele de evidență contabilă, iar disponibilitățile în valute au fost evaluate la cursul BNR la acea dată

REZUMATUL POZIȚIEI FINANCIARE

REZUMATUL POZIȚIEI FINANCIARE	2023	2022
Active Imobilizate	99.927.813	61.816.980
Active Circulante	146.017.884	119.606.959
TOTAL ACTIVE	245.945.698	181.423.939
Capitaluri proprii	146.018.653	122.751.280
Datorii	99.927.045	58.672.659
TOTAL CAPITALURI PROPRII & DATORII	245.945.698	181.423.939

REZUMATUL REZULTATULUI GLOBAL

REZUMATUL REZULTATULUI GLOBAL	2023	2022
Venituri din contracte cu clientii	131.363.429	139.161.607
Variația stocurilor de produse finite și în curs de execuție	5.989.633	(1.397.289)
Materii prime, materiale si utilitati	(49.106.751)	(48.016.004)
Beneficiile si salariile angajatilor	(55.661.491)	(52.614.460)
Cheltuieli cu amortizarea activelor	(7.742.702)	(11.154.177)
Alte cheltuieli operationale	(11.453.507)	(10.744.195)
Alte venituri operationale	1.149.640	2.144.011
Cheltuieli financiare	(2.619.428)	(3.000.113)
Venituri financiare	1.518.037	824.690
Alte castiguri si pierderi, net	590.540	(1.764.988)
Profit inainte de impozitare	14.027.400	13.439.082
Impozitul pe profit	(2.880.739)	(1.249.939)
Profitul net	11.146.661	12.189.143
Alte venituri globale totale, din care	20.620.711	67.444
<i>Reevaluarea imobilizarilor corporale, net de impozit</i>	<i>20.602.623</i>	<i>-</i>
<i>Castig actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit</i>	<i>18.089</i>	<i>67.444</i>
Total venituri globale	31.767.372	12.256.587

Rezultatele anului 2023 sunt prezentate detaliat în situațiile financiare auditate ale anului, întocmite în conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor publice 2844/2016, pentru aprobarea reglementarilor contabile conforme cu standardele internaționale de raportare financiară IFRS, cu modificările și clarificarile următoare.

ANEXĂ - DECLARAȚIA PRIVIND CONFORMITATEA CU CODUL DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
Secțiunea A - Responsabilități ale Consiliului de Administrație			
A.1 Societatea deține un regulament intern al CA care să includă termenii de referință cu privire la CA și la funcțiile de conducere ale societății?	✓		Societatea a adoptat un regulament de funcționare pentru CA. Responsabilitățile CA, funcțiile cheie și modul de funcționare sunt cele prevăzute de actul constitutiv și prevederile legale.
A.2 Prevederi pentru gestionarea conflictelor de interese sunt incluse în regulamentul CA?	✓		Societatea a adoptat un regulament de funcționare pentru CA, care să conțină prevederi privind gestionarea conflictelor de interese. Consiliul de administrație va supraveghea implementarea și respectarea prevederilor legale aplicabile cât și a politicilor aprobate la nivelul CA privind neconcurența și conflictele de interese.
A.3 Consiliul de Administrație sau Consiliul de Supraveghere trebuie să fie format din cel puțin cinci membri.	✓		Consiliul de Administrație este format din 5 membri.
A.4 Majoritatea membrilor Consiliului de Administrație trebuie să nu aibă funcție executivă. Cel puțin un membru al Consiliului de Administrație sau al Consiliului de Supraveghere trebuie să fie independent în cazul societăților din Categoria Standard. Fiecare membru independent al Consiliului de Administrație sau al Consiliului de Supraveghere, după caz, trebuie să depună o declarație la momentul nominalizării sale în vederea alegerii sau realegerii, precum și atunci când survine orice schimbare a statutului său, indicând elementele în baza cărora se consideră că este independent din punct de vedere al caracterului și judecății sale.	✓		Componența Consiliul de Administrație este următoarea: Radu Viehmann - Președinte, Director General Dana Maria Ciorapciu - Administrator neexecutiv Radu Ovidiu Sârbu - Administrator neexecutiv independent Niculae Havrilet - Administrator neexecutiv independent Henriette Spinka - Administrator neexecutiv al carei mandat a încetat conform hotararii CA din data de 15.06.2023 prin deces. post ramas vacant până la următorea Adunare Generala Ordinara a Actionarilor. Dintre cei 5 membri ai Consiliului de Administrație unul este și administrator executiv – președintele Director General – iar restul sunt neexecutivi. DI Radu Ovidiu Sârbu si DI Niculae Havrilet sunt administratori independenți îndeplinind criteriile precizate de CGC al BVB la punctele A41-A49.
A.5 Alte angajamente și obligații profesionale relativ permanente ale unui membru al Consiliului, inclusiv poziții executive și neexecutive în Consiliul unor societăți și instituții non-profit, trebuie dezvăluite	✓		Membrii CA au depus declarațiile aferente angajamentelor și obligațiilor profesionale relativ permanente ale acestora.

Prevederile codului privind GVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
a acționarilor și investitorilor potențiali înainte de nominalizare și în cursul mandatului său.			
A.6 Orice membru al CA trebuie să prezinte CA informații privind orice raport cu un acționar care deține direct sau indirect acțiuni reprezentând peste 5% din toate drepturile de vot. Această obligație se referă la orice fel de raport care poate afecta poziția membrului cu privire la chestiuni decise de CA.	✓		Membrii CA au depus declarațiile aferente raporturilor cu acționarii care dețin direct sau indirect peste 5% din toate drepturile de vot în plus față de prevederile din actele constitutive și prevederile legale aplicabile obligatia membrilor CA de a își exercita mandatul cu loialitate, care îi obligă pe aceștia să se abțină de la orice atitudine care poate afecta poziția membrului cu privire la chestiuni decise de Consiliu.
A.7 Societatea trebuie să desemneze un secretar al Consiliului responsabil de sprijinirea activității Consiliului.	✓		Consiliul de administrație a confirmat în funcția de secretar al CA pe d-na Claudia Anghel.
A.8 Raportul anual informează dacă a avut loc o evaluare a Consiliului sub conducerea.		✓	Anual, Consiliul de Administrație prezintă raportul de activitate în prima Adunare Generală Ordinară a Acționarilor. Societatea este în curs de implementare a politicilor de evaluare a Consiliului de Administrație, activitatea Consiliului de Administrație analizându-se în principal de către AGA.
A.9 Declarația privind governanța corporativă trebuie să conțină informații privind numărul de întâlniri ale Consiliului și comitetelor în cursul ultimului an, participarea administratorilor (în persoană și în absență) și un raport al Consiliului și comitetelor cu privire la activitățile acestora.	✓		În cursul anului 2023 Consiliul s-a întrunit de 7 ori, toți membrii săi fiind prezenți în persoană. Comitetul de Audit își desfășoară activitatea conform regulamentului de funcționare adoptat.
A.10 Raportul anual trebuie să cuprindă informații referitoare la numărul exact de membri independenți din CA .	✓		Dintre membrii numiți ai CA, Dnii Radu Ovidiu Sârbu si Niculae Havrilet îndeplinesc condițiile prevăzute de reglementările aplicabile pentru a fi membru independent al Consiliului.
A.11 Societatea deține un comitet de nominalizare format din persoane fără funcții executive, care va conduce procedura nominalizărilor de noi membri în Consiliu și va face recomandări Consiliului.	✓		Conform prevederilor regulamentului de funcționare al CA, în cazul numirii unui nou membru al CA/reînnoirea mandatelelor, CA va constitui un comitet de nominalizare.
Secțiunea B - Sistemul de gestiune a riscului și control intern			
B.1 CA trebuie să înființeze un comitet de audit în care cel puțin un membru trebuie să fie administrator neexecutiv independent. Majoritatea membrilor, incluzând președintele, trebuie să fi dovedit că au calificare adecvată relevantă pentru funcțiile și responsabilitățile comitetului. Cel puțin un membru al comitetului de audit trebuie să aibă experiența de audit sau contabilitate dovedită și corespunzătoare.	✓		Comitetul de Audit este compus din administratori cu experiență de audit sau contabilitate corespunzătoare.

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
B.2 Președintele comitetului de audit trebuie să fie un membru neexecutiv independent.	✓		DI. Radu Ovidiu Sârbu este administrator independent și a fost numit ca președinte al Comitetului de Audit din cadrul CA.
B.3 În cadrul responsabilităților sale, comitetul de audit trebuie să efectueze o evaluare anuală a sistemului de control intern.	✓		Comitetul de Audit își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea sistemului de control intern.
B.4 Evaluarea trebuie să aibă în vedere eficacitatea și cuprinderea funcției de audit intern, gradul de adecvare al rapoartelor de gestiune a riscului și de control intern prezentate către comitetul de audit al Consiliului, promptitudinea și eficacitatea cu care conducerea executivă soluționează deficiențele sau slăbiciunile identificate în urma controlului intern și prezentarea de rapoarte relevante în atenția CA.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea sistemului de control intern și mecanismele de control intern.
B.5 Comitetul de audit trebuie să evalueze conflictele de interese în legătură cu tranzacțiile societății și ale filialelor acesteia cu părțile afiliate.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea conflictelor de interese în legătură cu tranzacțiile societății și ale filialelor cu părțile afiliate.
B.6 Comitetul de audit trebuie să evalueze eficiența sistemului de control intern și a sistemului de gestiune a riscului.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește analiza eficienței sistemului de control intern și a sistemului de gestiune a riscului.
B.7 Comitetul de audit trebuie să monitorizeze aplicarea standardelor legale și a standardelor de audit intern general acceptate. Comitetul de audit trebuie să primească și să evalueze rapoartele echipei de audit intern.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește evaluarea aplicării și respectării standardelor general acceptate funcție caracteristică comitetului de audit.
B.8 Ori de câte ori Codul menționează rapoarte sau analize inițiate de Comitetul de Audit, acestea trebuie urmate de raportări periodice (cel puțin anual) sau ad-hoc care trebuie înaintate ulterior Consiliului.	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește raportarea către CA în conformitate cu prevederile Codului de Guvernare Corporativă al BVB.
B.9 Niciunui acționar nu i se poate acorda tratament preferențial fata de alți acționari în legătură cu tranzacții și acorduri încheiate de societate cu acționari și afiliații acestora.	✓		Societatea aplică reglementările în vigoare stabilite atât prin Actul constitutiv, cât și prin alte reglementări corporative derivate.

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
B.10 Consiliul trebuie să adopte o politică prin care să se asigure că orice tranzacție a societății cu oricare dintre societățile cu care are relații strânse a carei valoare este egală cu sau mai mare de 5% din activele nete ale societății (conform ultimului raport financiar) este aprobată de CA în urma unei opinii obligatorii a comitetului de audit al Consiliului și dezvăluită în mod corect acționarilor și potențialilor investitori, în măsura în care aceste tranzacții se încadrează în categoria evenimentelor care fac obiectul cerințelor de raportare	✓		Comitetul de Audit a fost constituit și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul adoptat inclusiv în ceea ce privește emiterea de opinii privind tranzacțiile societății cu societățile aflate în relații strânse, tranzacții cu valoare mai mare de 5% din activele nete ale societății. Prevederile legale de raportare a tranzacțiilor de peste 50.000 Euro încheiate cu persoanele aflate în relații strânse cu societatea sunt considerate suficiente, fiind acoperitoare criteriului de 5% din activele nete ale societății.
B.11. Auditul intern trebuie efectuat de către o divizie separată structural (departamentul de audit intern) din cadrul societății sau prin angajarea unei entități terțe independente.	✓		Societatea are o structură internă de audit intern.
B.12 În scopul asigurării îndeplinirii funcțiilor principale ale departamentului de audit intern, acesta trebuie să raporteze din punct de vedere funcțional către CA prin intermediul comitetului de audit. În scopuri administrative și în cadrul obligațiilor conducerii de a monitoriza și reduce riscurile, acesta trebuie să raporteze direct directorului general.	✓		Divizia de audit intern are obligația de raportare către comitetul de audit și CA.
Secțiunea C - Justă recompensă și motivare			
C.1 Societatea trebuie să publice pe pagina sa de internet politica de remunerare și să includă în raportul anual o declarație privind implementarea politicii de remunerare în cursul perioadei anuale care face obiectul analizei.	✓		Remunerarea membrilor CA se stabilește la numirea membrilor de către AGA, iar hotărârile aferente sunt publicate atât pe site-ul web al Societății, pe BVB cât și în Monitorul Oficial. De asemenea Societatea are o politică de remunerare în vigoare și publica anual rapoartele de remunerare prevăzute de legislația aplicabilă.
Secțiunea D - Adăugând valoare prin relațiile cu investitorii			
D.1 Societatea trebuie să organizeze un serviciu de Relații cu Investitorii – făcut cunoscut publicului larg prin persoana responsabilă sau ca unitate organizatorică. În afară de informațiile impuse de prevederile legale, societatea trebuie să includă pe pagina sa de internet o secțiune dedicată Relațiilor cu Investitorii, în limbile română și engleză, cu toate informațiile relevante de interes pentru investitori, inclusiv:	✓		Societatea are organizat serviciul de relații cu investitorii coordonat de Consilierul specializat care gestionează relația cu investitorii. Exista pe site-ul societății www.turbomecanica.ro o secțiune dedicată în care sunt incluse diferite informații referitoare la investitori, structurate în funcție de natura informațiilor respective.
D.1.1 Principalele reglementări corporative: actul constitutiv, procedurile privind adunările generale ale acționarilor;	✓		

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
D.1.2 CV-urile profesionale ale membrilor organelor de conducere ale societății, alte angajamente profesionale ale membrilor Consiliului, inclusiv poziții executive și neexecutive în consilii de administrație din societăți sau din instituții non-profit;	✓		În prezent, există pe site-ul societății CV-ul actualizat pentru fiecare membru al CA și al conducerii executive.
D.1.3 Rapoartele curente și rapoartele periodice (trimestriale, semestriale și anuale) – cel puțin cele prevăzute la punctul D.8 – inclusiv rapoartele curente cu informații detaliate referitoare la neconformitatea cu prezentul Cod;	✓		
D.1.4 Informații referitoare la adunările generale ale acționarilor: ordinea de zi și materialele informative; procedura de alegere a membrilor Consiliului inclusiv hotărârile adoptate;	✓		Informațiile prevăzute de lege sunt publicate pe pagina de internet a Societății. Conform Regulamentului CA sunt aplicabile proceduri specifice referitoare la alegerea membrilor Consiliului, argumentele care susțin propunerile de candidați pentru alegerea în Consiliu, împreună cu CV-urile profesionale ale acestora.
D.1.5 Informații privind evenimentele corporative, cum ar fi plata dividendelor și a altor distribuiri către acționari, sau alte evenimente care conduc la dobândirea sau limitarea drepturilor unui acționar, inclusiv termenele limită și principiile aplicate acestor operațiuni. Informațiile respective vor fi publicate într-un termen care să le permită investitorilor să adopte decizii de investiții;	✓		Toate informațiile legate de plata dividendelor sunt publicate pe pagina de internet a societății ca și în cadrul raportărilor curente.
D.1.6 Numele și datele de contact ale unei persoane care va putea să furnizeze, la cerere, informații relevante;	✓		
D.1.7 Prezentările societății (de ex., prezentările pentru investitori, prezentările privind rezultatele trimestriale, etc.), situațiile financiare (trimestriale, semestriale, anuale), rapoartele de audit și rapoartele anuale.	✓		Societatea publică toate informațiile prevăzute de lege inclusiv raportările în secțiunea dedicată de pe site-ul BVB și pe site-ul propriu.
D.2 Societatea va avea o politică privind distribuția anuală de dividende sau alte beneficii către acționari, propusă de Directorul General sau de Directorat și adoptată de Consiliu, sub forma unui set de linii directoare pe care societatea intenționează să le urmeze cu privire la distribuirea profitului net. Principiile politicii anuale de distribuție către acționari vor fi publicate pe pagina de internet a societății.	✓		Societatea a adoptat pentru fiecare distribuție de dividende politica și procedurile de distribuție a dividendelor, dar datorită situației economice fluctuante și mai ales a incertitudinilor legate de domeniul de apărare și/sau aeronautic este dificil de stabilit o politică pe termen lung cu privire la distribuirea anuală a dividendelor. În măsura în care s-a înregistrat profit net distribuibil sub forma de dividend și în măsura în care s-au acoperit pierderile din exercițiile financiare precedente, societatea a dat dovadă de consecvență și predictibilitate în

Prevederile codului privind GUVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
			alocarea de dividende atunci când profitul societății a permis acest lucru.
D.3 Societatea va adopta o politică în legătură cu previziunile, fie că acestea sunt făcute publice sau nu. Politica privind previziunile va stabili frecvența, perioada avută în vedere și conținutul previziunilor. Dacă sunt publicate, previziunile pot fi incluse numai în rapoartele anuale, semestriale sau trimestriale.		✓	Societatea nu a putut în mod obiectiv să adopte o politică privind previziunile care să stabilească frecvența, perioada și conținutul acestora, dacă să fie făcute publice sau nu, datorită situației economice fluctuante și mai ales a incertitudinilor legate de domeniul de apărare și/sau aeronautic. Rapoartele anuale ale administratorilor și publicate anual în cadrul bugetului de venituri și cheltuieli conțin previziunile și estimările organelor de conducere ale societății în acest sens.
D.4 Regulile adunărilor generale ale acționarilor nu trebuie să limiteze participarea acționarilor la adunările generale și exercitarea drepturilor acestora. Modificările regulilor vor intra în vigoare, cel mai devreme, începând cu următoarea adunare a acționarilor.	✓		
D.5 Auditorii externi vor fi prezenți la adunarea generală a acționarilor atunci când rapoartele lor sunt prezentate în cadrul acestor adunări.	✓		
D.6 Consiliul va prezenta adunării generale anuale a acționarilor o scurtă apreciere asupra sistemelor de control intern și de gestiune a riscurilor semnificative, precum și opinii asupra unor chestiuni supuse deciziei adunării generale.	✓		Conform regulamentului CA raportul anual conține o scurtă apreciere a sistemelor de control intern și de gestiune a riscurilor semnificative.
D.7 Orice specialist, consultant, expert sau analist financiar poate participa la adunarea acționarilor în baza unei invitații prealabile din partea Consiliului. Jurnaliștii acreditați pot, de asemenea, să participe la adunarea generală a acționarilor, cu excepția cazului în care Președintele Consiliului hotărăște în alt sens.	✓		
D.8 Rapoartele financiare trimestriale și semestriale vor include informații atât în limba română cât și în limba engleză referitoare la factorii cheie care influențează modificări în nivelul vânzărilor, al profitului operațional, profitului net și al altor indicatori financiari relevanți, atât de la un trimestru la altul cât și de la un an la altul.	✓		Toate raportările financiare sunt publicate atât în limba română, cât și în limba engleză.
D.9 O societate va organiza cel puțin două ședințe/teleconferințe cu analiștii și investitorii în fiecare an. Informațiile prezentate cu aceste ocazii vor fi publicate în secțiunea relații cu	✓		Calendarul financiar prevede organizarea de întâlniri cu analiștii și investitorii în mod special cu ocazia publicării situațiilor financiare anuale (ca material pentru AGOA) și a situațiilor financiare semestriale.

Prevederile codului privind GVERNANȚA CORPORATIVĂ	DA	NU	Motivul pentru neconformitate/Detalii
investitorii a paginii de internet a societății la data ședințelor/teleconferințelor.			
D.10 În cazul în care o societate susține diferite forme de expresie artistică și culturală, activități sportive, activități educative sau științifice și consideră că impactul acestora asupra caracterului inovator și competitivității societății fac parte din misiunea și strategia sa de dezvoltare, va publica politica cu privire la activitatea sa în acest domeniu.		✓	<p>Societatea nu a putut adopta și publica o politică de sprijinire a formelor de expresie artistică și culturală, a activităților sportive, educaționale și științifice, datorită situației economice fluctuante și mai ales a incertitudinilor legate de domeniul de apărare și/sau aeronautic.</p> <p>Cu toate acestea Societatea este implicata in sustinerea educatiei profesionale si in activitati de cercetare.</p> <p>Astfel, TBM dezvolta un program constant de implicare in activitatile educationale prin sprijinirea unui ciclu complet de pregatire profesionala in invatamant dual (clasele 9-11), in cadrul urmatoarelor insitutii de invatamant:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Colegiu Tehnic Carol I, specializarea: Strungar -Liceul Tehnologic I.C. Bratianu, specializările: Frezor-Rabotor-Mortezor și Mecanic de Mecanica Fină, -Liceul Tehnologic Dinicu Golescu, specializarea: Operator la mașini comandă numerică, -Colegiul Tehnic Aeronautică Henri Coandă, specializarea: Mecanic aeronave, <p>De asemenea, societatea colaboreaza in activitati de cercetare dezvoltare cu Facultatea de Știința și Ingineria Materialelor din cadrul Universitatii Nationale de Stiinta si Tehnologie Politehnica Bucuresti.</p>

SITUAȚIILE FINANCIARE INDIVIDUALE PENTRU ANUL 2023

Situația individuală a poziției financiare

Valoarea Imobilizarilor corporale a crescut prin punerea in functiune a noi utilaje necesare procesului de productie:

- a) Centru de prelucrare OKK VCX350
- b) Modernizare instalatie ecrusare
- c) Stand incercare pompa ulei CFM
- d) Utilaj rectificare KELLENBERGER

e) Instalatie metalizare OERLIKON.

Majorarea semnificativa a cresterii valorii imobilizarilor corporale provine de la reevaluarea mijloacelor fixe.

La 31.12.2023 in urma reevaluarii efectuate de catre firma NEOCONSULT, evaluator independent membru ANEVAR, toate terenurile, cladirile, utilajele/echipamentele din patrimoniul TBM, au fost reevaluate, acestea fiind reflectate in contabilitate la valoarea justa.

Detalii privind valorile mijloacelor fixe reevaluate se regasesc in Situatiile financiare.

Cheltuielile cu amortizarea au scazut cu 3.411.475 lei fata de 31.12.2022, ca urmare a amortizarii complete a unor echipamente necesare in procesul de productie.

Valoarea Stocurilor a crescut fata de perioada anterioara – un impact semnificativ l-a avut si majorarea preturilor la materii prime si materiale pentru aviatie, cu care TBM se aprovizioneaza, de asemenea in anul 2023, ne-am aprovizionat cu materii prime si materiale si pentru comenzile aferente clientului IAR Brasov pentru anul 2024.

TBM analizeaza incontinuu stocurile cu miscare lenta si fara miscare, dar in acest an a rezultat un impact pe cheltuieli.

Imprumuturile si datoriile de leasing, reflecta contractele de leasing pe care societatea le are incheiate in vederea asigurarii Planului de investitii iar imprumuturile pe termen scurt cuprind sumele aferente capitalului de lucru, precum si partea aferenta contractelor de leasing pe TS

Referitor la creantele comerciale, acestea reprezinta avansurile facturate catre client IAR, Program 1 Elicopter VIP, Program Elicoptere L, cat si facturi emise in decembrie 2023, catre clienti si neincasate, inca.

Actiunile contractuale s-au mentinut aproximativ la acelasi nivel ca anul trecut. Actiunile contractuale sunt sumele brute datorate de clienti, aferente contractelor care se afla in curs de desfasurare, pentru care costurile suportate si profiturile recunoscute (minus pierderile recunoscute) depasesc valoarea totala facturata din contractul respectiv.

In conformitate cu Hotararea AGEA nr. 2/28.04.2022 TBM in TRIM II, a achizitionat titluri de stat (plasamente sigure) in valoare de 5.880.000 lei, acestea au atins maturitatea in iunie 2023 societatea incasand valoarea nominala.

In anul 2023 societatea nu a mai achizitionat astfel de titluri.

Imprumuturile pe termen lung reflecta contractele de leasing pe care Societatea le are incheiate in vederea asigurarii planului de investitii iar imprumuturile pe termen scurt cuprind sumele aferente capitalului de lucru, precum si partea aferenta contractelor de leasing pe termen scurt.

Situația individuală a profitului și a pierderii

Cifra de afaceri la 31.12.2023: 131.363.429 RON (inclusiv cu impact previzionat IFRS15) sub nivelul bugetat de 157.023.378 RON

In industria aeronautica exista o volatilitate a productiei, in special in ceea ce priveste calendarul livrarilor aferente intretinerii motoarelor si ansamblelor mecanice. De cele mai multe ori acestea apar ca urmare a modificarilor solicitate de catre clienti in urma unor urgente operationale, fara a modifica valorile contractate. Concret, in anul 2023 au existat mai multe astfel de solicitari ale partenerilor nostri, ceea ce a generat modificari ale indicatorilor financiari, atat in ceea ce priveste veniturile, cat si cheltuielile.

Este necesar sa avem intodeauna in vedere mai multi factori de influenta specifici societatii, care determina evolutia veniturilor si a cheltuielilor - intretinerea motoarelor si ansamblelor mecanice sunt procese de productie de lunga durata, fabricarea de produse de aviatie este de serie mica si de asemenea cu ciclu lung de fabricatie, solicitari ad-hoc din partea clientilor, in special in ceea ce priveste suplimentarea unor comenzi sau solicitari de livrare in avans.

Variatia stocurilor de produse finite si in curs de executie a crescut fata de anul trecut, in primul rand prin cresterea productie in curs de executie.

Veniturile financiare s-au dublat fata de perioada anterioara – prin dobanzile pe care compania le-a incasat de la depozitele constituite, inclusiv dobanda incasata de la titlurile de plasament.

Societatea si-a imbunatatit politica privind provizioanele, rezultatul fiind diminuarea acestora.

In anul 2023 a avut loc o crestere totala a fondului de salarii de 6,08% care a rezultat in urma diminuarii numarului de angajati si acordarea de bonusuri sau cresteri salariale conform cu procesul de evaluare performante.

In continuare este de actualitate Decizia interna nr. 376 / 01.09.2021 pentru limitarea cresterii cheltuielilor cu personalul prin sistarea angajarilor pentru posturile vacante. Totusi rulajul de personal pe posturile ocupate a fost adresat prin angajari.

Cheltuielile cu materii prime si materiale precum si prestari servicii, s-au mentinut la o valoare comparabila cu cea de anul trecut.

Alte elemente ale rezultatului global

Variatia pe acest element este data in principal de impactul reevaluarii imobilizarilor corporale, net de impozit, in valoare de 20.602.623 RON, precum si de castigul actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit, in valoare de 18.089 RON.

Situația individuală a modificărilor capitalului propriu

Capitalul propriu la 31.12.2023 a crescut cu 18.95%, fata de aceeași perioada a anului trecut.

Situația individuală a fluxurilor de trezorerie

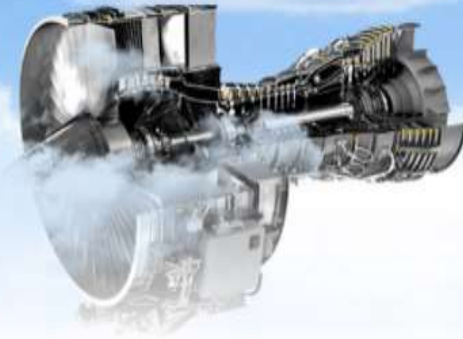
In anul 2023, Societatea a depus la BRD – Groupe Societe Generale si la Banca Transilvania, cu titlu de depozite, sume in valoare de 18.000.000 lei. Aceasta suma are ca destinatie probabila asigurarea fondurilor proprii in vederea demararii proiectului de dezvoltare in intretinerea motoarelor civile. In anul 2024 se dorește continuarea asigurarii acestor fonduri pana la echivalentul a 6.000.000 Eur.

Mediul economic si informatiile din piata sunt monitorizate si analizate continuu pentru a documenta deciziile Societatii cu privire la determinarea celei mai favorabile destinatii a depozitelor, avand in vedere si evolutia dobanzilor de referinta dar si a previziunilor referitoare la inflatie.

TURBOMECANICA

TURBOMECANICA
QUALITY. CAPABILITY. FLEXIBILITY

SITUAȚII FINANCIARE
PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023

ÎNTOCMITE ÎN CONFORMITATE CU
ORDINUL MINISTERULUI FINANȚELOR PUBLICE 2844/2016,
PENTRU APROBAREA REGLEMENTARILOR CONTABILE CONFORME CU
STANDARDELE INTERNAȚIONALE DE RAPORTARE FINANCIARA,
cu modificările și clarificările ulterioare

CUPRINS

SITUAȚIA REZULTATULUI GLOBAL PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023	4
SITUAȚIA POZITIE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2023.....	5
SITUAȚIA FLUXURILOR DE NUMERAR PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023	6
SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023.....	7
NOTE EXPLICATIVE LA SITUAȚIILE FINANCIARE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023	8
DECLARAȚIA CONDUCERII.....	55

SITUAȚIA REZULTATULUI GLOBAL PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023

	Nota	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
		RON	RON
Venituri din contracte cu clientii	4	131.363.429	139.161.607
Variația stocurilor de produse finite și în curs de execuție		5.989.633	(1.397.289)
Materii prime, materiale și utilități	5	(49.106.751)	(48.016.004)
Beneficiile și salariile angajaților	6	(55.661.491)	(52.614.460)*
Cheltuieli cu amortizarea activelor	11, 12	(7.742.702)	(11.154.177)
Alte cheltuieli operaționale	7	(11.453.507)	(10.744.195)
Alte venituri operaționale	7	1.149.640	2.144.011
Cheltuieli financiare	8	(2.619.428)	(3.000.113)
Venituri financiare	8	1.518.037	824.690
Alte castiguri și pierderi, net	9	590.540	(1.764.988)*
Profit înainte de impozitare		14.027.400	13.439.082
Impozitul pe profit	10	(2.880.739)	(1.249.939)
Profitul anului		11.146.661	12.189.143
Alte venituri globale, nete de impozit:			
<i>Elemente care vor fi reclasificate în contul de profit și pierdere</i>		-	-
<i>Elemente care nu vor fi reclasificate în contul de profit și pierdere:</i>			
Reevaluarea imobilizărilor corporale, net de impozit	20	20.602.623	-
Castig actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit	22	18.089	67.444
Alte venituri globale totale		20.620.711	67.444
Total venituri globale		31.767.372	12.256.587
Rezultat pe acțiune:	27		
(RON / acțiune)		0,0302	0,0330**

* Cifrele comparative pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2022 au fost reclasificate in conformitate cu prezentarea adoptata în 2023 - variatia provizioanelor pentru beneficiile angajatilor in suma de 128.139 RON, inclusa in 2022 pe linia „Alte castiguri si pierderi, net” este acum prezentata pe linia „Beneficiile si salariile angajatilor”.

**Rezultatul pe acțiune pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2022 a fost ajustat corespunzator calculatiei prezentate in Nota 27

Notele atasate fac parte integranta din aceste situatii financiare.

Situațiile financiare au fost aprobate de către Consiliul de Administratie și au fost autorizate pentru a fi emise la 27 martie 2024.

CLAUDIA ANGHEL,

Director Economic-Comercial

RADU VIEHMANN,

Director General

SITUAȚIA POZITIE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2023

	Nota	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
		RON	RON
ACTIVE			
Active pe termen lung:			
Imobilizari corporale	11	99.147.483	61.375.822
Imobilizari necorporale	12	774.330	435.158
Alte active		6.000	6.000
Total active pe termen lung		99.927.813	61.816.980
Active circulante:			
Stocuri	13	80.750.305	55.658.919
Creante comerciale	15	29.982.186	28.706.415
Active contractuale	14	11.697.107	12.219.893
Alte creante	16	1.491.807	1.534.620
Alte active curente	17	3.313.564	3.563.416
Alte active financiare	18	-	5.880.000
Depozite la termen	18	18.000.000	-
Numerar si echivalente de numerar	18	782.914	12.043.696
Total active circulante		146.017.884	119.606.959
Total active		245.945.698	181.423.939
CAPITALURI PROPRII SI DATORII			
Capital si reserve:			
Capital emis	19	36.944.248	36.944.248
Rezerve	20	88.601.997	68.451.765
Rezultat reportat		21.071.817	17.954.675
Pierderi din cedarea cu titlu gratuit a instrumentelor de capitaluri proprii		(599.408)	(599.408)
Total capitaluri proprii		146.018.653	122.751.280
Datorii pe termen lung:			
Imprumuturi si datorii de leasing	21	10.140.582	1.857.927
Datorii cu impozitul amanat	10	5.815.079	2.050.962
Provizioane	22	799.099	813.667
Alte datorii financiare	21	4.656.223	4.627.544
Total datorii pe termen lung		21.410.983	9.350.100
Datorii curente:			
Datorii comerciale	23	9.106.997	6.743.521
Datorii contractuale	14	32.695.740	-
Imprumuturi si datorii de leasing	21	20.766.700	27.117.137
Impozit profit curent		1.873.718	2.219.617
Provizioane	22	3.807.170	4.295.456
Alte datorii curente	24	10.265.737	8.946.828
Total datorii curente		78.516.063	49.322.559
Total datorii		99.927.045	58.672.659
Total capitaluri proprii si datorii		245.945.698	181.423.939

Notele atasate fac parte integranta din aceste situatii financiare.

Situațiile financiare au fost aprobate de către Consiliul de Administratie și au fost autorizate pentru a fi emise la 27 martie 2024.

CLAUDIA ANGHEL,
Director Economic-Comercial

RADU VIEHMANN,
Director General

**SITUAȚIA FLUXURILOR DE NUMERAR PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR
INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023**

		31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
		RON	RON
Fluxuri de numerar din activități operaționale:			
Profitul net al anului		11.146.661	12.189.143
<i>Ajustari pentru:</i>			
Impozit pe profit	10	2.880.739	1.249.939
Cheltuieli cu amortizarea activelor	11, 12	7.742.701	11.154.177
Impact in reevaluare in contul de profit si pierere, net	9, 11	(868.811)	-
Constituire /(Reversare) Provizion pentru creante	15	(140.162)	(28.281)
Constituire /(Reversare) Provizion pentru stocuri si contracte oneroase	13	806.664	806.336
Miscari in alte provizioane	22	(285.253)	(1.095.386)
Pierdere neta din cedarea imobilizarilor corporale	11, 12	11.469	96.507
Cheltuieli financiare	8	2.619.428	3.000.113
Venituri financiare	8	(1.518.037)	(824.690)
Venituri din anulare dividende prescrise	26	-	(1.058.809)
Castiguri/Pierdere nete(a) din diferente de curs		(25.325)	87.051
Mișcări în capitalul circulant:		22.370.074	25.576.100
(Creștere) creanțe comerciale și alte creanțe		(883.894)	(11.054.156)
(Creștere) / descreștere în active contractuale		522.786	(267.115)
Creștere/ (decreștere) in datorii contractuale		32.695.740	
(Creștere) / descreștere stocuri		(26.094.116)	2.876.668
Creștere/(descreștere) datorii comerciale și alte datorii		2.705.171	662.976
Numerar generat din/ (utilizat in) din activități operaționale		31.315.761	17.794.473
Impozit pe profit platit		(3.390.275)	(2.909.086)
Dobanzi primite		1.558.987	824.690
Dobanzi platite	26	(2.215.066)	(2.479.307)
Numerar net generat din activități operaționale		27.269.407	13.230.770
Fluxuri de numerar din activități de investiții			
Plăți aferente imobilizărilor corporale, inclusiv avansuri pentru imobilizari corporale		(13.278.476)	(6.951.749)
Plăți aferente imobilizărilor necorporale		(1.073.040)	(995.847)
Plati pentru achizitia activelor financiare		-	(5.880.000)
Incasari din lichidarea activelor financiare		5.880.000	-
Variatie depozite la termen		(18.000.000)	-
Încasări din vanzarea imobilizari		-	54.483
Numerar net generat din/(utilizat) în activități de investiții		(26.471.516)	(13.773.113)
Fluxuri de numerar din activități de finanțare:			
Miscarea neta a creditelor bancare	26	(7.152.794)	(704.507)
Plati aferente obligatiilor din leasing	26	(2.095.854)	(1.004.707)
Incasari de la alte institutii financiare	26	5.117.124	4.627.544
Dividende platite	26	(7.927.149)	(9.293.651)
Numerar net generat din activități de finanțare		(12.058.673)	(6.375.321)
Creștere/(Descreștere) neta a numerarului si a echivalentelor de numerar		(11.260.782)	(6.917.664)
Numerar si echivalente de numerar la inceputul anului financiar	18	12.043.696	18.961.360
Numerar si echivalente de numerar la sfarsitul anului	18	782.914	12.043.696

Notele atasate fac parte integranta din aceste situatii financiare.

Situațiile financiare au fost aprobate de către Consiliul de Administratie și au fost autorizate pentru a fi emise la 27 martie 2024.

CLAUDIA ANGHEL,
Director Economic-Comercial

RADU VIEHMANN,
Director General

**SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU
EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023**

(toate sumele sunt exprimate in RON)

	Capital social	Rezerve	Rezerve din reevaluare	Rezultat reportat	Pierderi din cedarea cu titlu gratuit a instrumentelor de capitaluri proprii*	Total
Sold la 1 ianuarie 2023	36.944.248	21.483.811	46.967.954	17.954.675	(599.408)	122.751.280
Profitul anului	-	-	-	11.146.661	-	11.146.661
Alte venituri globale:						
Castig actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit amanat (Nota 22)	-	=	=	18.089	-	18.089
Reevaluarea imobilizărilor corporale, net de impozit (Nota 20)	-	-	20.602.623	-	-	20.602.623
Alte elemente ale rezultatului global	-	-	20.602.623	18.089	-	20.620.711
Total venituri globale	-	-	20.602.623	11.164.750	-	31.767.372
Distribuire dividende in cursul anului (Nota 27)	-	-	-	(8.500.000)	-	(8.500.000)
Realizarea rezervelor din reevaluare	-	-	(452.391)	452.391	-	-
Sold la 31 decembrie 2023	36.944.248	21.483.811	67.118.186	21.071.816	(599.408)	146.018.653
					Pierderi din cedarea cu titlu gratuit a instrumentelor de capitaluri proprii*	
	Capital social	Rezerve	Rezerve din reevaluare	Rezultat reportat		Total
Sold la 1 ianuarie 2022	36.944.248	35.263.201	47.190.885	1.800.021	(599.408)	120.598.947
Profitul anului	-	-	-	12.189.143	-	12.189.143
Alte venituri globale:						
Castig actuarial aferent planului de beneficii determinate, net de impozit amanat (Nota 22)	-	-	-	67.444	-	67.444
Total venituri globale	=	-	-	12.256.587	-	12.256.587
Distribuire dividende in cursul anului (Nota 27)	-	-	-	(10.104.254)	-	(10.104.254)
Distribuire alte rezerve catre rezultatul reportat (Nota 20)	-	(13.779.390)	-	13.779.390	-	-
Realizarea rezervelor de reevaluare	-	-	(222.931)	222.931	-	-
Sold la 31 decembrie 2022	36.944.248	21.483.811	46.967.954	17.954.675	(599.408)	122.751.280

* In situatiile financiare pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2022 Pierderile din cedare cu titlu gratuit a instrumentelor de capitaluri proprii au fost incluse pe coloana „Rezultat reportat” in situatia modificarilor capitalurilor proprii si sunt acum prezentate pe o coloana separata, pentru a îmbunătăți prezentarea

Notele atasate fac parte integranta din aceste situatii financiare.

Situațiile financiare au fost aprobate de către Consiliul de Administratie și au fost autorizate pentru a fi emise la 27 martie 2024.

CLAUDIA ANGHEL,
Director Economic-Comercial

RADU VIEHMANN,
Director General

NOTE EXPLICATIVE LA SITUATIILE FINANCIARE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023

1. INFORMAȚII GENERALE

TURBOMECHANICA S.A. („Turbomecanica” sau „Societatea”) este o societate comercială pe acțiuni, înființată în 1975, cu scopul de a produce motoare, ansamble mecanice și echipamente pentru aeronave. Capitalul societății este privat și acțiunile sunt tranzacționate în cadrul Bursei de Valori București.

La 31 decembrie 2023 principalii acționari sunt:

Viehmann Radu - deține 25.92%

Ciorapciu Dana Maria – deține 15.16%

Statul Român prin Autoritatea pentru Administrarea Activelor Statului - 150 de acțiuni, reprezentând 0,00004%

Alți acționari - dețin 58.92%.

Fazele evoluției Societății au fost următoarele: 1975-1977 – Fabrica de motoare București; 1978-1990 – Întreprinderea Turbomecanica București; din 20.11.1990, prin HG 1213, s-a constituit Societatea Comercială Turbomecanica SA. După 1991, din Turbomecanica SA s-au desprins două societăți comerciale: Aeroteh SA și Micron-Turboteh SA.

Societatea are următoarele fluxuri de venituri:

a. **Întreținerea motoarelor și ansamble mecanice pentru avioane și elicoptere.** Principalele produse întreținute de Societate sunt: motoare Turmo, motoare Viper, modernizare elicoptere Puma, piese schimb pentru motoare Turmo și Viper, piese și motoare pentru Rolls-Royce. Turbomecanica este unicul producător de motoare și furnizor de servicii autorizat MRO cu turbina de gaze și ansamble mecanice pentru aeronave din cadrul industriei românești.

b. **Venituri din fabricația de componente pentru motoare (aviatie civilă/militară)** – entitatea produce sub licențele menționate mai sus componente pentru vânzare sau pentru utilizare în activitatea de întreținere. De asemenea produce în baza documentației tehnice primite de la clienți componente pentru diverse motoare/ansamble mecanice sau pentru domeniul energetic.

c. **Venituri din vânzarea de materiale** – vânzarea de materiale pe care societatea le are pe stoc.

Pentru mai multe detalii privind politicile de recunoaștere a veniturilor, consultați **nota 3**.

Principalii clienți ai Societății sunt pe piața internă – Ministerul Apărării și IAR Barsov, dar societatea are totodată tranzacții și cu clienți aflați în Europa.

Evoluția numărului mediu de angajați a fost după cum urmează:

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Număr mediu angajați	466	457

2. APLICAREA STANDARDELOR INTERNAȚIONALE NOI ȘI REVIZUITE DE RAPORTARE FINANCIARĂ

2.1 Modificări ale politicilor contabile și adoptarea IFRS-urilor revizuite/modificate

Politicile contabile adoptate sunt în concordanță cu cele din exercițiul financiar precedent, cu excepția următoarelor amendamente ale standardelor IFRS care au fost adoptate de Societate la 1 ianuarie 2023:

- **IFRS 17 Contracte de asigurare**
- **IAS 1 Prezentarea Situațiilor Financiare și Declarația de Practică privind Raportarea Financiară Internațională 2: Prezentarea politicilor contabile (Amendamente)**
- **IAS 8 Politici contabile, schimbări de estimări contabile și corectarea erorilor: Definiția estimărilor contabile (Amendamente),**
- **IAS 12 Impozit pe profit: Impozitul amânat legat de active și datorii rezultate dintr-o tranzacție unică (Amendamente),**
- **IAS 12 Impozit pe profit: Reforma fiscală internațională - Regulile modelului Pilonul II (Amendamente)**

Noul IFRS adoptat și amendamentele IFRS nu au avut un impact material asupra politicilor contabile ale Societății, cu excepția următoare:

IAS 1 Prezentarea Situațiilor Financiare și Declarația de Practică privind Raportarea Financiară Internațională 2: Prezentarea politicilor contabile (Amendamente)

Amendamentele sunt valabile pentru perioadele anuale începând cu sau după 1 ianuarie 2023. Amendamentele oferă îndrumări referitoare la aplicarea raționamentelor de materialitate în contextul notelor explicative ale politicilor contabile. În particular, amendamentele aduse IAS 1 înlocuiesc cerința de a prezenta politici contabile 'semnificative' cu o cerință de a prezenta politici contabile 'materiale'. De asemenea, sunt adăugate îndrumări și exemple ilustrative în Declarația de Practică pentru a asista în aplicarea conceptului de materialitate atunci când se fac raționamente despre prezentarea de politici contabile. Societatea și-a evaluat prezentarea politicilor contabile pentru a asigura conformitatea cu standardul modificat. Amendamentele au avut un impact asupra prezentării politicilor contabile ale Societății, dar nu asupra măsurării, recunoașterii sau prezentării oricărui elemente din situațiile financiare ale Societății.

2. APLICAREA STANDARDELOR INTERNATIONALE NOI SI REVIZUITE DE RAPORTARE FINANCIARĂ (continuare)

2.2 Standarde emise, dar care nu sunt încă în vigoare și nu au fost adoptate anticipat

Standardele/Amendamentele care nu sunt inca in vigoare, dar care au fost adoptate de Uniunea Europeana:

IAS 1 Prezentarea Situatiilor Financiare: Clasificarea Datoriilor ca fiind Curente sau pe Termen Lung (Amendamente).

Amendamentele intra in vigoare pentru perioadele de raportare anuale care incep la sau dupa 1 ianuarie 2024, cu posibilitatea aplicarii anticipate, si trebuie aplicate retrospectiv in conformitate cu IAS 8. Scopul amendamentelor este de a clarifica principiile din IAS 1 privind clasificarea datoriilor ca fiind curente sau pe termen lung. Amendamentele clarifica semnificatia dreptului de a amana achitarea datoriei, cerinta ca acest drept sa existe la sfarsitul perioadei de raportare, faptul ca intentia conducerii nu afecteaza clasificarea ca fiind curente sau pe termen lung, precum si faptul ca optiunea contrapartidei care ar putea duce la decontare prin transferul instrumentelor proprii de capitaluri proprii ale entitatii nu afecteaza clasificarea. De asemenea, amendamentele specifica faptul ca numai clauzele cu care o entitate trebuie sa se conformeze pana sau la data raportarii vor afecta clasificarea unei datorii. Sunt necesare, de asemenea, divulgari suplimentare pentru datoriile pe termen lung rezultate din aranjamentele de imprumut care sunt supuse clauzelor de respectat in termen de doisprezece luni de la sfarsitul perioadei de raportare. Conducerea estimeaza ca aceste amendamente nu vor avea impact asupra situatiilor financiare ale Societatii în perioada inițială de aplicare.

IFRS 16 Leasinguri: Datoria de leasing aferenta operatiunilor de vanzare urmate de leaseback (amendamente).

Amendamentele intra in vigoare pentru perioadele de raportare anuale care incep la sau dupa 1 ianuarie 2024, cu posibilitatea aplicarii anticipate. Amendamentele au ca scop imbunatatirea cerintelor pe care un vanzator-chirias le utilizeaza pentru masurarea obligatiei de leasing rezultate intr-o tranzactie de vanzare si leaseback in cadrul IFRS 16, fara a schimba contabilitatea pentru contractele de leasing care nu au legatura cu tranzactiile de vanzare si leaseback. In special, vanzatorul-chirias determina "platile de leasing" sau "platile de leasing revizuite" intr-un mod astfel incat vanzatorul-chirias sa nu recunoasca nicio suma din castigul sau pierderea care se refera la dreptul de utilizare retinut. Aplicarea acestor cerinte nu impiedica vanzatorul-chirias sa recunoasca, in profit sau pierdere, orice castig sau pierdere legat(a) de incetarea partiala sau completa a unui contract de leasing. Un vanzator-chirias aplica amendamentul retrospectiv in conformitate cu IAS 8 pentru tranzactiile de vanzare si leaseback incheiate dupa data aplicarii initiale, care este inceputul perioadei de raportare anuala in care o entitate a aplicat pentru prima data IFRS 16. Conducerea este în curs de evaluare a efectului pe care aceste amendamente la standardele și interpretările existente îl pot avea asupra situatiilor financiare ale Societatii în perioada inițială de aplicare

Standardele/Amendamentele care nu sunt inca in vigoare si care nu au fost inca adoptate de Uniunea Europeana:

IAS 7 Situatia Fluxurilor de Numerar si IFRS 7 Prezentarea Instrumentelor Financiare - Aranjamentele de Finantare pentru Furnizori (Amendamente)

Amendamentele intra in vigoare pentru perioadele de raportare anuale care incep la sau dupa 1 ianuarie 2024, cu posibilitatea aplicarii anticipate. Amendamentele completeaza cerintele deja prevazute in IFRS si necesita ca o entitate sa prezinte in notele explicative termenii la situatiile financiare conditiile aranjamentelor de finantare pentru furnizori. In plus, entitatile trebuie sa prezinte in notele explicative la inceputul si la sfarsitul perioadei de raportare sumele inregistrate aferente aranjamentelor de finantare pentru furnizori si pozitii in care aceste datorii sunt prezentate, precum si sumele inregistrate ale datoriilor financiare pentru care factorii (finantarorii) au achitat datoriile comerciale corespunzatoare. De asemenea, entitatile trebuie sa prezinte in notele explicative tipul si efectul modificarilor non-cash in sumele inregistrate ale datoriilor financiare aferente aranjamentelor de finantare pentru furnizori, care impiedica comparabilitatea sumelor inregistrate ale datoriilor financiare. In plus, amendamentele cer unei entitati sa prezinte in notele explicative, la inceputul si la sfarsitul perioadei de raportare, termenele de plata pentru datoriile financiare catre factori si pentru datoriile comerciale comparabile care nu fac parte din aceste aranjamente. Amendamentele nu au fost inca adoptate de UE. Conducerea a evaluat ca amendamentul nu va avea un impact asupra situatiilor financiare ale Societatii.

IAS 21 Efectele Variatiilor Cursurilor de Schimb Valutar: Lipsa convertibilitatii (Amendamente).

Amendamentele intra in vigoare pentru perioadele de raportare anuale care incep la sau dupa 1 ianuarie 2025, cu posibilitatea aplicarii anticipate. Amendamentele specifica modul in care o entitate ar trebui sa evalueze daca o moneda este convertibila si cum ar trebui sa determine o rata de schimb la vedere atunci cand convertibilitate lipseste. O moneda este considerata convertibila intr-o alta moneda atunci cand o entitate poate obtine cealalta moneda intr-un interval de timp care permite o intarziere administrativa standard si printr-un mecanism de piata sau de schimb in care o tranzactie de schimb ar crea drepturi si obligatii executorii. Daca o moneda nu este convertibila intr-o alta moneda, o entitate este obligata sa estimeze rata de schimb la vedere la data de masurare. Obiectivul unei entitati in estimarea ratei de schimb la vedere este de a reflecta rata la care ar avea loc o tranzactie de schimb ordonata la data de masurare intre participantii de pe piata in conditiile economice prevalente. Amendamentele mentioneaza ca o entitate poate utiliza o rata de schimb observabila fara ajustare sau o alta tehnica de estimare. Amendamentele nu au fost inca adoptate de UE. Conducerea a evaluat ca amendamentul nu va avea un impact asupra situatiilor financiare ale Societatii.

2. APLICAREA STANDARDELOR INTERNATIONALE NOI SI REVIZUITE DE RAPORTARE FINANCIARĂ (continuare)

2.2 Standarde emise, dar care nu sunt încă în vigoare și nu au fost adoptate anticipat (continuare)

Amendamentul in IFRS 10 Situatii Financiare Consolidate si IAS 28 Investitiile in Entitatile Asociate si in Asocierile in Participatie: Vanzarea sau Contributia Activelor intre un Investitor si Asociat sau Asociere in Participatie.

Amendamentele abordeaza o inconsecventa recunoscuta intre cerintele din IFRS 10 si cele din IAS 28, in ceea ce priveste vanzarea sau contributia activelor intre un investitor si asociat sau asociere in participatie. Principala consecinta a amendamentelor este ca un castig sau o pierdere integrala este recunoscut(a) atunci cand o tranzactie implica o afacere (indiferent daca este inclusa intr-o filiala sau nu). Un castig sau o pierdere partial(a) este recunoscut(a) atunci cand o tranzactie implica active care nu constituie o afacere, chiar daca aceste active sunt incluse intr-o filiala. In decembrie 2015, IASB a amanat data de aplicare a acestui amendament pe termen nedefinit in asteptarea rezultatului proiectului sau de cercetare privind metoda punerii in echivalenta. Amendamentele nu au fost inca adoptate de UE. Conducerea a evaluat ca amendamentul nu va avea un impact asupra situatiilor financiare ale Societatii.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE

Politicile contabile materiale aplicate la întocmirea acestor situații financiare sunt prezentate mai jos. Aceste politici au fost aplicate consecvent în toți anii prezentați, dacă nu se specifică altfel.

Declaratia de conformitate

Situatiile financiare individuale au fost intocmite in conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementarilor contabile conforme cu Standardele Internationale de Raportare Financiara, cu modificarile si clarificarile ulterioare.

Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 2844/2016, cu modificarile ulterioare, este in conformitate cu Standardele Internationale de Raportare Financiara (IFRS) adoptate de Uniunea Europeana, cu exceptia IAS 21 Efectele variatiei cursurilor de schimb valutar cu privire la moneda functionala, a prevederilor IAS 20 Contabilitatea subventiilor guvernamentale cu privire la recunoasterea veniturilor din certificate verzi, cu exceptia IFRS 15 Venituri din contractele cu clientii cu privire la veniturile din taxe de conectare la rețeaua de distribuire.

Aceste exceptii nu au impact asupra situatiilor financiare ale Societatii.

Bazele întocmirii

Situatiile financiare individuale au fost întocmite pe baza costului istoric, cu exceptia imobilizarilor corporale care sunt evaluate la valoarea reevaluata, dupa cum este descris in politicile contabile de mai jos. Costul istoric este in general bazat pe valoarea justa a contraprestatiei efectuate in schimbul activelor.

Situatiile financiare sunt prezentate in lei romanesti („RON”) si toate valorile sunt rotunjite la cel mai apropiat RON, cu exceptia cazului in care este indicat altfel.

Principiul continuității activității

Situatiile financiare ale Societatii au fost intocmite pe baza principiului continuitatii activitatii care presupune ca Societatea isi va putea desfasura activitatea curenta in perioada viitoare. Anul 2023 a fost dominat de conflictul dintre Rusia si Ucraina. In acest context, Societatea nu a fost direct afectata de conflict, ci indirect, urmare a cresteriilor preturilor la materii prime si materiale, energie si gaz. Pentru a evalua aplicabilitatea acestei ipoteze, Conducerea Societatii a analizat previziunile privind fluxurile de numerar ce rezulta din translatarea relatiilor comerciale existente si viitoare. Pe baza acestei analize, ce au avut in vedere si contextul economic actual, conducerea considera ca Societatea va putea continua sa isi desfasoare activitatea in perioada viitoare si, prin urmare, aplicarea principiului continuitatii activitatii in intocmirea situatiilor financiare este justificat.

In 2023, Societatea a înregistrat profit net în valoare de 11.146.661 RON (2022:12.189.143 RON). Societatea este în prezent dependentă de activitatea cu doi clienți locali principali. Cifra de afaceri cu acești clienți pentru 2023 reprezintă 64% din cifra de afaceri totală a Societății (2022: 81,3%). Cu toate acestea, conducerea Societatii considera ca acest aspect nu constituie un impediment, avand in vedere natura specializata a serviciilor furnizate precum si existenta de comenzi incheiate cu acesti parteneri pentru perioadele urmatoare, care ii asigura suficiente venituri. De asemenea, Societatea intenționează să înceapă să isi dezvolte activitatea în industria civilă, si in acest sens are in vedere o serie de investiții semnificative in perioadele viitoare.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Evaluarea la valoarea justă

Societatea evaluează și recunoaște la valoarea justă anumite active nefinanciare, cum ar fi terenurile, clădirile și alte construcții, instalațiile tehnice, echipamentele, mijloacele de transport (inclusiv drepturile de utilizare ale acestor active), precum și mobilierul, aparatura birotică și echipamentul de protecție. De asemenea, valorile juste ale instrumentelor financiare evaluate la cost amortizat sunt estimate în scopul prezentării informațiilor.

Valoarea justă este prețul care ar fi primit pentru a vinde un activ sau plătit pentru a transfera o datorie într-o tranzacție obișnuită între participanții din piață la data evaluării. Evaluarea la valoarea justă se bazează pe prezumția că tranzacția de vânzare a activului sau transferul datoriei are loc fie:

- pe piața principală pentru activ sau datorie, sau
- în absența unei piețe principale, pe cea mai avantajoasă piață pentru activ sau datorie.

Principala sau cea mai avantajoasă piață trebuie să fie accesibilă Societății.

Valoarea justă a unui activ sau a unei datorii este evaluată utilizând ipotezele pe care participanții la piață le-ar folosi atunci când stabilesc prețul activului sau datoriei, presupunând că participanții la piață acționează în interesul lor economic. O evaluare la valoarea justă a unui activ nefinanciar ia în considerare capacitatea unui participant la piață de a genera beneficii economice prin utilizarea activului în cea mai bună utilizare a acestuia sau prin vânzarea acestuia către un alt participant la piață care ar folosi activul în cea mai bună utilizare.

Toate activele și datoriile pentru care valoarea justă este evaluată sau prezentată în situațiile financiare sunt clasificate în cadrul ierarhiei valorii juste, descrise după cum urmează, pe baza celui mai scăzut nivel de intrare care este semnificativ pentru evaluarea la valoarea justă în ansamblu:

- Nivelul 1: prețuri de piață pe piețe active pentru active sau datorii identice
- Nivelul 2: date de intrare altele decât prețurile de piață cotate incluse în nivelul 1, care sunt observabile pentru activ sau datorie, direct, sau indirect.
- Nivelul 3: datele de intrare sunt neobservabile pentru activ sau datorie.

Pentru activele și datoriile care sunt recunoscute în situațiile financiare pe o bază recurentă, Societatea determină dacă au avut loc transferuri între niveluri din ierarhie, reevaluând categorizarea (pe baza datelor de intrare de la nivelul cel mai scăzut, care este semnificativ pentru evaluarea valorii juste ca întreg) la sfârșitul fiecărei perioade de raportare.

Conducerea Societății determină politicile și procedurile atât pentru evaluarea recurentă a valorii juste, cum ar fi terenurile, clădirile, și echipamentele, cât și pentru evaluarea nerecurentă.

Evaluatorii externi sunt implicați în evaluarea activelor semnificative, cum ar fi terenuri, clădiri și echipamente. Implicarea evaluatorilor externi este decisă anual de către conducere. Criteriile de selecție includ cunoștințe de piață, reputație, independență și dacă sunt menținute standardele profesionale.

La fiecare dată de raportare, conducerea analizează mișcările valorilor activelor și pasivelor care trebuie reevaluate conform politicilor Societății, verificând principalele date de intrare aplicate în cea mai recentă evaluare și evaluând modificările din evaluarea anterioară.

În scopul prezentării de informații cu privire la valoarea justă, Societatea a stabilit clase de active și datorii pe baza naturii, caracteristicilor și riscurilor activului sau datoriei și a nivelului ierarhiei valorii juste, după cum s-a explicat mai sus.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Evaluarea la valoarea justă (continuare)

Recunoașterea veniturilor

În conformitate cu IFRS 15 "Venituri din contracte cu clienții", Societatea recunoaște veniturile atunci când clientul dobândește controlul asupra bunurilor sau serviciilor prestate, la suma care reflectă prețul pe care se așteaptă să îl primească în schimbul acestor bunuri sau servicii.

Informațiile cu privire la raționamentele, estimările și ipotezele contabile semnificative referitoare la veniturile din contractele cu clienții sunt prezentate în secțiunea *Raționamente, estimări și ipoteze contabile semnificative* la finalul acestei note.

Societatea are următoarele fluxuri de venituri:

a. **Fabricatia motoarelor si ansamblelor mecanice pentru avioane si elicoptere.** Principalele produse realizate de Societate sunt: motoare Turmo, motoare Viper, modernizare elicoptere Puma, piese schimb pentru motoare Turmo și Viper, piese și motoare pentru Rolls-Royce. Turbomecanica este unicul producător de motoare cu turbina de gaze și ansamble mecanice pentru aeronave din cadrul industriei românești.

Veniturile sunt înregistrate pe baza unui contract aprobat între părți, părțile fiind angajate să își îndeplinească obligațiile respective. Drepturile și condițiile de plată ale fiecărei părți pot fi ușor identificate. Termenele de plată sunt de la 10 zile după livrarea bunurilor. Contractele au substanță comercială și este probabil că entitatea va colecta contravaloarea la care are dreptul în schimbul bunurilor sau serviciilor transferate clientului.

Obligațiile de execuție se referă la obligații de execuție distincte reprezentate de fabricarea motoarelor și a ansamblelor mecanice pentru aeronave și elicoptere satisfăcute pe măsura ce se presetează serviciile.

Prețul tranzacției este suma contraprestației la care o entitate se așteaptă să aibă dreptul în schimbul transferului de bunuri promise către un client, cu excepția acelor sume colectate în numele unor terțe părți (de exemplu, unele taxe de vânzare). Acestea includ sume fixe, după cum s-a convenit între părți. Atât condițiile contractului, cât și practicile comerciale obișnuite ale entității trebuie luate în considerare pentru a determina prețul tranzacției. Contractele menționează distinct prețul pentru fiecare echipament livrat. Se presupune, de asemenea, că bunurile vor fi transferate către client conform promisiunii în conformitate cu contractul de vânzare.

IFRS 15 presupune ca prețul tranzacției să fie alocat fiecărei obligații de executare identificate în contract pe baza relativă a prețului de vânzare independent. Nu există dificultăți în alocarea prețului, deoarece acestea sunt în mod clar atribuibile și negociate la încheierea contractului.

Pentru contractele cu pret fix, Societatea recunoaște veniturile pe măsura realizării producției, evaluând stadiul de finalizare al proiectelor. Societatea transferă controlul asupra unui bun sau a unui serviciu în timp și, prin urmare, îndeplinește o obligație de execuție și recunoaște veniturile în timp, deoarece execuția Societății creează sau îmbunătățește un activ pe care îl controlează clientul, pe măsura ce activul este creat sau îmbunătățit. Stadiul de finalizare este determinat, utilizând metoda pe baza de input, în funcție de costurile contractuale efectuate până la sfârșitul perioadei de raportare, sub forma de procent din costul total estimat pentru fiecare contract.

În cazul în care rezultatul unui contract nu poate fi estimat în mod fiabil, veniturile contractului sunt recunoscute doar în linie cu costurile contractului care sunt probabil să fie recuperabile. Atunci când rezultatul unui contract de servicii poate fi estimat în mod fiabil și este probabil ca respectivul contract să fie profitabil, profitul prevăzut este înregistrat proporțional cu gradul de execuție pe parcursul duratei contractului. În cazul în care este probabil ca totalul costurilor contractului să depășească veniturile totale ale contractului, pierderea estimată este înregistrată drept cheltuielă, în conformitate cu IAS 37 Provizioane, datorii contingente și active contingente.

Societatea prezintă ca active contractuale sumele brute datorate de clienți, aferente contractelor care se afla în curs de desfășurare, pentru care costurile suportate și profiturile recunoscute (minus pierderile recunoscute) depășesc valoarea totală facturată din contractul respectiv. În cazul în care facturile emise depășesc costurile suportate plus profiturile recunoscute (mai puțin pierderile recunoscute), sumele brute datorate clienților sunt prezentate ca datorii aferente contractelor.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Recunoașterea veniturilor (continuare)

b. **Venituri din serviciile de reparații la motoarele si ansamblelor mecanice pentru avioane si elicoptere** – entitatea oferă servicii de reparații la turbinele vândute Ministerului Apărării

Veniturile sunt înregistrate pe baza unui contract aprobat între părți, părțile fiind angajate să își îndeplinească obligațiile respective. Drepturile și condițiile de plată ale fiecărei părți pot fi ușor identificate. Termenele de plată sunt de la 10 zile după livrarea bunurilor. Contractele au substanță comercială și este probabil că entitatea va colecta contravaloarea contravaloarea la care are dreptul în schimbul bunurilor sau serviciilor transferate clientului.

Obligațiile de execuție se referă la obligații de execuție distincte reprezentate de reparații aferente motoarelor pentru aeronave și elicoptere satisfăcute pe măsura ce se presetează serviciile.

Prețul tranzacției este suma contraprestației la care o entitate se așteaptă să aibă dreptul în schimbul prestării serviciilor de reparații. Acesta includ sume fixe, după cum s-a convenit între părți. Atât condițiile contractului, cât și practicile comerciale obișnuite ale entității trebuie luate în considerare pentru a determina prețul tranzacției. Contractele menționează distinct prețul pentru fiecare reparație. Se presupune, de asemenea, că bunurile vor fi transferate către client conform promisiunii în conformitate cu contractul de vânzare.

IFRS 15 presupune ca prețul tranzacției să fie alocat fiecărei obligații de executare identificate în contract pe baza relativă a prețului de vânzare independent. Nu există dificultăți în alocarea prețului, deoarece acestea sunt în mod clar atribuibile și negociate la încheierea contractului.

Pentru contractele cu pret fix, Societatea recunoaste veniturile pe masura prestarii serviciilor, evaluand stadiul de finalizare al proiectelor. Societatea transfera controlul asupra unui bun sau a unui serviciu in timp si, prin urmare, indeplineste o obligatie de executie si recunoaste veniturile in timp, deoarece executia Societatii creeaza sau imbunatateste un activ pe care il controleaza clientul, pe masura ce activul este creat sau imbunatatit. Stadiul de finalizare este determinat, utilizand metoda pe baza de intrari, in functie de costurile contractuale efectuate pana la sfarsitul perioadei de raportare, sub forma de procent din costul total estimat pentru fiecare contract.

In cazul in care rezultatul unui contract nu poate fi estimat in mod fiabil, veniturile contractului sunt recunoscute doar in linie cu costurile contractului care sunt probabil sa fie recuperabile. Atunci cand rezultatul unui contract de servicii poate fi estimat in mod fiabil si este probabil ca respectivul contract sa fie profitabil, profitul prevazut este inregistrat proportional cu gradul de executie pe parcursul duratei contractului. In cazul in care este probabil ca totalul costurilor contractului sa depaseasca veniturile totale ale contractului, pierderea estimata este inregistrata drept cheltuiala, in conformitate cu IAS 37 Provizioane, datorii contingente si active contingente.

Societatea prezinta ca active contractuale sumele brute datorate de clienti, aferente contractelor care se afla in curs de desfasurare, pentru care costurile suportate si profiturile recunoscute (minus pierderile recunoscute) depasesc valoarea totala facturata din contractul respectiv. In cazul in care facturile emise depasesc costurile suportate plus profiturile recunoscute (mai puțin pierderile recunoscute), sumele brute datorate clientilor sunt prezentate ca datorii aferente contractelor.

c. **Venituri din vânzarea de materiale, marfuri, produse reziduale si alte servicii prestate**

Veniturile sunt înregistrate pe baza unui contract aprobat între părți, părțile fiind angajate să își îndeplinească obligațiile respective. Drepturile și condițiile de plată ale fiecărei părți pot fi ușor identificate. Termenele de plată sunt de la 10 zile după livrarea bunurilor. Contractele au substanță comercială și este probabil că entitatea va colecta contravaloarea contravaloarea la care are dreptul în schimbul bunurilor sau serviciilor transferate clientului.

Obligațiile de execuție se referă la obligații de execuție distincte reprezentate de vânzare de material satisfăcute la momentul livrării.

Prețul tranzacției este suma contraprestației la care o entitate se așteaptă să aibă dreptul în schimbul transferului de bunuri promise către un client, cu excepția acelor sume colectate în numele unor terțe părți (de exemplu, unele taxe de vânzare). Acestea includ sume fixe, după cum sa convenit între părți. Atât condițiile contractului, cât și practicile comerciale obișnuite ale entității trebuie luate în considerare pentru a determina prețul tranzacției. Contractele menționează distinct prețul pentru fiecare material vândut. Se presupune, de asemenea, că bunurile vor fi transferate către client conform promisiunii în conformitate cu contractul de vânzare.

IFRS 15 presupune ca prețul tranzacției să fie alocat fiecărei obligații de executare identificate în contract pe baza relativă a prețului de vânzare independent. Nu există dificultăți în alocarea prețului, deoarece acestea sunt în mod clar atribuibile și negociate la încheierea contractului. Entitatea recunoaște veniturile în conformitate cu acordurile stabilite la momentul livrării.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Recunoașterea veniturilor (continuare)

Pentru activitățile prestate, mai sus menționate la punctele a și b, Societatea acorda clienților săi garanții de bună execuție pentru o perioadă ce variază între 12 și 18 luni. Acestea intră în aria de aplicabilitate a IAS 37 întrucât:

- a. garanțiile conform contractului oferă clientului asigurarea că produsul va funcționa;
- b. garanțiile nu oferă servicii suplimentare decât asigurarea că bunul va funcționa conform specificațiilor convenite;
- c. clienții nu au opțiunea de a cumpăra garanția separat.

Prin urmare, aceste garanții nu reprezintă obligații de executare disticte, ci trebuie recunoscute ca și provizioane în conformitate cu IAS 37.

Creanțe comerciale

Creanțele comerciale sunt recunoscute la prețul de tranzacționare determinat în conformitate cu IFRS 15. Ulterior, acestea sunt evaluate la cost amortizat folosind metoda dobânzii efective, mai puțin provizioanele pentru pierderi. Societatea evaluează, la fiecare dată a bilanțului, cerința unor provizioane pentru deprecierea creanțelor comerciale. Atunci când se evaluează pierderea de credit preconizată (denumită în continuare „ECL”), societatea folosește informații anticipate rezonabile și acceptabile, care se bazează pe ipoteze pentru viitoarele variații ale diverștilor factori economici și modul în care acești factori se vor afecta reciproc. Probabilitatea de nerambursare constituie o dată de intrare cheie în evaluarea ECL. Probabilitatea de nerambursare este o estimare a probabilității de neplată pe un orizont de timp dat, al cărui calcul include date istorice, ipoteze și așteptări privind condițiile viitoare.

Contracte de leasing

Societatea evaluează la începutul contractului dacă un contract este sau conține o componentă de leasing. Adică, dacă contractul conferă dreptul de a controla utilizarea unui activ identificat pentru o perioadă de timp în schimbul unei contraprestații.

Societatea ca locatar

- i) Active cu drept de utilizare

Societatea recunoaște activele cu drept de utilizare la data începerii contractului de leasing (adică data la care activul suport este disponibil pentru utilizare). Activele cu drept de utilizare sunt prezentate în situația poziției financiare la valoarea justă la data reevaluării, mai puțin orice depreciere cumulată și pierderi din depreciere și ajustate pentru orice reevaluare a datoriilor de leasing. Costul inițial al activelor cu drept de utilizare include suma datoriilor de leasing recunoscute, costurile inițiale directe suportate și plățile de leasing efectuate la sau înainte de data de începere minus orice stimulente de leasing primite.

Activele cu drept de utilizare sunt amortizate liniar pe perioadă mai scurtă dintre durata contractului și durata de viață utilă estimată a activelor.

Dreptul de utilizare a activelor se referă la mașinile închiriate care sunt amortizate pe o perioadă de 3 ani, precum și echipamentelor în leasing care sunt amortizate pe o perioadă între 3-20 ani.

Activele cu drept de utilizare sunt, de asemenea, supuse deprecierii. A se consulta politicile contabile din nota 3 Deprecierea activelor nefinanciare.

- ii) Datorii de leasing

La data începerii contractului de leasing, Societatea recunoaște datoriile de leasing evaluate la valoarea actualizată a plăților de leasing care urmează să fie efectuate pe durata contractului de leasing. Plățile de leasing includ plăți fixe minus orice stimulente de leasing de primit, plăți variabile de leasing care depind de un indice sau o rată și sume care se așteaptă să fie plătite în baza garanțiilor de valoare reziduală. Plățile de leasing includ, de asemenea, prețul de exercitare a unei opțiuni de cumpărare, în mod rezonabil sigur de exercitat de către Societate și plăți de penalități pentru rezilierea contractului de leasing, dacă perioada de leasing reflectă exercitarea de către Societate a opțiunii de reziliere.

Plățile variabile de leasing care nu depind de un indice sau o rată sunt recunoscute drept cheltuieli în perioada în care are loc evenimentul sau condiția care declanșează plata.

La calcularea valorii actuale a plăților de leasing, Societatea folosește rata de împrumut incrementală la data de începere a leasingului, deoarece rata dobânzii implicite în leasing nu este ușor de determinat. După data începerii contractului, valoarea datoriilor de leasing este mărită pentru a reflecta acumularea dobânzilor și redusă cu plățile de leasing efectuate. În plus, valoarea contabilă a datoriilor de leasing este reevaluată dacă există o modificare, o modificare a perioadei de leasing, o modificare a plăților de leasing (de exemplu, modificări ale plăților viitoare rezultate dintr-o modificare a unui indice sau a ratei utilizate pentru a determina astfel de plăți de leasing) sau o modificare a evaluării unei opțiuni de cumpărare a activului suport.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Contracte de leasing (continuarea)

iii) Contractele de leasing pe termen scurt și leasingurile de active cu valoare redusă

Societatea aplică scutirea de la recunoașterea leasingului pe termen scurt la contractele sale de leasing pe termen scurt (de exemplu, acele leasinguri care au un termen de leasing de 12 luni sau mai puțin de la data începerii și nu conțin o opțiune de cumpărare). Se aplică, de asemenea, scutirea de la recunoașterea activelor cu valoare redusă pentru leasingul de echipamente care sunt considerate a fi de valoare mică. Plățile de leasing la contractele de leasing pe termen scurt și leasingul de active cu valoare redusă sunt recunoscute drept cheltuieli pe bază liniară pe durata contractului de leasing.

Tranzacții în valută

Moneda funcțională și de prezentare

Elementele incluse în situațiile financiare sunt evaluate utilizând moneda mediului economic primar în care operează entitatea („moneda funcțională”). Situațiile financiare sunt prezentate în LEI, care este moneda funcțională a Turbomecanica SA și, de asemenea, moneda de prezentare.

Tranzacții și solduri

Tranzacțiile în valută sunt convertite în moneda funcțională utilizând cursurile de schimb la data tranzacțiilor. Câștigurile și pierderile din cursul de schimb valutar rezultate din decontarea acestor tranzacții și din conversia activelor și datorii monetare exprimate în valută la cursul de schimb de la sfârșitul anului sunt recunoscute în general în contul de profit și pierdere.

Câștigurile și pierderile valutare sunt prezentate în situația rezultatului global pe o bază netă în cadrul altor pierderi / (câștiguri) valutare nete.

Elementele nemonetare care sunt evaluate la valoarea justă într-o monedă străină sunt convertite utilizând cursurile de schimb la data la care a fost determinată valoarea justă. Diferențele de conversie asupra activelor și pasivelor contabilizate la valoarea justă sunt raportate ca parte a câștigului sau pierderii valorii juste.

Cursurile de schimb utilizate sunt 1 EUR = 4,9746 RON și 1 USD = 4,4958 RON, curs mediu 2023 1 EUR = 4,9464 RON (2022: 1 EUR =4,9474 RON și 1 USD =4,6346, curs mediu 1 EUR=4,9315).

Costurile cu împrumuturile

Împrumuturile sunt recunoscute inițial la valoarea justă, net de costurile de tranzacție suportate. Împrumuturile sunt ulterior evaluate la cost amortizat. Orice diferență între încasări (net de costurile de tranzacționare) și valoarea răscumpărării este recunoscută în contul de profit și pierdere pe perioada împrumuturilor utilizând metoda dobânzii efective. Comisiunile plătite cu crearea facilităților de împrumut sunt recunoscute drept costuri de tranzacționare aferente împrumutului, în măsura în care este probabil ca o parte sau întreaga facilitate să fie trasă. În acest caz, comisionul este amânat până când tragerea are loc. În măsura în care nu există dovezi că este probabil ca o parte din sau întreaga facilitate să fie trasă, comisionul este capitalizat ca plată în avans pentru serviciile de lichiditate și amortizat pe perioada facilității la care se referă.

Împrumuturile sunt scoase din bilanț atunci când obligația specificată în contract este îndeplinită, anulată sau expiră. Diferența dintre valoarea contabilă a unei datorii financiare care a fost stinsă sau transferată către o altă parte și contraprestația plătită, inclusiv orice active nemonetare transferate sau datorii asumate, este recunoscută în contul de profit și pierdere ca alte venituri sau costuri financiare. Împrumuturile sunt clasificate ca datorii curente, cu excepția cazului în care societatea are dreptul necondiționat de a amâna decontarea datoriei pentru cel puțin 12 luni după perioada de raportare.

Beneficiile angajaților

Pe parcursul desfășurării normale a activității, Societatea plătește statului român, în numele angajaților săi, contribuțiile pentru pensii, sănătate și somaj. Cheltuielile cu aceste plăți se înregistrează în profit sau pierdere în aceeași perioadă cu cheltuielile salariale aferente.

Toti angajații Societății sunt contribuabili ai planului de pensii al statului român.

Societatea își rasplătește angajații cu beneficii de pensionare conform contractului colectiv de muncă. Pentru acest plan de pensii determinat, costul beneficiilor este stabilit folosind metoda unitatilor de credit proiectate, iar evaluările actuariale sunt realizate la fiecare dată a bilanțului. Compania recunoaște toate câștigurile și pierderile aferente planurilor de beneficii imediat în alte venituri globale și toate cheltuielile legate de planul de beneficii în cheltuieli cu personalul în contul de profit și pierdere.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Beneficiile angajatilor (continuare)

Valoarea curenta a obligatiilor de pensionare depinde de un numar de factori care sunt stabiliti actuarial folosind un numar de ipoteze. Ipotezele folosite pentru stabilirea costului net (a venitului) pentru pensii include rata de actualizare, nivelul anticipat al inflatiei si rata estimata de crestere a salariului. Orice schimbare a acestor ipoteze va afecta valoarea contabila a obligatiilor de pensionare.

Societatea stabileste rata de actualizare corespunzatoare la sfarsitul fiecarui an. Aceasta este rata dobanzii care ar trebui folosita pentru a stabili valoarea prezenta a viitoarelor iesiri de numerar estimate a fi necesare pentru decontarea obligatiilor de pensionare.

La stabilirea ratei de actualizare corespunzatoare, Societatea ia in considerare ratele de dobanda dobanzii aferente obligatiunilor guvernamentale de inalta calitate care sunt exprimate in moneda in care beneficiile vor fi platite, si care au termeni de scadenta aproape egali cu termenii obligatiei de pensii aferente.

Beneficii pentru terminarea contractului de munca

Beneficiile pentru terminarea contractului de munca se pot plati atunci cand contractul de angajare este incetat de catre Societate inainte de data normala de pensionare sau ori de cate ori un angajat accepta plecarea voluntara in schimbul acestor beneficii. Societatea recunoaste beneficiile pentru terminarea contractului de munca atunci cand aceasta se angajeaza evident fie sa rezilieze contractele de munca ale angajatilor actuali conform unui plan oficial detaliat fara posibilitatea realista de abandonare a acestuia; sau sa ofere beneficii pentru terminarea contractului de munca drept rezultat al unei oferte facute pentru a incuraja plecarea voluntara. Beneficiile datorate la mai mult de 12 luni dupa perioada de raportare sunt actualizate la data de raportare.

Impozitarea

Cheltuielile cu impozitul pe profit reprezinta suma impozitelor de platit in mod curent, precum si a impozitelor pe profit amanate.

Impozitul curent

Impozitul platibil in mod curent se bazeaza pe profitul impozabil realizat in decursul anului. Profitul impozabil difera fata de profitul raportat in declaratia rezultatului global din cauza elementor de venituri sau cheltuieli ce sunt impozabile sau deductibile in alti ani, precum si datorita elementelor care nu sunt niciodata impozabile sau deductibile. Datoria Societatii privind impozitul pe profit curent este determinata folosind ratele de impozitare care au fost promulgate sau in mare masura adoptate pana la sfarsitul perioadei de raportare.

Impozitul amanat

Impozitul amanat se recunoaste pe baza diferentelor temporare dintre valoarea contabila a activelor si a datoriilor din situatiile financiare si baza fiscala corespunzatoare folosita in calculul profitului impozabil, datoriile privind impozitul amanat sunt in general recunoscute pentru toate diferentele temporare impozabile.

Creantele privind impozitul amanat sunt in general recunoscute pentru toate diferentele temporare deductibile in masura in care este probabil ca profiturile impozabile, fata de care creanta privind impozitul amanat se poate utiliza, vor fi disponibile.

Valoarea contabila a activelor la care se aplica impozitul amanat este revizuita la finalul fiecarei perioade de raportare si redusa pana la limita la care nu mai este probabil ca vor fi suficiente profituri impozabile incat sa permita recuperarea integrala sau partiala a activelor.

Activele si datoriile privind impozitul amanat sunt masurate la nivelul impozitelor ce sunt presupuse a fi aplicate in perioada la care este stabilita recuperarea datoriei sau realizarea activului, bazandu-ne pe nivelul impozitelor (si al legilor fiscale) ce au intrat in vigoare sau urmeaza a intra in vigoare pana la sfarsitul perioadei de raportare. Masurarea activelor si datoriilor privind impozitul amanat reflecta consecintele in materie de impozite ce ar urma sa decurga din felul in care Societatea preconizeaza, la sfarsitul perioadei de raportare, sa recupereze sau sa deconteze valoarea contabila a activelor si datoriilor sale.

Impozitul anual curent si amanat

Impozitul curent si cel amanat sunt recunoscute in contul de profit sau pierdere cu exceptia cazului in care ele se refera la elemente ce sunt recunoscute in alte rezultate globale sau direct in capitalul propriu, caz in care impozitul curent si cel amanat sunt de asemenea recunoscute in alte venituri rezultate globale, respectiv, capitalul propriu.

Impozitul pe profit pentru anul incheiat la 31 decembrie 2023 a fost 16% (31 decembrie 2022: 16%).

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Numerar și echivalente de numerar

Numerarul și echivalentele de numerar includ numerar disponibil, depozite deținute la cerere la instituții financiare, alte investiții pe termen scurt, extrem de lichide, cu scadențe inițiale de trei luni sau mai puțin, care sunt ușor convertibile în sume cunoscute de numerar și care sunt supuse unui risc nesemnificativ a modificării valorii, precum și descoperit de cont bancar. Descoperitul de cont este prezentat în cadrul împrumuturilor drept datorii pe termen scurt în situația poziției financiare.

Imobilizari corporale

Imobilizarile corporale utilizate in activitatea de productie sau pentru furnizarea de bunuri sau servicii, sau in scopuri administrative sunt prezentate in situatia pozitiei financiare la valoarea justă la data reevaluării mai puțin amortizarea și orice pierderi cumulate din depreciere acumulate ulterior. Reevaluarile sunt realizate suficient de frecvent pentru a asigura ca valoarea justa a activului reevaluat nu se deosebeste semnificativ de valoarea contabila. Deprecierea acumulata la data reevaluării este eliminata cu valoarea contabila bruta a activului, iar valoarea neta a activului este inlocuita de la valoarea reevaluată acestuia.

Orice surplus din reevaluare este inregistrat la alte elemente ale rezultatului global și, astfel, creditat in rezerva din reevaluarea activelor de la capitalurile proprii, cu exceptia masurii in care acesta reia o reducere din reevaluarea aceluasi activ recunoscuta anterior in contul de profit și pierdere și, in acest caz, cresterea este recunoscuta in contul de profit și pierdere. Un deficit din reevaluare este recunoscut in contul de profit și pierdere, cu exceptia cazului in care compenseaza un surplus existent pentru acelasi activ, recunoscut in rezerva din reevaluarea activelor.

Excedentul de reevaluare este transferat in rezultatul reportat, pe masura ce activele sunt cedate / casate.

Imobilizarile corporale in curs de executie ce urmeaza a fi utilizate in productie sau administrativ sunt evaluate la cost minus orice pierderi cumulate din depreciere. Costurile includ onorariile profesionale și, pentru activele eligibile, costurile indatorarii capitalizate in conformitate cu politicile contabile ale Societatii. Astfel de active sunt clasificate la categoriile respective de imobilizari corporale atunci cand sunt terminate sau gata de utilizare pentru scopul in care au fost prevazute. Deprecierea acestor active, pe aceeasi baza ca și alte active aflate in proprietate, incepe atunci cand activele sunt disponibile pentru utilizare in maniera dorita de conducere.

Imobilizari corporale

Duratele de amortizare utilizate pentru imobilizarile corporale sunt:

Cladiri	10-50 ani
Instalatii și echipamente tehnologice	3-20 ani
Mobilier și aparatura birotica	3-15 ani
Terenurile nu se amortizeaza.	

Amortizarea este recunoscuta pentru a aloca sistematic costul activului minus valoarea reziduala pe intreaga sa durata de viata, folosindu-se metoda liniara. Duratele de viata utila estimate, valorile reziduale și metoda de amortizare sunt revizuite la finalul fiecărei perioade de raportare, orice modificare a acestora fiind contabilizata prospectiv.

Activele deținute in baza unui contract de leasing sunt amortizate pe durata lor de viata utila pe aceeasi baza ca și activele deținute in proprietate sau pe perioada contractului de leasing daca aceasta din urma este mai scurta.

Un element de imobilizare corporala nu mai este recunoscut ca urmare a cedării sau atunci cand nu mai sunt asteptate beneficii economice viitoare din utilizarea in continuare a activului. Orice castig sau pierdere rezultand din cedarea sau casarea unui element de imobilizare corporala este determinat ca diferenta dintre incasarile din vanzări și valoarea contabila a activului și este recunoscut in profitul sau pierderea Societatii.

Imobilizari necorporale

Imobilizari necorporale achizitionate separat

Imobilizările necorporale cu durată de viață utilă determinată și care sunt achiziționate separat sunt raportate la cost minus orice amortizare acumulată ulterioară și orice pierderi din depreciere acumulate. Amortizarea este calculată liniar pe durata de viață utilă estimată a acestora. Durata de viață utilă estimată și metoda de amortizare sunt revizuite la sfârșitul fiecărei perioade anuale de raportare, efectul oricăror modificări ale estimării fiind contabilizat pe o bază prospectivă. Imobilizarile necorporale cu durate de viata utila nedefinite, care sunt achizitionate separat, sunt contabilizate la cost minus pierderi cumulate din depreciere.

Duratele de amortizare utilizate pentru imobilizarile necorporale sunt:

Alte imobilizări necorporale	1-10 ani
------------------------------	----------

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Imobilizari necorporale (continuare)

Derecunoasterea imobilizarilor necorporale

O imobilizare necorporala este derecunoscuta la cedare sau atunci cand nu se mai preconizeaza nici un fel de beneficii economice viitoare din utilizarea sau cedarea sa. Castigurile sau pierderile rezultate din derecunoasterea unei imobilizari necorporale, evaluate ca diferenta dintre incasarile nete din vanzare si valoarea contabila a activului, sunt recunoscute in contul de profit si pierdere atunci cand activul este derecunoscut.

Deprecierea imobilizarilor corporale si necorporale, altele decat fondul comercial

La finalul fiecărei perioade de raportare Societatea revizuieste valorile contabile ale imobilizarilor corporale si necorporale ale sale pentru a stabili daca exista vreun indiciu ca acele active s-au depreciat. Daca exista un astfel de indiciu, se estimeaza valoarea recuperabila a activului pentru a stabili marimea deprecierei (daca exista). Acolo unde nu este posibila estimarea valorii recuperabile a unui activ individual, Societatea estimeaza valoarea recuperabila a unitatii generatoare de numerar careia ii apartine activul. Acolo unde poate fi identificata o baza rezonabila si consistenta de alocare, activele corporative sunt, de asemenea, alocate unitatilor individuale care genereaza numerar, sau, daca nu, acestea sunt alocate celui mai mic grup de unitati generatoare de numerar pentru care poate fi identificata o baza rezonabila si consistenta de alocare.

Imobilizarile necorporale cu durate de viata utila nedefinite si imobilizarile necorporale care nu sunt inca disponibile pentru utilizare sunt testate cel putin anual pentru depreciere si ori de cate ori exista un indiciu ca activul ar putea fi depreciat.

Valoarea recuperabila reprezinta cea mai mare valoare dintre valoarea justa minus costurile generate de vanzare si valoarea sa de utilizare. La evaluarea valorii de utilizare, viitoarele fluxuri de numerar estimate sunt actualizate la valoarea lor curenta folosind o rata de actualizare determinata inaintea impozitarii care reflecta evaluarile de piata curente a valorii-timp a banilor si riscurile specifice activului pentru care estimarile aferente fluxurilor de numerar viitoare nu au fost ajustate.

Daca valoarea recuperabila a unui activ (sau unitati generatoare de numerar) este estimata a fi mai mica decat valoarea sa contabila, valoarea contabila a activului (sau a unitatii generatoare de numerar) este redusa la nivelul valorii recuperabile. Deprecierea este recunoscuta imediat in profit sau pierdere, daca activul relevant nu este contabilizat la o valoare reevaluată, caz in care deprecierea este tratata ca reducere a reevaluarii.

Acolo unde deprecierea se reverseaza, valoarea contabila a activului (sau a unitatii generatoare de numerar) este majorata la nivelul noii estimari a valorii sale recuperabile, dar astfel incat valoare contabila crescuta sa nu depaseasca valoarea contabila care ar fi fost stabilita daca nu ar fi fost recunoscuta deprecierea pentru activ (unitatea generatoare de numerar) in anii precedenti. O reversare a unei deprecierei este recunoscuta imediat in profit sau pierdere, exceptand situatia in care activul este contabilizat la valoarea reevaluată, caz in care reversarea deprecierei este tratata ca majorare a reevaluarii.

Stocuri

Stocurile, care includ materii prime, produse finite, semifabricate, productia in curs de executie, sunt evaluate la valoarea cea mai mica dintre cost si valoarea realizabila neta.

Costul stocurilor cuprinde toate costurile aferente achizitiei si prelucrării, precum si alte costuri suportate pentru a aduce stocurile in forma si in locul in care se gasesc. Costul produselor finite si a productiei in curs de executie cuprinde cheltuielile directe aferente productiei, si anume: materiale directe, energie consumata, manopera directa si alte cheltuieli directe de productie, precum si cota cheltuielilor indirecte de productie alocata in mod rational ca fiind legata de fabricatia acestora.

Costurile stocurilor de materii prime sunt stabilite prin metoda costului mediu ponderat. Valoarea realizabila neta reprezinta pretul de vanzare estimat pe parcursul desfasurării normale a activitatii, minus costurile estimate pentru finalizare si costurile estimate necesare efectuării vanzării.

Provizioane

Provizioanele sunt recunoscute atunci cand Societatea are o obligatie actuala (legala sau implicita) ca rezultat al unui eveniment trecut, este probabil ca pentru decontarea obligatiei sa fie necesara o iesie de resurse incorporand beneficii economice si se poate face o estimare fiabila a valorii obligatiei.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Provizioane (continuare)

Valoarea recunoscuta ca provizion este cea mai buna estimare a contravalorii necesare pentru decontarea obligatiei actuale la finalul perioadei de raportare, luand in considerare riscurile si incertitudinile din jurul obligatiei. Atunci cand un provizion este masurat folosind fluxurile de numerar estimate pentru a deconta obligatia actuala, valoarea contabila a acestuia este valoarea actuala a acelor fluxuri de numerar (daca efectul valorii-timp a banilor este semnificativ).

Atunci cand se asteapta ca unele sau toate beneficiile economice necesare pentru a deconta un provizion sa fie recuperate de la terti, creanta este recunoscuta ca activ daca este aproape sigur ca rambursarea va fi primita si ca valoarea creantei poate fi evaluata in mod fiabil.

Contracte cu titlu oneros

Obligatiile actuale generate conform contractelor cu titlu oneros sunt recunoscute si evaluate ca provizioane. Se considera ca un contract oneros exista acolo unde Societatea are un contract conform caruia costurile inevitabile pentru indeplinirea obligatiilor contractuale depasesc beneficiile economice estimate a fi generate de contract.

Garantii

Provizioanele pentru costurile estimate ale obligatiilor de garantie conform legislatiei locale a vanzarii bunurilor sunt recunoscute la data vanzarii produselor relevante, la cea mai buna estimare facuta de directori in ceea ce priveste cheltuielile necesare pentru a deconta obligatia Societatii.

Datorii comerciale și de altă natură

Aceste sume reprezintă datorii pentru bunuri și servicii furnizate Societății înainte de sfârșitul exercițiului financiar care sunt neachitate. Sumele nu sunt garantate și sunt de obicei plătite în termen de 30 de zile de la recunoaștere. Datoriile comerciale și de altă natură sunt prezentate ca datorii pe termen scurt, cu excepția cazului în care plata nu este datorată în termen de 12 luni de la perioada de raportare. Ele sunt recunoscute inițial la valoarea justă și ulterior evaluate la cost amortizat utilizând metoda dobânzii efective. În această categorie sunt incluse și datoriile necomerciale precum TVA și contribuțiile sociale recunoscute la cea mai bună estimare a cheltuielilor necesare pentru decontarea obligației actuale la sfârșitul perioadei de raportare.

Active și datorii financiare

Activele financiare si creantele financiare sunt recunoscute atunci cand Societatea devine parte in prevederile contractuale ale instrumentului.

Active financiare

Recunoașterea și evaluarea inițială

Activele financiare sunt clasificate, la recunoașterea inițială, ca fiind evaluate ulterior la costul amortizat, valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (OCI) și la valoarea justă prin contul de profit și pierdere.

Clasificarea activelor financiare la recunoașterea inițială depinde de caracteristicile contractuale ale fluxului de numerar al activului financiar și de modelul de afaceri al entității pentru gestionarea acestora. Cu excepția creanțelor comerciale care nu conțin o componentă de finanțare semnificativă sau pentru care societatea a aplicat avantajul practic, societatea evaluează inițial un activ financiar la valoarea sa justă plus, în cazul unui activ financiar care nu este la valoarea justă prin contul de profit și pierdere, costurile de tranzacționare. Creanțele comerciale care nu conțin o componentă de finanțare semnificativă sau pentru care societatea a aplicat avantajul practic sunt evaluate la prețul de tranzacționare.

Pentru ca un activ financiar să fie clasificat și evaluat la costul amortizat sau la valoarea justă prin OCI, acesta trebuie să dea naștere la fluxuri de numerar care sunt „exclusiv plăți de principal și dobânzi (SPPI)” din suma principală restantă. Această evaluare este denumită testul SPPI și se efectuează la nivel de instrument. Activele financiare cu fluxuri de numerar care nu sunt SPPI sunt clasificate și evaluate la valoarea justă prin contul de profit și pierdere, indiferent de modelul de afaceri.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Active și datorii financiare (continuare)

Active financiare la cost amortizat (instrumente de datorie)

Activele financiare la cost amortizat sunt ulterior evaluate utilizând metoda dobânzii efective (EIR) și sunt supuse depreciării. Câștigurile și pierderile sunt recunoscute în contul de profit și pierdere atunci când activul este derecunoscut, modificat sau depreciat. Metoda dobânzii efective este o metodă de calcul al costului amortizat al unui instrument financiar și de alocare a dobânzii pe perioada relevantă.

Activele financiare ale Societății la cost amortizat includ creanțele comerciale, alte creanțe și active contractuale, precum și alte active financiare (titlurile de stat).

Societatea nu deține active financiare la valoarea justă prin OCI sau contul de profit și pierdere.

Depreciere

Societatea recunoaște un provizion pentru pierderile de credit preconizate (ECL) pentru toate instrumentele de datorie măsurate la cost amortizat. ECL se bazează pe diferența dintre fluxurile de numerar contractuale datorate în conformitate cu contractul și toate fluxurile de numerar pe care Societatea se așteaptă să le primească, actualizate la o aproximare a ratei dobânzii efective inițiale.

Pentru creanțele comerciale și activele contractuale, Societatea aplică o abordare simplificată în calcularea ECL. Prin urmare, Societatea nu urmărește modificările riscului de credit, ci recunoaște un provizion de pierdere bazat pe ECL pe întreaga durată de viață la fiecare dată de raportare.

Societatea a efectuat o evaluare la sfârșitul anului și nu există nicio diferență semnificativă în aplicarea modelului ECL și a politicii contabile actuale care provizionează creanțele mai vechi de 270 de zile.

Evaluarea pierderilor de credit preconizate este o funcție a probabilității de nerambursare, a pierderii în caz de nerambursare (adică a mărimii pierderii dacă există o nerambursare) și a expunerii la riscul de nerambursare. Evaluarea probabilității de nerambursare și a pierderii în caz de nerambursare se bazează pe date istorice ajustate prin informații anticipative, așa cum este descris mai sus. În ceea ce privește expunerea la riscul de nerambursare, pentru activele financiare, aceasta este reprezentată de valoarea contabilă brută a activelor la data raportării; pentru contractele de garanție financiară, expunerea include suma trasă la data raportării, împreună cu orice alte sume suplimentare așteptate a fi trasate în viitor până la data implicită determinată pe baza tendinței istorice, înțelegerea societății cu privire la nevoile specifice de finanțare viitoare ale debitorilor și alte informații relevante anticipative.

Societatea recunoaște un câștig sau o pierdere din depreciere în contul de profit și pierdere pentru toate instrumentele financiare cu o ajustare corespunzătoare a valorii contabile a acestora printr-un cont de provizioane pentru pierderi.

În efectuarea analizei pentru depreciere Societatea ia în considerare atât informațiile cantitative, cât și calitative, care sunt rezonabile și acceptabile, inclusiv experiența istorică și informațiile anticipative care sunt disponibile fără costuri sau eforturi nejustificate. Informațiile anticipative luate în considerare includ perspectivele viitoare ale industriilor în care își desfășoară activitatea debitorii societății, obținute din rapoarte ale experților economici, de la analiști financiari, organisme guvernamentale, grupuri de reflecție relevante și alte organizații similare, precum și luarea în considerare a diverselor surse externe de informații economice prezente și previzionate care se referă la operațiunile de bază ale societății.

Indiferent de analiza de mai sus, Societatea consideră că există o probabilitate limitată de nerambursare pentru clienții existenți, întrucât, după cum s-a menționat mai sus, există o concentrație ridicată de doi clienți de stat, numărul mediu de zile de încasare este de 22 de zile, nu au existat cazuri de nerambursare în ultimii ani și sunt puține șanse să apară, deoarece clienții sunt deținuți de stat și acționează în industria de apărare.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Active și datorii financiare (continuare)

Derecunoașterea activelor financiare

Societatea derecunoaște un activ financiar numai atunci când expiră drepturile contractuale asupra fluxurilor de numerar din activ sau când transferă activul financiar și, în mod substanțial, toate riscurile și beneficiile asupra proprietății activului către o altă entitate. În cazul în care Societatea nu transferă și nu reține în mod substanțial toate riscurile și beneficiile proprietății și continuă să controleze activul transferat, Societatea recunoaște interesul reținut în activ și o datorie asociată pentru sumele pe care ar trebui să le achite. Dacă Societatea reține în mod substanțial toate riscurile și beneficiile aferente dreptului de proprietate asupra unui activ financiar transferat, Societatea continuă să recunoască activul financiar și, de asemenea, recunoaște un împrumut garantat pentru încasările primite.

La derecunoașterea unui activ financiar evaluat la costul amortizat, diferența dintre valoarea contabilă a activului și suma contraprestației primite și a creanței este recunoscută în contul de profit și pierdere.

Societatea anulează un activ financiar atunci când există informații care indică faptul că debitorul se află într-o dificultate financiară severă și nu există o perspectivă realistă de recuperare, de exemplu, atunci când debitorul a fost pus în lichidare sau a intrat în procedura falimentului sau în cazul creanțelor comerciale, atunci când sumele sunt scadente de peste trei ani, oricare dintre acestea apare mai devreme. Activele financiare anulate pot fi supuse în continuare activităților de executare în conformitate cu procedurile de recuperare ale Societății, în funcție de opinia consultanților juridici, dacă este cazul. Orice recuperări efectuate sunt recunoscute în contul de profit și pierdere în cadrul liniei Alte câștiguri sau pierderi.

Datorii financiare

Recunoașterea și evaluarea inițială

Toate datoriile financiare sunt recunoscute inițial la valoarea justă și, în cazul creditelor și împrumuturilor și datoriilor, net de costurile de tranzacționare direct atribuibile.

Datoriile financiare ale Societății includ plăți comerciale și alte datorii și credite și împrumuturi, inclusiv împrumuturi bancare pe termen scurt și împrumuturi de la acționari, și datorii aferente contractelor de leasing.

Evaluarea ulterioară

În scopul evaluării ulterioare, datoriile financiare sunt clasificate în categoria datorii financiare la cost amortizat (credite și împrumuturi)

Datorii financiare la cost amortizat (credite și împrumuturi)

Aceasta este categoria cea mai relevantă pentru societate. După recunoașterea inițială, creditele și împrumuturile cu dobândă sunt ulterior evaluate la cost amortizat utilizând metoda ratei dobânzii efective (EIR). Câștigurile și pierderile sunt recunoscute în contul de profit și pierdere atunci când datoriile sunt derecunoscute, precum și prin procesul de amortizare EIR. Costul amortizat se calculează luând în considerare orice reducere sau primă la achiziție, și comisioane sau costuri care fac parte integrantă din EIR. Amortizarea EIR este inclusă drept costuri financiare în situația rezultatului global. Această categorie se aplică, în general, creditelor și împrumuturilor cu dobândă.

Derecunoaștere

O datorie financiară este derecunoscută atunci când obligația aferentă este achitată sau anulată sau expiră. Atunci când o datorie financiară existentă este înlocuită de una de la același creditor în condiții substanțial diferite sau condițiile unei datorii existente sunt modificate în mod substanțial, un astfel de schimb sau modificare este tratat ca derecunoașterea datoriei inițiale și recunoașterea unei noi datorii. Diferența dintre valorile contabile respective este recunoscută în situația veniturilor și cheltuielilor.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

Raportarea pe segmente

Un segment este o parte a Societatii care se implica in segmente de activitate din care poate obtine venituri si inregistra cheltuieli (inclusiv venituri si cheltuieli corespunzatoare tranzactiilor cu alte parti ale aceleiasi entitati), ale carei rezultate operationale sunt urmarite in mod regulat de catre conducerea Societatii pentru a lua decizii referitoare la resursele ce urmeaza sa fie alocate segmentului si a evalua performantele acestuia si pentru care sunt disponibile informatii financiare distinctive. Informatiile despre segment sunt prezentate cu privire la segmentele de activitate ale companiei si sunt stabilite pe baza structurii de conducere si raportare interna a Societatii.

Stabilirea preturilor de decontare intre segmente se face pe baze obiective.

Rezultatele, activele si datoriile aferente unui segment includ elemente ce pot fi alocate direct unui segment, precum si elemente ce pot fi alocate pe o baza rezonabila.

Cheltuielile de capital aferente unui segment reprezinta totalul costurilor inregistrate pe parcursul perioadei pentru achizitia imobiliarilor corporale si necorporale.

Rationamente, estimari si ipoteze contabile semnificative

In vederea intocmirii situatiilor financiare ale Societatii conducerea acesteia trebuie sa utilizeze rationamente, estimari si care influenteaza valoarea raportata ale veniturilor, cheltuielilor, activelor si datoriilor precum si valoarea sumelor raportate in notele la situatiile financiare si prezentarea datoriilor contingente. Incertitudinea aferenta acestor ipoteze si estimari poate duce la ajustari semnificative ale valorii contabile a activelor si datoriilor in perioadele viitoare.

Alte informatii privind expunerea Grupului la riscuri si incertitudini sunt incluse in:

- Politicile de gestionare a riscurilor (Nota 26);
- Informatii privind analizele de senzitivitate (Nota 26).

Urmatoarele sunt rationamentele critice pe care conducerea le-a facut in procesul de aplicare a politicilor contabile ale Societatii si care au un efect semnificativ asupra valorilor contabile recunoscute din situatiile financiare.

i) Recunoasterea veniturilor aferente contractelor

Dupa cum este prezentat mai sus, la sectiunea *Recunoasterea veniturilor* IFRS 15 a introdus un model cuprinzător pentru recunoasterea și măsurarea veniturilor, care necesita efectuarea de rationamente critice, precum si estimari semnificative. Rationamentele critice efectuate de catre conducerea Societatii sunt

- pe de o parte, legate de determinarea modalitatii de recunoastere a veniturilor pentru activitatile desfasurate.

In urma unor analize cuprinzatoare Societatea a determinat ca veniturile aferente principalelor activitati constand in fabricatia si serviciile de reparatii ale motoarelor si ansambelor mecanice se recunosc pe masura prestarii obligatiilor asumate, pentru celelalte activitati recunoastere fiind efectuata la momentul livrării obligatiei. Rationamentul aplicat este prezentat la sectiunea *Recunoasterea veniturilor* IFRS 15. De asemenea, ca parte a acestei analize, conducerea Societatii a determinat ca utilizarea metodei pe baza de intrari in determinarea gradului de satisfacere a obligatiilor asumate este adecvata, avand in vedere specificul activitatilor desfasurate.

- pe de alta parte, legate de identificarea contractelor care indeplinesc criteriile de recunoastere ale standardului IFRS 15.

Atfel, in baza analizei efectuate, s-a stabilit ca protocoale de colaborare si contractele cadru incheiate cu principalii clienti, nu indeplinesc, ele insele, privite individual, criteriile si definitiile unui contract conform IFRS 15, ci numai impreuna cu alte intelegeri subsecvente. Societatea a analizat de asemenea, tratamentul contabil aplicat activitatilor desfasurate in anticiparea unor contracte viitoare si a costurilor efectuate cu fabricatia sau reparatia ansamblelor mecanice pana la momentul cand intelegerile contractuale intrunesc criteriile stabilite de IFRS 15. In baza acestei analize, s-a determinat ca, aceste costuri intra in sfera de aplicare a standardului IAS 2 *Stocuri*, si prin urmare costurile eligibile mentionate la sectiunea *Stocuri* sunt capitalizate in productia in curs pana la momentul inceperii contractului. La momentul inceperii contractului, aceste costuri sunt recunoscute la venituri pe o baza cumulativa, reflectand astfel munca deja efectuata.

In cele ce urmeaza sunt descrise estimarile si ipotezele semnificative privind evenimente viitoare si alte surse de incertitudine existente la data raportarii, care prezinta un risc major de a conduce la ajustari semnificative ale valorii contabile a activelor sau datoriilor in cursul anului financiar viitor. Societatea isi fondeaza estimarile si ipotezele pe parametrii disponibili la data intocmirii situatiilor financiare. Cu toate acestea circumstantele si ipotezele existente in legatura cu perioadele viitoare pot suferi modificari in contextul schimbarilor conditiilor de piata sau al altor factori care nu sunt in controlul Societatii. Astfel de modificari sunt reflectate in ipoteze pe masura ce acestea apar. Estimările și ipotezele de baza sunt revizuite permanent. Revizuirile estimarilor contabile sunt recunoscute prospectiv.

3. POLITICI CONTABILE MATERIALE (continuare)

In procesul de aplicare a politicilor contabile ale Societatii, conducerea a folosit urmatoarele estimari si ipoteze semnificative:

ii) Recunoastrea veniturilor - gradul de indeplinire a obligatiilor asumate in contractele cu clientii

Societatea recunoaste veniturile din fabricatie si servicii de reparatii in functie de gradul de indeplinire a obligatiilor asumate prin contractele individuale. Gradul de indeplinire a obligatiilor asumate este determinat prin raportarea costului realizate pana la finalul perioadei de raportare pe fiecare obligatie de executie individuala la costul total estimat al proiectului. Estimarea conducerii in ceea ce priveste costurile totale bugetate se bazeaza, in principal, pe ante-calculurile efectuate de departamentul tehnic la inceputul proiectului si revizuite ulterior, dupa caz, la aparitia unor modificari semnificative indicate de managerii de proiect. Avand in vedere natura activitatilor desfasurate, data la care incepe activitatea contractuala si data la care activitatea este finalizata se incadreaza, de regula, in perioade contabile diferite.

Incepand cu 2021, Societatea analizeaza si revizuieste in mod periodic estimarea veniturilor si a costurilor contractuale, deopotriva, in calculul intocmit pentru fiecare contract individual, pe masura ce progreseaza contractul. In 2023, Societatea a recunoscut la venituri 2.162.210 RON (2022: 2.673.140 RON) in corespondenta cu activele contractuale, incluzand marja neta aferenta contractelor in curs la 31 decembrie 2023, calculate pe baza gradului de indeplinire a obligatiilor asumate determinat, precum si provizioane pentru contracte oneroase in suma de 757.880 RON (2022: 953.947 RON). In anii anteriori, activele contractuale au fost recunoscute doar la nivelul costurilor realizate.

iii) Durata de viata a activelor imobilizate corporale si necorporale

Societatea revizuieste durata de viata estimata a activelor imobilizate corporale si necorporale la sfarsitul fiecarei perioade anuale de raportare. Duratele de viata sunt prezentate la nota corespunzatoare. In 2023 nu a au fost inregistrate modificari ale duratelor de viata ale activelor corporale si necorporale.

iv) Valoarea justa a imobiliarilor corporale

Societatea reflecta terenurile, constructiile si echipamentele detinute la valoarea justa. Aceasta este revizuita cu suficienta regularitate pentru a se asigura ca valoarea contabila neta nu difera semnificativ de valoarea justa a activelor respective. Evaluarea imobiliarilor corporale este efectuata de regula cu ajutorul unor experti independenti, ultima evaluare avand loc la 31 decembrie 2023.

Valoarea justa este determinata utilizand metoda valorii de piata pentru bunurile imobiliare si cele mobiliare pentru care exista o piata pe care acestea pot fi tranzactionate, si metoda costului net de inlocuire, pentru activele specializate pentru care nu exista o piata pe care pot fi valorificate.

Pentru bunurile imobiliare specializate, s-au avut in vedere doua metode, determinarea costului de nou, ajustat cu uzura aferenta, precum si abordarea prin venit. La aplicarea abordarii prin venit, valoarea activului in cauza este determinata prin actualizarea fluxurilor de numerar care ar putea fi obtinute in mod rezonabil din exploatare.

v) Provizioane pentru stocuri

La sfarsitul fiecarei perioade de raportare, Societatea analizeaza daca provizioanele pentru stocurile cu miscare lenta sunt suficiente. Politica pentru provizionarea stocurilor cu miscare lenta, este detaliata la Nota 13. Ipotezele si procentele de depreciere aplicate, au fost determinate de catre conducerea societatii in baza unor analize efectuate de tehnicienii si inginerii Societatii. In Nota 13 sunt prezentate miscarile in valoarea provizioanelor pentru stocuri in cursul anului.

vi) Obligatii legate de pensii

Valoarea prezenta a obligatiilor legate de pensii depinde de un numar de factori stabiliti pe baza actuariala folosind un numar de ipoteze. Orice modificare a acestor ipoteze, prezentate detaliat in Nota 22, va influenta valoarea contabila a obligatiilor de pensii. Obligatiile legate de pensii la 31 decembrie 2023 sunt in suma de 879.870 RON (31 decembrie 2022: 941.926 RON). Valoarea a fost determinata atat la 31 decembrie 2023 cat si la 31 decembrie 2022 de firma Gelid Actuarial Company S.R.L. in baza contractului de consultanta si prestari servicii actuariale incheiat cu aceasta.

vii) Impozitul pe profit si impozitul amanat

Societatea este supusa impozitului pe profit intr-o singura jurisdictie (Romania). Exista multe tranzactii si calcule pentru care determinarea finala a impozitului este incerta. Societatea inregistreaza provizioane, daca este cazul, pentru viitoare consecinte posibile ale unor inspectii fiscale. In cazul in care rezultatul fiscal definitiv al acestor aspecte este diferit de sumele inregistrate initial, diferentele respective vor avea impact asupra creantelor si datoriilor privind impozitul pe profit curent si amanat in perioada in care apare diferenta respectiva.

Societatea calculeaza de asemenea impozit amanat, dupa cum se prezinta in Nota 10. Societatea nu a inregistrat impozit amanat in legatura cu ajustarile de valoare supra stocurilor, considerand, in baza analizei efectuate, ca acestea nu genereaza o diferenta temporara, in conformitate cu standardul. Societatea are stocuri vechi de componente, specifice pentru elicoptere si avioane. Acestea includ materiale speciale, a caror casare/ vanzare necesita respectarea unor proceduri foarte stricte; acestea sunt greu de achizitionat din piata, si avand in vedere specificul activitatii Societatii, conducerea nu intentioneaza sa le valorifice prin vanzare/ casare putand avea nevoie de ele in lucrarile viitoare.

4. VENITURI DIN CONTRACTE CU CLIENTII

Mai jos este prezentată o analiză a veniturilor Societății pentru exercitiul financiar:

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
<i>Recunoscute pe masura indeplinirii obligatiei de executie</i>		
Venituri din vânzarea produselor finite	23.151.320	34.308.117
Venituri din reparații	104.121.524	103.287.619
<i>Recunoscute la momentul livrării</i>		
Venituri din vânzarea mărfurilor	2.725.453	224.709
Venituri din servicii prestate	918.219	666.626
Venituri din alte activități	1.513	1.513
Venituri din vânzarea produselor reziduale	445.401	673.023
Total	131.363.429	139.161.607

Incepand cu 2021, Societatea a efectuat o analiza a obligatiilor contractate, ce i-a permis recunoastrea veniturilor din contractele cu clientii la cost plus marja asociata.

Prețul alocat obligațiilor de execuție nefinalizate (nesatisfăcute sau nesatisfăcute parțial) aferente veniturilor din contractele de fabricație și reparații la sfârșitul perioadei de raportare este de 44.976.268 RON (2022: 31.470.340 RON). Obligația de execuție rămasă cu privire la prestarea serviciilor se așteaptă a fi recunoscută în cel mult un an de la sfârșitul perioadei de raportare.

5. MATERII PRIME, MATERIALE SI UTILITATI

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Cheltuieli cu materiile prime	35.060.614	35.990.124
Cheltuieli cu utilitatile	4.697.669	5.312.598
Cheltuieli cu materiale auxiliare	4.765.725	4.451.766
Alte cheltuieli cu materiale	2.390.400	2.040.938
Cheltuieli cu ambalajele	125.735	77.442
Costul bunurilor vandute	2.066.608	143.136
Total	49.106.751	48.016.004

6. BENEFICIILE SI SALARIILE ANGAJAȚILOR

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Cheltuieli cu salariile	53.622.613	50.511.494
Cheltuieli cu contributiile sociale	2.324.131	2.231.105
Variatia provizioanelor pentru beneficiile angajatilor (Nota 22)	(285.253)	(128.139)*
Total	55.661.491	52.614.460

* Cifrele comparative pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2022 au fost reclasificate in conformitate cu prezentarea adoptata în 2023 - variatia provizioanelor pentru beneficiile angajatilor in suma de 128.139 RON, inclusa in 2022 pe linia „Alte castiguri si pierderi, net” este acum prezentata pe linia „Beneficiile si salariile angajatilor”.

NOTE EXPLICATIVE LA SITUATIILE FINANCIARE
 PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023
 (toate sumele sunt exprimate in RON, daca nu este specificat altfel)

7. ALTE CHELTUIELI SI VENITURI OPERAȚIONALE, NET

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Servicii executate de terti	4.113.085	3.783.985
Alte cheltuieli operationale	2.244.933	2.354.203
Taxe si impozite	909.028	942.533
Cheltuieli cu reparatiile	1.166.805	1.195.108
Cheltuieli de publicitate si protocol	1.248.585	1.113.537
Prime de asigurare	247.244	217.814
Cheltuieli cu detasari	398.156	221.037
Cheltuieli cu chiriile	92.204	74.665
Cheltuieli cu pregatirea personalului	354.158	113.676
Cheltuieli de transport	679.308	727.637
Alte cheltuieli operationale	11.453.507	10.744.195
Alte venituri operationale	(1.149.640)	(2.144.011)
Alte venituri operationale	(1.149.640)	(2.144.011)
Total, net	10.303.867	8.600.184

Alte venituri operationale includ si venituri cu utilitatile (apa si energie) facturate societatilor invecinate care nu au racordare separata.

8. CHELTUIELI FINANCIARE, NETE

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Cheltuieli cu dobanzile aferente imprumuturilor	1.677.337	2.347.606
Cheltuieli cu dobazile aferente contractelor de leasing	537.729	131.702
Comisioane bancare	319.089	353.902
Alte cheltuieli financiare	85.272	166.903
Cheltuieli financiare	(2.619.428)	(3.000.113)
Venituri din dobanzi	(1.518.037)	(824.690)
Venituri financiare	(1.518.037)	(824.690)
Total, net	1.101.391	2.175.423

9. ALTE CASTIGURI SI (PIERDERI), NET

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Pierdere din diferente de curs, net	78.211	(47.213)
Variatia provizioanelor pentru active circulante (stocuri si creante comerciale) (Notele 13,15)	(862.568)	(778.054)
Variatia provizioanelor pentru garantii si contracte onoroase (Nota 22)	196.067	(958.276)
Alte castiguri	321.489	156.190
Pierderi din cedarea imobilizarilor corporale (Nota 11)	(11.469)	(78.600)
Cheltuieli cu reevaluarea imobilizarilor corporale (Nota 11)	(204.879)	-
Venituri din reevaluarea imobilizarilor corporale (Nota 11)	1.073.687	-
Variatia altor provizioane, net de cheltuiala aferenta	-	(59.035)
Total	590.540	(1.764.988)

10. IMPOZIT PE PROFIT

In anul 2023 si 2022, cota impozitului pe profit a fost de 16%.

Impozitul pe profit recunoscut in contul de profit si pierdere:

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Impozit pe profit curent	3.044.376	3.200.909
Impozit pe profit amanat	(163.638)	(1.950.970)
Total	2.880.739	1.249.939

Reconcilierea impozitului pe profit curent:

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Profit contabil inainte de impozitare	13.776.409	13.439.082
Impozit pe profit (16%)	2.204.225	2.150.253
Cheltuieli nedeductibile/ venituri netaxabile aferente	1.791.820	338.101
Deduceri	(1.115.307)	(1.238.415)
Cheltuiala cu impozitul pe profit	2.880.739	1.249.939
Cota de impozitare efectivă	20,91%	9,30 %

NOTE EXPLICATIVE LA SITUATIILE FINANCIARE
 PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023
 (toate sumele sunt exprimate in RON, daca nu este specificat altfel)

10. IMPOZIT PE PROFIT (continuare)

Tabelul de miscare privind datoria cu impozitele amanate in 2022 si 2021 se prezinta dupa cum urmeaza:

	Sold la 1 ianuarie 2022	Recunoscut prin contul de profit si pierdere	Recunoscut prin alte elemente ale rezultatului global	Sold la 31 decembrie 2022	Recunoscut prin contul de profit si pierdere	Recunoscut prin alte elemente ale rezultatului global	Sold la 31 decembrie 2023
Imobilizari corporale	(4.634.038)	1.715.691	-	(2.918.347)	263.075	(3.924.309)	(6.759.581)
Provizioane, inclusiv obligatii privind beneficiile angajatilor	(644.952)	235.280	(12.847)	867.385	(99.347)	(3.445)	(704.502)
Impozit net (activ)/datorie	(3.989.086)	1.950.971	(12.847)	(2.050.962)	163.638	(3.927.755)	(5.815.079)

În 2023 si respectiv 2022, Societatea a înregistrat un impozit amânat aferent castigurilor din provizioane de pensii înregistrate prin rezultatul global si un venit din impozit amanat aferent provizioanelor pentru bonusuri, concedii neefectuate, garantii si ajutari de valoare ale clientilor. Datoria cu impozitul amanat recunoscuta in legatura cu imobilizarile corporale este aferent diferentelor temporare din reevaluare, si se diminueaza pe masura amortizarii acestora. Cresterea înregistrata in 2023 se datoreaza reevaluarii imobilizarilor corporale efectuate la 31 decembrie 2023. Nu s-a recunoscut impozit amanat pentru provizioanele de stocuri, in baza rationamentului prezentat in Nota 3.

Impozitul amanat consta din:

	Active		Datorii		Net	
	31-Dec-23	31-Dec-22	31-Dec-23	31-Dec-22	31-Dec-23	31-Dec-22
Imobilizari corporale	-	-	(6.579.581)	(2.918.347)	(6.579.581)	(2.918.347)
Provizioane, inclusiv obligatii privind beneficiile angajatilor	764.502	982.030	-	(114.645)	764.502	867.385
Impozit net (activ)/datorie	764.502	982.030	(6.579.581)	(3.032.992)	(5.815.079)	(2.050.962)

Impozitul amanat de recuperat (activ) si datorie se estimeaza a fi realizat intr-o perioada mai mare de 12 luni de la data incheierii exercitiului financiar de la 31 decembrie 2023 si respectiv 31 decembrie 2022.

NOTE EXPLICATIVE LA SITUATIILE FINANCIARE
PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023
(toate sumele sunt exprimate in RON, daca nu este specificat altfel)

11. IMOBILIZĂRI CORPORALE

	<u>Terenuri</u>	<u>Cladiri si alte constructii</u>	<u>Instalatii tehnice, echipamente, mijloace de transport</u>	<u>Mobilier, aparatura, birotica, echipament protectie</u>	<u>Imobilizari corporale in curs</u>	<u>Avansuri pentru imobilizari</u>	<u>Total</u>
COST							
1 ianuarie 2022	16.642.911	13.739.711	39.969.477	528.122	2.576.909	-	73.457.129
Intrari	-	-	855.524	-	1.559.182	5.183.693**	7.598.399
Transferuri	-	-	1.372.633	95.759	(1.468.392)	-	-
Iesiri	-	-	(265.914)	-	-	-	(265.914)
31 decembrie 2022	16.642.911	13.739.711	41.931.720	623.881	2.667.699	5.183.693	80.789.615
Intrari	-	-	2.972.757	-	6.905.318	9.518.146**	19.396.221
Transferuri	-	29.187	11.497.110	19.923	(5.377.972)	(6.168.248)*	-
Iesiri	-	-	(139.781)	-	-	-	(139.781)
Impact in rezerva in reevaluare	10.487.811	732.553	13.231.575	74.993	-	-	24.526.932
Impact din reevaluare in contul de profit si pierdere, net	-	949.350	(54.270)	(26.269)	-	-	868.811
Anulare amortizare in urma reevaluarii	-	(1.752.027)	(24.151.766)	(390.523)	-	-	(26.294.316)
31 decembrie 2023	27.130.722	13.698.774	45.287.345	302.004	4.195.045	8.533.591	99.147.482
AMORTIZARE ACUMULATA							
1 ianuarie 2022	-	583.280	9.183.822	106.626	-	-	9.873.728
Amortizarea anului	-	590.380	9.098.764	-	-	-	9.689.094
Amortizare acumulata aferenta iesirilor	-	-	(149.079)	-	-	-	(149.079)
31 decembrie 2022	-	1.173.660	18.133.507	106.626	-	-	19.413.743
Amortizarea anului	-	578.367	6.146.571	283.897	-	-	7.008.835
Amortizare acumulata aferenta iesirilor	-	-	(128.312)	-	-	-	(128.312)
Anulare amortizare in urma reevaluarii	-	(1.752.027)	(24.151.766)	(390.523)	-	-	(26.294.316)
31 decembrie 2023	-	-	-	-	-	-	-
VALOARE CONTABILA NETA							
31 decembrie 2022	16.642.911	12.566.051	23.798.213	517.255	2.667.699	5.183.693	61.375.822
31 decembrie 2023	27.130.722	13.698.774	45.287.345	302.004	4.195.045	8.533.591	99.147.483

* In cursul anului 2023, Societatea a receptionat un echipament pentru care a primit o finantare de la alte institutii financiare

**La 31 decembrie 2023, Societate are avansuri platite furnizorilor pentru echipamente, din care pentru suma de 4.656.223 RON (2022:4.627.544 RON) a fost primita o finantare de la alte institutii financiare, pentru mai multe detalii a se vedea Nota 21

11. IMOBILIZĂRI CORPORALE (continuare)

Evaluarea la valoarea justă a imobilizarilor corporale ale Societății

Terenurile; clădirile și alte construcții; instalațiile tehnice, echipamentele, mijloacele de transport (inclusiv drepturile de utilizare ale acestor active); precum și mobilierul, aparatura birotică și echipamentul de protecție, deținute de Societate sunt evaluate la valorile reevaluate, fiind valoarea justă la data reevaluării, minus orice depreciere acumulată ulterioară și pierderile din depreciere acumulate ulterior. La 31 decembrie 2023 a fost efectuată o evaluare la valoarea justă a acestora de Neoconsult Valuation, evaluatori independenți care nu au legătură cu Societatea. Neoconsult Valuation sunt membri ai Institutului de Evaluatori din România și au calificări adecvate și experiență recentă în evaluarea la valoarea justă a proprietăților în locațiile relevante. Evaluarea este conformă cu Standardele Internaționale de Evaluare și, pentru terenuri și clădiri, s-a bazat pe tranzacții recente pe piață în condiții de concurență pentru proprietăți similare.

Raportul de evaluare a fost întocmit pentru terenul, clădirile, instalațiile, utilajele, mijloacele de transport, mobilierul și echipamentele de protecție umană și materială situate în același loc. Tehnicile de evaluare utilizate au fost abordarea de piață și, pentru proprietățile specializate în care informațiile de piață disponibile au fost insuficiente, Societatea a folosit metoda costului de înlocuire net. Pentru a determina valoarea finală, evaluatorul a folosit, de asemenea, abordarea costurilor și a veniturilor.

Reevaluarea efectuată a relevat o creștere din reevaluare de 25.395.743 RON după cum urmează:

- diferențe favorabile legate de teren în valoare de 10.487.811 RON
- diferențe favorabile legate de clădiri în valoare de 1.681.903 RON
- diferențe favorabile legate de echipamente tehnologice în valoare de 9.753.273 RON
- diferențe favorabile legate de dispozitive și instalații de măsurare în valoare de 2.247.928 RON
- diferențe favorabile față de reevaluarea vehiculelor în valoare de 1.176.104 RON
- diferențe favorabile față de reevaluarea mobilierului și a echipamentelor de protecție umană și materială, în valoare de 48.722 RON.

Creșterea totală din reevaluare a fost înregistrată astfel : 24.526.932 RON creștere rezerve din reevaluare și 868.811 RON impact net din reevaluare în contul de profit și pierdere (din care venituri din reevaluarea imobilizarilor corporale în suma de 1.073.687 RON și cheltuieli cu reevaluarea imobilizarilor corporale în suma de 204.879 RON).

Valoarea contabilă netă a clădirilor, instalațiilor și utilajelor după reevaluare este următoarea:

- Teren - 27.130.722 RON
- Clădiri și alte construcții – 13.698.774 RON;
- Instalații tehnice și utilaje – 43.184.546 RON;
- Echipamente și mijloace de transport – 2.102.799 RON.
- Mobilier și echip de protecție a valorilor – 302.004 RON.

Pentru terenuri și clădiri, s-a folosit abordarea costurilor și veniturilor. În ceea ce privește abordarea costurilor, s-a estimat un cost brut de înlocuire. Costul de înlocuire a fost determinat folosind ghidul stabilit de Cornel Schiopu în ghidul de evaluare „Costuri de reconstrucție - costuri de înlocuire, clădiri industriale, comerciale și agricole”, Iorval, 2010 ajustat cu indicii actualizați pentru august 2023- iulie 2024. Costul de înlocuire brut a fost diminuat cu amortizarea acumulată estimată.

Abordarea venitului presupunea estimarea rezultatului operațional brut, estimarea ratei de capitalizare aferente venitului operațional net, conversia rezultatului operațional brut în valoarea clădirilor folosind următoarele formule: Rezultatul operațional brut / rata de capitalizare aferentă venitului operațional net. Estimarea venitului brut din exploatare a fost făcută după cum urmează :

- s-a estimat o chirie lunară de 6 euro / mp pentru Depozite Centrale, 7 euro / mp pentru magazine generale renovate (spații de birouri), 4.5 euro / mp pentru sala de tratament termic și pentru standul de testare a motorului turbo, 5 euro / mp pentru spații de depozitare, pentru gospodărie laminată și pentru hală construcție usoară și 4 euro / mp pentru depozit de carburanți și combustibil ;
- venitul brut potențial a fost estimat drept chiria obținută timp de 12 luni;
- s-a estimat o rată de ocupare de 90% și s-a estimat venitul brut efectiv;
- s-au estimat cheltuielile aferente proprietarului.

Rata de capitalizare aferentă veniturilor nete efective : s-a utilizat o valoare de 8.50%.

11. IMOBILIZĂRI CORPORALE (continuare)

Evaluarea la valoarea justă a imobilizarilor corporale ale Societății (continuare)

Pentru echipamente a fost utilizată abordarea costurilor.

La baza abordării costurilor se află principiul substituției: un cumpărător prudent nu va plăti mai mult pentru o proprietate, o mașină decât costul achiziționării unei alte proprietăți sau al unei mașini echivalente. Principiul poate fi aplicat fie unui activ individual, fie unei mașini, fie unei întregi instalații complexe. Principiul metodei constă în corectarea valorii de înlocuire (din nou) cu gradul real de amortizare, etapele care trebuie parcurse fiind:

- Determinarea valorii de înlocuire (conform definiției: Valoarea de înlocuire este valoarea în stare nediminuită a unui mijloc fix, la locul de utilizare, gata de punere în funcțiune. Include toate cheltuielile care ar trebui suportate la data evaluării pentru înlocuirea echipamentului considerat într-o stare nouă, cu caracteristici tehnico-economice similare cu cel care urmează să fie evaluat) prin una dintre metodele recomandate (estimare, cost-capacitate, index).

Valoarea de înlocuire a fost obținută printr-o asimilare a costurilor de capacitate plecând din nou de la cotație și prin metoda indexării. Pentru unele dintre echipamente (cele cu o piață mai activă) cotațiile au fost preluate din ofertele anexate raportului.

Clasificarea pe nivel de valoare justă conform IFRS 13 este după cum urmează:

- Nivelul 1 - niciun activ nu poate fi inclus în această categorie, deoarece nu există o piață activă (tranzacții) pentru active identice unde prețurile neajustate pot fi utilizate și accesate de entitate și evaluator la data evaluării
- Nivelul 2 - neutilizat, deoarece s-ar putea determina orice intrări, altele decât prețurile de piață cotate incluse în nivelul 1, care sunt observabile pentru activ sau pasiv, fie direct, fie indirect.
- Nivelul 3 - terenurile, clădirile și echipamentele au fost evaluate folosind abordarea aborderile prin piață, a veniturilor și a costurilor.

Detaliile terenurilor și clădirilor proprietate a Societății și informații despre ierarhia valorii juste la sfârșitul perioadei de raportare sunt după cum urmează:

	<u>Nivel 3</u>	<u>Valoare justă la 31/12/2023</u>
• Terenuri	27.130.722	27.130.722
• Clădiri	13.698.774	13.698.774
• Instalații tehnice și echipamente, mijloace de transport	45.287.345	45.287.345
• Mobilier, aparatura, birotica, echipamente protecție	302.004	302.004

Imobilizari gajate sau ipotecate

La 31 decembrie 2023, Societatea are gajate sau ipotecate imobilizari corporale amortizabile in valoare neta contabila de 13.572.649 RON (31 decembrie 2022 : 17.034.677 RON) și terenuri în valoare de 16.709.633 RON (31 decembrie 2022 : 10.264.304 RON).

Dreptul de utilizare al unor active

Incluse in imobilizarile corporale prezentate mai sus sunt active reprezentand dreptul de utilizare al unor echipamente in suma neta de 14.861.900 RON (dupa reevaluare) (31 decembrie 2022: 5.387.389 RON); cheltuiala cu amortizarea in.2023 a fost de 550.328 RON (2022: 585.855 RON). In cursul anului 2023, intrarile au fost in suma de 11.628.833 RON (2022: 646.000 RON), iar cresterea datorata reevaluarii a fost in suma de 66.750 RON.

A se vedea in nota 26 miscarile aferente datoriilor din leasing.

12. IMOBILIZĂRI NECORPORALE

	Alte immobilizări necorporale	Imobilizări necorporale în curs	Total
COST			
La 31 decembrie 2021	22.039.291	-	22.039.291
Intrari	-	952.692	952.692
Iesiri	(470.014)		(470.014)
Transferuri	952.692	(952.692)	--
La 31 decembrie 2022	22.521.969	-	22.521.969
Intrari	-	1.073.040	1.073.040
Iesiri	-	-	-
Transferuri	1.073.040	(1.073.040)	-
La 31 decembrie 2023	23.595.009	-	23.595.009
AMORTIZARE ACUMULATĂ			
La 31 decembrie 2021	21.100.743	-	21.100.743
Amortizarea anului	1.465.083	-	1.465.083
Amortizarea aferenta iesirilor	(479.014)	-	(479.014)
La 31 decembrie 2022	22.086.812	-	22.086.812
Amortizarea anului	733.867	-	733.867
Amortizarea aferenta iesirilor	-	-	-
La 31 decembrie 2023	22.820.679	-	22.820.679
VALOARE CONTABILĂ NETĂ			
La 31 decembrie 2022	435.158	-	435.158
La 31 decembrie 2023	774.330	-	774.330

Imobilizarile necorporale sunt reprezentate in principal de:

1. Program informatic SAP- ERP. Durata de amortizare pentru aceste programe informatice este de 3 ani. Valoarea neta contabila ERP la 31 decembrie 2023 este de 313.468 RON (31 decembrie 2022: de 175.931 RON).
2. Licente IT, valoare ramasa la 31.12.2023: 460.788 RON (31 decembrie 2022: 256.255 RON) cu durate de viata utile de 12 – 36 luni.

13. STOCURI

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Materii prime	57.466.358	37.689.547
Consumabile	3.801.813	3.207.888
Ambalaje	72.801	58.786
Produse finite	3.609.129	3.078.441
Productia in curs de executie	16.962.672	15.468.586
Produse semifabricate	18.288.201	14.667.841
Produse reziduale	169.813	105.582
Ajustari de valoare pentru stocuri	(19.620.482)	(18.617.752)
Total	80.750.305	55.658.919

13. STOCURI (continuare)

Stocurile fara miscare au fost ajustate astfel: cu 100% cele fara miscare in ultimii 5 ani (sau mai mult), cu 70% cele fara miscare in ultimii 4 ani si cu 50% cele fara miscare in ultimii 3 ani. Stocurile fara miscare in ultimii 2 ani nu au fost ajustate fiindca majoritatea produselor in stoc au ciclul lung de folosinta.

Pentru ajustarile aferente stocurilor cu miscare lenta s-au luat in calcul numai acele materiale care au avut iesiri in anul 2023, si stocurile la 31.12.2023 si 31.12.2022 care au fost diferite de zero. A fost calculata o rata ca raport intre media stocurilor (la 31.12.2023 si 31.12.2022) si iesirile din anul 2023. Ajustarile au fost calculate in functie de marimea ratei: 30% pentru o rata egala cu 3, 70% pentru o rata egala cu 4 si 100% pentru o rata egala cu 5 (si mai mare).

Stocurile de materii prime si materiale din gestiunile DPPV – Piese finite VIPER; DPRP – Piese reparate; DPMP – materiale periculoase, destinate exclusiv pentru fabricarea parti de aeronave si reparatia motoarelor VIPER 632-41, au fost provizionate 100%.

Societatea de asemenea a evaluat si inregistrat, daca a fost cazul, eventuale ajustari de determinare a valorii realizabile nete in conformitate cu IAS 2.

Miscarea in cadrul ajustarilor pentru deprecierea stocurilor (exclusiv productia in curs de executie) este urmatoarea:

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Sold la inceputul anului	(14.251.852)	(14.967.558)
(Crestere)/descrestere provizion recunoscuta in contul de profit si pierdere	(1.065.779)	715.706
Sold la sfarsitul anului	(15.317.631)	(14.251.852)

Cresterea provizioanelor pe tipuri de stoc este dupa cum urmeaza pentru anul 2023:

Tip de stoc	Variatie provizion 2023	Variatie provizion 2022
Materii prime	(518.880)	(785.264)
Consumabile si chimicale	(292.167)	167.413
Produse finite si reziduale	(254.733)	(97.555)
Total	(1.065.779)	(715.405)

Miscarea in cadrul ajustarilor pentru deprecierea stocurilor aferente productiei in curs de executie, este urmatoarea:

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Sold la inceputul anului	(4.365.900)	(2.844.157)
(Crestere)/descrestere in provizion recunoscuta in contul de profit si pierdere	63.049	(1.521.743)
Sold la sfarsitul anului	(4.302.851)	(4.365.900)

14. ACTIVE CONTRACTUALE SI DATORII CONTRACTUALE

	<u>31 Decembrie 2023</u>	<u>31 Decembrie 2022</u>
Contracte de reparații si de fabricatie	11.697.107	12.219.893
Total	11.697.107	12.219.893
Pe termen lung	-	-
Pe termen scurt	11.697.107	12.219.893

Sumele aferente activelor contractuale sunt solduri datorate de catre clienți în cadrul contractelor de reparații sau fabricatie incheiate pentru care obligatia de executie nu este satisfacuta. Orice sumă recunoscută anterior ca activ contractual este reclasificată în creanțe comerciale în momentul în care este facturată clientului.

Plata pentru obligatiile de executie nesatisfacute nu este datorată de catre client până când serviciile nu sunt complete și, prin urmare, un activ contractual este recunoscut pe perioada în care serviciile sunt efectuate pentru a reprezenta dreptul entității la contraprestație pentru serviciile transferate până în prezent.

Cota de pierdere aferentă activelor contractuale este recunoscută la o sumă egală cu ECL, abordare simplificată, luând în considerare experiența istorică de neplată.

În baza experienței istorice, având în vedere natura specializată a serviciilor oferite, numărul restrans al clienților și faptul că principalii clienți sunt companii de stat sau multinationale cu reputație bună, riscul de credit aferent acestora este foarte redus, prin urmare deprecierea aferentă fiind considerată nesemnificativă. În urma analizei efectuate de către conducerea Societății nu a existat nicio depreciere a acestor creanțe contractuale atât la 31 decembrie 2023 cât și la 31 decembrie 2022.

La 31 decembrie 2023, Societatea are datorii contractuale în suma de 32.695.740 RON (2022: zero) reprezentând avansuri încasate de la IAR SA pentru contractele existente în curs de executie.

15. CREANȚE COMERCIALE

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Creante comerciale	29.839.302	28.473.631
Clientsi facturi de intocmit	314.754	544.815
Ajustari de valoare pentru creante incerte	(171.869)	(312.031)
Total	29.982.186	28.706.415

Miscarea in cadrul ajustarilor pentru deprecierea creantelor comerciale este urmatoarea:

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Sold la inceputul anului	312.031	340.313
Crestere/(Descrestere) in provizion recunoscuta in contul de profit si pierdere	(140.162)	(28.282)
Sold la sfarsitul anului	171.869	312.031

Societatea a provizionat în proporție de 100% creanțe care depășesc 270 de zile, deoarece experiența istorică a indicat faptul că aceste creanțe nu sunt, în general, recuperabile.

Societatea derecunoaște o creanță comercială atunci când există informații care indică faptul că debitorul se află într-o dificultate financiară severă și nu există o perspectivă realistă de recuperare, de exemplu, atunci când debitorul a fost pus în lichidare sau a intrat în procedura falimentului, sau când creanțele comerciale sunt restante de peste doi ani, oricare dintre aceste evenimente ar avea loc mai devreme. Niciuna dintre creanțele comerciale care au fost provizionate nu face obiectul unor activități de executare silită.

Societatea operează în industria de apărare, unde principalii clienți sunt companii de stat care nu au probleme cu plățile. Restul creantelor sunt în legatură cu multinationale cu reputație solidă, ce nu au prezentat întârzieri la plată. Creșterea soldului creantelor la sfârșitul anului se datorează finalizării unui număr mare de comenzi către finalul anului ce au fost facturate în ultima lună.

16. ALTE CREANȚE

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Alte creante	1.491.807	1.534.620
Total	1.491.807	1.534.620

Alte creante cuprind în principal contribuții pentru concedii medicale și alte creante pe termen scurt.

17. ALTE ACTIVE CURENTE

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Cheltuieli in avans	498.323	413.336
Plati in avans- leasing	631.727	1.530.064
Avansuri catre furnizori	2.183.514	1.620.015
Total	<u>3.313.564</u>	<u>3.563.416</u>

La 31 decembrie 2023 Societatea a platit avansul pentru 5 contracte de leasing financiar pentru echipamente ce urmeaza a fi livrate in perioada urmatoare:

- Echipament mortezare GLEASON
- Echipament rectificat dantura GLEASON
- Masina de rectificat OKAMOTO.
- Instalatie stingere incendii
- Sistem de titrare OMNIS METROHM

18. NUMERAR ŞI ECHIVALENTE DE NUMERAR, DEPOZITE LA TERMEN SI ACTIVE FINANCIARE

NUMERAR SI ECHIVALENTE DE NUMERAR

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Numerar in banci	695.233	12.000.422
Numerar in casa	13.498	14.450
Alte disponibilitati	74.184	28.824
Total	<u>782.914</u>	<u>12.043.696</u>

DEPOZITE LA TERMEN

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Depozite la banci	18,000,000	-

La 31 decembrie 2023, Societatea are constituite depozite bancare la termen in valoare de, astfel:

- 9.000.000 RON, din data de 7 decembrie 2023 pentru o perioada de 180 de zile cu o dobanda de 5,80% p.a. prin BRD,
- 4.000.000 lei din 4 decembrie 2023 pentru o perioada de 90 zile cu o dobanda de 5,70% p.a. prin BRD
- 5.000.000 lei din data de 4 decembrie 2023 pentru o perioada de 90 zile cu o dobanda de 5,85% p.a. prin Banca Transilvania.

Aceste depozite bancare sunt prezentate separat de numerar si echivalentele de numerar avand in vedere perioada pentru care au fost constituite si faptul ca nu sunt detinute in scopul indeplinirii angajamentelor de numerar pe termen scurt.

ACTIVE FINANCIARE

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Titluri de stat	-	5.880.000

In iunie 2022, Societatea a achizitionat titluri de stat in suma de de 5.880.000 RON , cu scadenta in iunie 2023, cu un randament de 6.35% . Valoare justa aferenta acestor titluri nu difera substantial de valoarea inregistrata. Dupa perioada de scadenta aceste titluri nu au mai fost prelungite, iar in anul 2023, soldul este zero.

19. CAPITAL SOCIAL

Capitalul social este vărsat în întregime:

	<u>Nr. de actiuni</u>	<u>Capital social</u>
		<i>RON</i>
Capital social varsat la 1 ianuarie 2022	369.442.475	36.944.248
Capital social la 31 decembrie 2022	369.442.475	36.944.248
Capital social la 31 decembrie 2023	369.442.475	36.944.248

In anul 2023 Societatea nu a inregistrat modificari in capitalul social.

20. REZERVE

	<u>31 decembrie</u> <u>2023</u>	<u>31 decembrie</u> <u>2022</u>
Rezerve legale	7.388.850	7.388.850
Rezerve din reevaluare	67.118.186	46.967.954
Alte rezerve	14.094.961	14.094.961
Total	88.601.997	68.451.765

In anul 2023 si respectiv 2022, Societatea nu a constituit o rezerva legala suplimentara, intrucat aceasta a fost constituita inca din anul 2017 in cuantum de 20% din capitalul social in conformitate cu pragul minim asa cum este prevazut in Legea Societatilor Comerciale nr 31/ 1990 cu modificarile ei ulterioare.

Miscarea in rezervele din reevaluare la 31 decembrie 2023 si respectiv 31 decembrie 2022, este prezentata in tabelul de mai jos :

	<u>31 decembrie</u> <u>2023</u>	<u>31 decembrie</u> <u>2022</u>
Sold la inceputul exercitiului financiar	46.967.954	47.190.885
Rezerva din reevaluare realizata in cursul anului	(452.391)	(222.931)
Crestere in rezerva din reevaluare datorita reevaluarii imobilizarilor corporale (Nota 11)	24.526,932	-
Impozitul amanat asupra rezervei din reevaluare (Nota 10)	(3.924.309)	-
Crestere in rezerva din reevaluare datorita evaluarii, net de impozit	20.602.623	-
Sold la sfarsitul exercitiului financiar	67.118.186	46.967.954

21. ÎMPRUMUTURI, DATORII DE LEASING SI ALTE DATORII FINANCIARE

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
a) Datorii catre asociati pe termen scurt	4.880.000	4.880.000
Împrumuturi de la asociati (Nota 28)	4.880.000	4.880.000
b) Împrumuturi de la institutii bancare, entități de leasing si alte datorii financiare		
Împrumuturi garantate		
Împrumuturi bancare pe termen scurt	14.113.817	21.291.936
Datorii de leasing pe termen scurt	1.772.883	945.201
Datorii de leasing pe termen lung	10.140.582	1.857.927
Alte datorii financiare pe termen lung	4.656.223	4.627.544
Total împrumuturi de la institutii bancare, entitati de leasing si alte datorii financiare, garantate	30.683.505	28.722.608
Total împrumuturi, datorii de leasing si alte datorii financiare (a + b)	35.563.505	33.602.608
Din care:		
Împrumuturi si datorii de leasing pe termen scurt	20.766.700	27.117.137

a) Sume datorate asociatilor

Societatea a încheiat la sfârșitul lunii martie 2009 contracte de împrumut cu asociații pentru finanțarea activității operaționale după cum urmează:

- Viehmann Radu 4.580.000 lei din care 4.500.000 lei conform Contractului 178/2009 și actelor adiționale ulterioare și 80.000 lei conform contractului pe termen scurt nr 538/2011.
- Ciorapciu Dana Maria 300.000 lei conform Contractului 867/2012 și a actelor adiționale ulterioare.

Acestea se prelungesc anual, prin acte adiționale, în cursul anului platindu-se dobânda aferentă acestor contracte.

În ianuarie 2022, cele două contracte au fost prelunghite și s-au încheiat documente suplimentare după cum urmează: AA 13 /28.01.2022 la contractul 178/2009 și respectiv AA 9 / 28.01.2022 la contractul 867/2012. Ambele documente suplimentare au prelunghit valabilitatea celor 2 contracte până la 31.01.2023, iar dobânda brută este de 5,46% / an, care include procentul aferent impozitului pe veniturile din investiții, care în prezent, conform Codului fiscal, este de 10%.

În mai 2022, cele două contracte au fost modificate suplimentar după cum urmează: AA 14 /13.05.2022 la contractul 178/2009 și respectiv AA10 / 13.05.2022 la contractul 867/2012. Ambele documente modifica procentul de dobânda de la 5,46% la 7,8% pentru perioada 14.05.2022 – 31.01.2023. Astfel dobânda brută este de 7,8% / an, dobânda care include procentul aferent impozitului pe veniturile din investiții, care în prezent, conform Codului fiscal, este de 10%.

În februarie 2023, cele două contracte de împrumut cu asociații, au fost prelunghite și s-au încheiat documente suplimentare după cum urmează: AA 15 /14.02.2023 la contractul 178/2009 și respectiv AA 11 / 14.02.2023 la contractul 867/2012; aceste acte adiționale au modificat procentul de dobânda de la 7,8% la 8,8%/an, dobânda care include procentul aferent impozitului pe veniturile din investiții, care în prezent, conform Codului fiscal, este de 10%.

21. ÎMPRUMUTURI, DATORII DE LEASING SI ALTE DATORII FINANCIARE (continuare)

b) Sume datorate instituțiilor de credit

Contract	Sold la 31 decembrie 2023	Sold la 31 decembrie 2022
(A) BRD		
– Facilitate de Credit nr. 103 BIS/28.04.2006	6.019.635	14.168.381
(D) Banca Transilvania		
– Contract de Credit nr. 186/24.06.2009	8.094.182	7.123.555
	14.113.817	21.291.936

(A) BRD – Facilitatea de credit nr. 103 BIS/28.04.2006

Societatea are o linie de credit și o facilitate de emitere SGB și deschiderea de acreditive cu BRD care a fost prelungită de-a lungul timpului prin acte adiționale.

- Actul adițional nr. 63 / 25.08.2021 a prelungit perioada de valabilitate a plafonului de finanțare globală a facilității A, multiopțiuni, fără caracter obligatoriu, până la 31.08.2022, și pentru facilitatea B până la 31.12.2022.
- Actul adițional nr. 64 / 31.08.2022 a prelungit perioada de valabilitate a plafonului de finanțare globală a facilității A, multiopțiuni, fără caracter obligatoriu, până la 31.08.2023, și pentru facilitatea B avem precizarea privind termenul de utilizare care nu poate depăși termenul de utilizare facilitate A, valoarea SGB nu poate depăși 12 luni de la emiterea/deschiderea. Contractul prevede comisionul de facilitate (acordare) în cazul nostru de prelungire și o serie de comisioane în cazuri speciale (comision modificare SGB, comision de analiza SGB, comision deschidere L\C (acreditiv), comision modificare acreditiv, comision netulizare/anulare acreditiv). Toate celelalte prevederi ale Contractului de credit rămân neschimbate, inclusiv cele referitoare la garanții, dobânzi, comisioane. La data de 31.12.2022 soldul creditului este de 14.168.381 RON.
- Actul adițional nr. 65 / 29.08.2023 a prelungit perioada de valabilitate a plafonului de finanțare globală a facilității A, multiopțiuni, fără caracter obligatoriu, până la 31.08.2024, și pentru facilitatea B, valoarea SGB nu poate depăși 12 luni de la emiterea/deschiderea. Contractul prevede o serie de comisioane în cazuri speciale (comision modificare SGB, comision de analiza SGB, comision deschidere L\C (acreditiv), comision modificare acreditiv, comision netulizare/anulare acreditiv). Dobanda pentru sumele utilizate este variabilă, rata afisată ROBOR 3M + marja de 3,5% p.a. La data de 31.12.2023 soldul creditului este de 6.019.635 RON.

Valoarea scrisorilor de garanție emise din plafonul de credit și valabile la 01.01.2022 este de 641.312 RON, cu scadența 31.08.2022. La data de 15.09.2022 a fost emisă Scrisoare de Garanție Bancară de returnare a avansului în favoarea clientului Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării și Inovării (UEFISCDI) în valoare de 145.800 RON cu scadența 31.01.2023. La data de 22.12.2022 a fost emisă Scrisoare de Garanție Bancară de Buna Executie în favoarea clientului UM01836 în valoare de 1.284.522 RON cu scadența 30.06.2023.

La data de 31.12.2022 limita aprobată este de 19.365.000 RON, din care utilizat prin linia de credit 14.168.381 RON și prin Scrisori de Garanție Bancară 1.427.322 RON, limita disponibilă de utilizat fiind de 3.769.296 RON

Valoarea scrisorilor de garanție emise din plafonul de credit și valabile la 31.12.2023 este de 1.931.866 RON astfel: la data de 23.03.2023 a fost emisă Scrisoare de Garanție Bancară de returnare a avansului în favoarea clientului Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării și Inovării (UEFISCDI) în valoare de 283.668 RON cu scadența 25.01.2024. La data de 22.12.2023 a fost emisă Scrisoare de Garanție Bancară de Buna Executie în favoarea clientului UM01836 în valoare de 1.648.198 RON cu scadența 20.12.2024

La data de 31.12.2023 limita aprobată este de 19.365.000 RON, din care utilizat prin linia de credit 6.019.635 RON și prin Scrisori de Garanție Bancară 1.931.866 RON, limita disponibilă de utilizat fiind de 11.413.499 RON.

(B) Banca Transilvania – Contract de împrumut nr. 186/24.06.2009

La 18.05.2021, a fost încheiat Actul Adițional nr. 29/186, al cărui obiect este modificarea condițiilor următoare: prelungire facilitate de credit până la data de 18.05.2022; valoarea creditului 9.400.000 RON; Trageri multiple. Perioada utilizare : până la 17.05.2022. Scadența 18.05.2022

La 12.10.2021 a fost semnat Actul Adițional nr. 31/186 prin care se modifică structura de garanții prin eliminarea imobilelor cu nr cadastral 233974 și 229339 în baza unui raport de evaluare cu condiția ca garanția rămasă să aibă un grad de acoperire de 85%.

21. ÎMPRUMUTURI, DATORII DE LEASING SI ALTE DATORII FINANCIARE (continuare)

La 28.02.2022, a fost încheiat Actul Adițional nr. 32/186, care face precizări privind folosirea liniei de credit pentru capital de lucru. Se adaugă comision evaluare la emiterea actului adițional în valoare fixă de 3.045 lei, platibil la data implementării actului adițional și sunt precizate garanțiile care se mențin. Valoarea creditului: 9.400.000 lei; Trageri multiple. Perioada utilizare : până la 17.05.2022. Scadența 18.05.2022.

La 16.05.2022, a fost încheiat Actul Adițional nr. 33/186, al cărui obiect este modificarea condițiilor următoare: prelungire facilitate de credit până la data de 17.05.2023; valoarea creditului 9.400.000 lei; Trageri multiple. Utilizare credit până la 16.05.2023. Se menține dobânda 2,5% plus ROBOR 6M calculabil în ultima zi lucrătoare a trimestrului calendaristic precedent. Utilizare credit până la 16.05.2023.

La 12.05.2023, a fost încheiat Actul Adițional nr. 38/186, al cărui obiect este modificarea condițiilor următoare: prelungire facilitate de credit până la data de 16.05.2024; valoarea creditului 9.400.000 lei; Trageri multiple. Utilizare credit până la 16.05.2024. Se menține dobânda 2,5% plus ROBOR 6M calculabil în ultima zi lucrătoare a trimestrului calendaristic precedent. Utilizare credit până la 16.05.2024.

Soldul creditului la 31.12.2023 este de 8.094.182 RON (31.12.2022 : 7.123.555 RON).

Se mențin următoarele garanții:

- ipotecă imobiliară de prim rang pe obiectivele 6,8,11 și 10, teren de 583 mp, teren intravilan gratuit de 684 mp și garanție mobilă reală pe încasări și soldul contului curent și al subconturilor deschis la BT, cu nr. 186 / CES / 02 / 06.06.2012, modificat și completat de AA 01/186 / CES / 02 / 21.05.2019.
- ipotecă mobilă asupra bunurilor existente pentru 18 echipamente, eliminând spre deosebire de contractul anterior, mașina de transmisie Maxicut.

Garanțiile asupra bunurilor existente pentru 18 echipamente sunt menținute, în conformitate cu Contractul de ipotecă mobilă pentru bunurile existente determinate nr. 186 / GAJ / 01.27.02.2014, modificată și completată prin Actul adițional nr. 04/186 / GAJ / 01 / 18.05.2020.

Conform clauzelor contractuale standard, clientul se obligă să prezinte băncii pentru analiză toate documentele necesare extinderii facilității de credit cu cel puțin 45 de zile înainte de scadența facilității.

Turbomecanica are obligația de a realiza un rulaj prin BT de min. 33% din Cifra de afaceri realizată. Condiție de rulaj a fost îndeplinită. Clauzele speciale ale facilității sunt menținute și rămân neschimbate.

b) Sume datorate instituțiilor de leasing și alte datorii financiare

În anul 2023, Societatea a încheiat noi Contracte de leasing cu BT Leasing, pentru achiziționarea de echipamente pentru creșterea capacității de producție:

- Echipament mortezare GLEASON
- Echipament rectificat dantura GLEASON
- Mașina de rectificat OKAMOTO.
- Instalatie stingere incendii
- Sistem de titrare OMNIS METROHM

Soldul acestora la 31.12.2023 este de: 4.962.161 RON (valoarea inițială contractelor noi de leasing încheiate în anul 2023 a fost în valoare de 6.117.746 RON).

De asemenea, Societatea mai are în curs de desfășurare contracte de leasing financiar pentru echipamente încheiate în anii anteriori, al căror sold este de 6.951.309 RON la 31 decembrie 2023.

Activele aferente acestor contracte de leasing sunt prezentate la Nota 11. Toate datoriile de leasing sunt scadente într-o perioadă de până la 5 ani.

Societatea, are încheiate contracte de vânzare și leaseback pentru echipament de mortezare GLEASON PFAUTER cu valoare finanțată de 914.077 EURO cu termen estimat de recepție aprilie 2024 și echipament de rectificat dantura Gleason cu valoare finanțată de 990.000 euro cu termen estimat de recepție în septembrie 2024. La 31 decembrie 2023, Societatea a plătit avansuri în suma de 4.656.223 RON către furnizorii de echipamente, prezentate în Nota 11. În contrapartidă cu aceste avansuri plătite, s-a obținut o finanțare de la societatea de leasing, prezentată pe linia de alte datorii financiare. Conform termenilor contractuali, aceste active vor fi recepționate în perioada următoare. De la data recepției, Societatea va dobândi un drept de utilizare și în contrapartidă o datorie de leasing financiar, pe baza contractelor încheiate.

22. PROVIZIOANE

	Provizioane pentru beneficii post- angajare	Alte provizioane în legătură cu personalul	Provizioane pentru garanții	Provizioane pentru contracte oneroase	Total
Sold de deschidere 01.01.2023	941.926	2.197.146	1.016.104	953.947	5.109.123
Aditii	197.488	1.891.928	-	757.880	2.847.296
Utilizat	(238.010)	-	-	-	(238.010)
Reversare prin contul de profit si pierdere	-	(2.136.659)	-	(953.947)	(3.090.606)
Castig actuarial – alte elemente ale rezultatului global	(21.534)	-	-	-	(21.534)
Sold final 31.12.2023	879.870	1.952.415	1.016.104	757.880	4.606.272

La 31 decembrie 2023, toate provizioanele cu exceptia provizionului „ Provizioane pentru beneficii post-angajare” sunt prezentate ca si provizioane curente. Din totalul “ Provizionului pentru beneficii post-angajare” suma de 80.771 RON este prezentata ca si provizion pe termen scurt in timp ce diferenta de 799.099 RON ca si provizion pe termen lung (2022: suma de 128.259 RON este prezentata ca si provizion pe termen scurt in timp ce diferenta de 813.667 RON ca si provizion pe termen lung).

Alte provizioane în legătură cu personalul

În „Alte provizioane în legatura cu personalul” la 31 decembrie 2023 sunt incluse urmatoarele: provizion pentru bonusuri de performanta ale anului 2023 ce vor fi acordate în 2024 si provizion pentru concedii de odihna neefectuate la 31 decembrie 2023. Cheltuiala cu aceste contributii inregistrate în anul curent este prezentat în Nota 6 împreuna cu reversarea provizionului aferent. Sumele prezentate la aditii în 2023, cuprind în principal consituirea provizionului pentru bonusuri de performanta pentru anul 2023, iar cele prezentate la utilizari, constau în reversarea provizionului pentru bonusuri de performanta odata cu acordarea acestor bonusuri.

Provizioane pentru beneficii post-angajare

Societatea acorda angajatilor sai urmatoarele beneficii:

- Beneficii la pensionare în cuantumul a doua salarii de baza avute în luna precedenta pensionarii;
- Ajutor în caz de deces al angajatului: 5 salarii minime pe societate plu 25% din aceasta suma fiecarui copil aflat în intretinere;
- La încetarea activitatii din iniativa societatii ca urmare a restrangerii activitatii sale, societatea se obliga sa acorde plati compensatorii de pana la 6 salarii individuale, reprezentand 20% din salariul individual al lunii precedente încetarii activitatii pentru fiecare an lucrat în societate, dar nu mai puțin de un salariu, în afara drepturilor cuvenite la zi, fara afectarea din aceasta cauza a drepturilor salariale ale personalului ramas.

Cea mai recenta evaluare actuariala a provizionului pentru beneficii post-angajare a fost efectuată la 31 decembrie 2023, de catre firma GELID ACTUARIAL COMPANY. Valoarea actualizată a obligatiei privind beneficiul determinat costurile aferente serviciilor curente si costul serviciului trecut, au fost măsurate utilizând Metoda Factorului de Credit Proiectat (MFCP). Aceste beneficii urmeaza a fi platite în mare în urmatoorii 5-15 ani.

Principalele ipoteze utilizate în scopul evaluărilor actuariale au fost după cum urmează:

- Ipoteze demografice despre caracteristicile viitoare ale angajaților eligibili pentru beneficii:

Mortalitatea angajaților și a membrilor familiilor lor. Tabela Romaneasca de Mortalitate 2018 (bărbați și femei) emisă de Institutul Național de Statistică.

Rata fluctuației angajaților În 2023, rata de rotație a angajaților a fost de 10,4%. Pentru acest exercițiu s-a considerat media ultimilor trei ani care a fost de 10,8% p.a. Pe baza structurii de vârstă a personalului, modelul ratei fluctuației personalului ia în considerare numărul de ani rămași până la pensionare și rezultă un număr de angajați care ar urma să plece și să fie înlocuiți egal cu 10,8% din numărul total de angajați. Rata de fluctuație a angajaților este:

- 28.5% pa pentru angajații care mai au peste 35 de ani până la pensionare

- Liniar descrescătoare către 0% pentru angajații cu un număr de ani până la pensionare cuprins între 35 și 5 ani;

Pentru ultimii 5 ani până la pensionare am considerat că angajații nu mai caută sa-și schimbe locul de muncă și că au acumulat suficientă experiența pentru a nu fi înlocuiți pe motive disciplinare au profesionale.

Rata concedierilor Pentru perioada de după 31 decembrie 2023 nu a fost comunicat un plan de reducere a personalului.

22. PROVIZIOANE (continuare)

2) Ipoteze financiare

Rata de actualizare	<p>Pentru rata de actualizare s-au considerat randamentele obligațiunilor de pe piața activă la sfârșitul lunii decembrie 2023. Duratele reziduale până la maturitate disponibile au fost de 1-12 ani și 14 ani. Pentru celelalte durate am estimat rata de actualizare folosind metoda de extrapolare Smith-Wilson. Asumsițiile pe termen lung au fost:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rata estimată a inflației pe termen lung 2% p.a. – Randamentul real pe termen lung estimat al obligațiunilor guvernamentale 1.45% p.a. – Prima de ilichiditate pentru România 0%. <p>Astfel, s-a considerat o rata forward de echilibru de 3.45% pa. Metoda asigură compatibilitatea dintre rata de actualizare și rata inflației. Rata de actualizare medie ponderata este de 6% pa.</p>
Rata inflației	<p>Pe baza statisticilor emise de INSSE și a prognozei BNR din luna noiembrie 2023 s-a estimat rata inflației după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4.8% în 2024 – 3,5% în 2025 – 3,0% în 2026 - 2.5% în 2027 - 2031 și urmând o tendință descrescătoare in anii urmatori <p>Rata medie ponderata a inflatiei este 2,8% p.a.</p>
- Rata de crestere a salariilor	<p>Compania a comunicat că estimează creștere medie de 4.0% în 2024. Pentru 2025 și anii următori s-a considerat ca salariile vor crește în medie cu indicele prețului de consum aferent fiecărui an. Rata medie ponderata a creșterilor salariale este de 2,8% pa.</p>

Componentele costurilor de beneficii determinate recunoscute in profit sau pierdere sunt dupa cum urmeaza:

Modificarea valorii prezente a obligației:	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Valoarea prezenta a obligatiei	941.926	1.150.356
Costul dobanzii	70.785	53.713
Costul serviciului curent	126.703	142.758
Plățile din provizioane în cursul anului	(238.010)	(324.610)
(Câștigul)/pierderea actuarială aferentă perioadei	(21.534)	(80.291)
Costuri aferente serviciului trecut	-	-
Valoarea prezentă a obligației - 31 decembrie	879.870	941.926
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Calculul cheltuielii aferente perioadei:		
Costul dobanzii	70.785	53.713
Costul serviciului curent	126.703	142.758
Costuri aferente serviciului trecut	-	-
Cheltuieli aferente perioadei recunoscute în contul de venit și pierderi	197.488	196.471
Alte elemente ale rezultatului global*		
Suma (câștigului)/pierderii actuariale în perioada de raportare	(21.534)	(80.291)

*in Situatia Rezultatului Global suma este prezetata net de impactul impozitului amanat atat la 31 decembrie 2023 cat si la 31 decembrie 2022

22. PROVIZIOANE (continuare)

Schimbarea provizionului	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Balanta de deschidere – 1 ianuarie	941.926	1.150.356
Miscarea aferenta perioadei	175.954	116.180
Plati	(238.010)	(324.610)
Total provizion	879.870	941.926

Ipozele actuariale semnificative pentru determinarea obligatiei definite sunt urmatoarele: rata de actualizare, cresterile salariale previzionate si mortalitatea.

Analiza Maturității Plăților de Beneficii 2023

Proiecția plăților beneficiilor (RON)

Maturitatea obligațiilor cu beneficiile definite	Beneficii la pensionare	Ajutoare în caz de deces al angajaților	Total Obligații cu Beneficiile Definite
Pana la 1 an	23.573	57.198	80.771
1 – 2 ani	8.003	56.308	64.311
2 – 5 ani	104.789	155.986	260.774
5 – 10 ani	1.221.989	179.775	1.401.764
Peste 10 ani		124.071	1.015.756

Analiza Senzitivității 2023

Ipoze	31 decembrie 2023 Beneficii post-angajare	31 decembrie 2022 Beneficii post-angajare
PVDBO at 31.12.2023 (RON)	879.870	941.926
Rata de actualizare +1%	818.706	888.061
Rata de actualizare -1%	947.681	1.001.066
Rata de creștere a salariilor +1%	949.845	1.004.444
Rata de creștere a salariilor -1%	815.798	884.234
Creșterea longevității cu 1 an	866.690	934.440

Provizioane pentru garanții

Dupa cum este mentionat in Nota 3, la venituri din contracte, Societatea ofera clientilor sai o garantie intre 12-18 luni. Conducerea Societatii face o analiza a costurilor istorice cu reparatiile in garantie, si in baza acestei analize inregistreaza un provizion de garantii. In anul 2023 provizionul de garantii a ramas la acelasi nivel ca in anul 2022: 1.016.104 RON.

Provizioane pentru contracte oneroase

Pentru contractele de fabricatie incheiate, unde Societatea estimeaza pierderi, s-a inregistrat un provizion pentru contracte oneroase.

23. DATORII COMERCIALE ȘI ALTE DATORII

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Datorii comerciale	7.958.652	5.719.775
Datorii privind facturile de primit	1.148.345	1.021.428
Alti creditori	-	2.318
Total	9.106.997	6.743.521

24. ALTE DATORII CURENTE

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Salarii datorate	2.265.552	1.878.906
Taxe aferente salariilor datorate	2.982.323	2.430.202
TVA de plata	3.317.578	3.443.732
Alti creditor	39.965	75.899
Alte taxe	259.395	290.016
Dividende	1.400.924	828.073
Total	10.265.737	8.946.828

25. RAPORTAREA PE SEGMENTE

Segmentele operationale ale Societatii, dupa cum sunt evidentiata mai jos, reprezinta principalele produse si servicii efectuate: fabricarea partilor de aeronave, reparatii de motoare si altele.

De asemenea, impartire pe zone geografice tine cont de tara de origine a principalilor clienti ai companiei. Conducerea Societatii nu monitorizeaza afacerea la nivelul acestor segmente, ci doar veniturile inregistrate. Activele detinute deservesc toate segmentele prezentate.

Prin urmare, Societatea nu poate prezenta profitabilitatea si CAPEX-ul la nivel de segment individual.

Venituri pe segmente

Segment	31-Dec-2023	31-Dec-2022
Producție piese de aeronave	23.151.320	34.308.117
Reparații motoare	104.121.524	103.287.619
Altele venituri	4.090.585	1.565.871
Total	131.363.429	139.161.607

Informații geografice

Veniturile societății din relația cu clienții externi și informații despre activele sale pe segmente (active imobilizate, cu excepția instrumentelor financiare, a activelor cu impozitul amânat și a altor active financiare în funcție de zona geografică sunt detaliate mai jos:

Regiune	2023	2022
EUROPA	131.172.225	139.028.953
- din care: in Romania	112.035.314	120.291.565
SUA	122.098	122.739
ASIA	69.106	9.914
TOTAL	131.363.429	139.161.607

26. INSTRUMENTE FINANCIARE

a) Gestionarea riscului privind capitalul

Societatea își gestionează capitalul pentru a se asigura că își va putea continua activitatea concomitent cu maximizarea valorii acționarilor, prin optimizarea soldului de datorii și capital propriu.

Structura capitalului Societății constă în datorii, care include împrumuturile prezentate la nota 21, numerarul și echivalentele de numerar și depozitele bancare la termen prezentate la nota 18, precum și capitalul propriu.

Capitalul propriu cuprinde capitalul social, rezervele și rezultatul reportat, așa cum sunt prezentate în notele 19 și 20.

Societatea monitorizează capitalul pe baza gradului de îndatorare. Această rată este calculată ca raport între datoria netă și capital total. Datoria netă se calculează ca împrumuturi totale (incluzând împrumuturile și datoriile din leasing atât pe termen scurt cât și pe termen lung și excluzând alte datorii financiare pe termen lung) mai puțin numerar și echivalente de numerar.

Capitalul total este calculat ca și „capital și rezerve” așa cum este raportat în bilanț.

Gradul de îndatorare la 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 a fost după cum urmează:

	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
Total împrumuturi și datorii din leasing	30.907.282	28.975.064
Numerar și echivalente de numerar și depozite la termen	(18.782.914)	(12.043.696)
Datorie neta	12.124.368	16.931.368
Total capital și rezerve	146.018.653	122.751.780
Gradul de îndatorare	8%	14%

b) Gestionarea riscului de credit

Societatea este supusă unui risc de credit datorat creanțelor sale comerciale și a celorlalte tipuri de creanțe. Societatea are politici menite să asigure că vânzările se fac către clienți cu referințe corespunzătoare privind bonitatea acestora.

Data de scadență a datoriilor este atent monitorizată și sumele datorate după depășirea termenului sunt urmărite cu promptitudine. Creanțele comerciale (clienții) sunt prezentate net de ajustările pentru deprecierea creanțelor incerte. Societatea dezvoltă politici care limitează valoarea expunerii la credit față de orice instituție financiară.

Societatea nu solicită depozite colaterale însă în anumite cazuri, limitate, solicită avansuri de la clienți.

Concentrația creanțelor comerciale și a veniturilor din contracte este după cum urmează:

	Creanțe comerciale la 31 decembrie 2023	Active contractuale la 31 decembrie 2023	Venituri din contractele cu clienții în 2023	Creanțe comerciale la 31 decembrie 2022	Active contractuale la 31 decembrie 2022	Venituri din contractele cu clienții în 2022
Primii 3 clienți	24.087.151	7.067.145	110.413.050	25.564.107	7.311.314	119.270.918
Alții	5.895.035	4.630.052	20.950.379	3.142.309	4.908.578	19.890.689
Total	29.982.186	11.697.107	131.363.429	28.706.415	12.219.893	139.161.607

Principalii 3 clienți în funcție de vânzări se încadrează la o categorie de risc scăzută.

NOTE EXPLICATIVE LA SITUATIILE FINANCIARE
 PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023
 (toate sumele sunt exprimate in RON, daca nu este specificat altfel)

26. INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

Disponibilitatile banesti inclusiv depozitele la termen sunt tinute in institutii financiare care sunt evaluate cu risc minim de default. Acestea sunt BRD si Banca Transilvania.

Valorile contabile reprezintă expunerea maximă a Societății la riscul de credit aferent creanțelor existente.

Pe această bază, provizionul pentru pierdere la 31 decembrie 2023, 31 decembrie 2022 a fost determinat prin provizionarea creanțelor mai vechi de 270 de zile.

c) Gestionarea riscului de valută

Societatea este expusă fluctuațiilor cursului de schimb valutar în tranzacțiile comerciale si de finanțare. Riscul valutar rezultă din activele și datoriile comerciale recunoscute, inclusiv împrumuturile, exprimate în valută. Datorită costurilor mari asociate, politica Societății este să nu utilizeze instrumente financiare derivate pentru diminuarea acestui risc.

Valorile contabile ale monedelor companiei exprimate în active și pasive monetare la data raportării sunt următoarele:

2023	EUR	USD	GBP	CHF	RON	TOTAL
	1 EUR = RON 4,9746	1 USD = RON 4,4958	1 GBP = RON 5,7225	1 CHF = RON 5,3666	1 RON = RON	31 decembrie 2023
	RON	RON	RON	RON	RON	RON
ACTIVE						
Numerar și echivalente de numerar	427.935	51.005	10.255	51.026	242.694	782.914
Depozite la termen					18.000.000	18.000.000
Creanțe comerciale	5.590.927	-	-	-	24.391.260	29.982.186
Active contractuale	-	-	-	-	11.697.107	11.697.107
DATORII						
Datorii comerciale și de altă natură	5.430.530	735.215	94.767	21.858	2.824.627	9.106.997
Împrumuturi si contracte de leasing pe termen scurt și lung	11.913.464	-	-	-	18.993.817	30.907.282
Datorii contractuale	-	-	-	-	32.695.740	32.695.740
Alte datorii financiare pe termen lung	4.656.223	-	-	-	-	4.656.223
Expunere netă a soldului (active - datorii)	(15.981.356)	(684.210)	(84.512)	29.168	(183.123)	(16.904.034)

NOTE EXPLICATIVE LA SITUATIILE FINANCIARE
 PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR INCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2023
 (toate sumele sunt exprimate in RON, daca nu este specificat altfel)

26. INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

2022	EUR	USD	GBP	CHF	RON	TOTAL
	1 EUR = RON 4,9474	1 USD = RON 4,6346	1 GBP = RON 5,5878	1 CHF = RON 5,0829	1 RON = RON	31 decembrie 2022
	RON	RON	RON		RON	RON
ACTIVE						
Numerar și echivalente de numerar	2.510.078	23.661	1.323	4.834	9.503.799	12.043.696
Investitii financiare	-				5.880.000	5.880.000
Creanțe comerciale	6.264.095	9.924	-	-	22.432.397	28.706.415
Active contractuale	5.592.362	-	-	-	6.627.531	12.219.893
DATORII						
Datorii comerciale și de altă natură	2.216.852	49.769	8.040		4.468.860	6.743.521
Împrumuturi și contracte de leasing pe termen scurt și lung	2.803.128	-	-	-	26.171.936	28.975.064
Alte datorii financiare	-	-	-	-	4.627.544	4.627.544
Expunere netă a soldului (active - datorii)	9.346.555	(16.185)	(6.717)	4.834	9.175.387	18.503.875

26. INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

c) Gestionarea riscului de valută (continuare)

Analiza de senzitivitate

Societatea este expusă, în principal, cu privire la cursul de schimb al EUR și USD față de RON. Tabelul următor detaliază sensibilitatea societății la o creștere de 10% a principalelor monede în care societatea deține elemente monetare. 10% este rata de sensibilitate folosită atunci când se face raportarea internă a riscului valutar către conducerea superioară și reprezintă estimarea conducerii cu privire la modificările rezonabil posibile ale cursurilor de schimb.

Analiza senzitivității include doar valuta rămasă exprimată în elemente monetare și ajustează conversia la sfârșitul perioadei pentru o modificare de 10% în cursurile de schimb.

În tabelul următor o valoare negativă indică o descreștere a profitului atunci când RON se depreciază cu 10% față de valutele de mai jos. O întărire cu 10% a RON față de monedele în care societatea deține elemente monetare va avea un impact egal și de sens opus asupra profitului și a altor capitaluri proprii iar soldurile de mai jos vor fi pozitive.

	apreciere de 10% a RON față de alte valute - impact asupra rezultatului la:	
	31 decembrie 2023	31 decembrie 2022
EUR	(1.598.136)	934.655
USD	(68.421)	(283)
GBP	(8.451)	(457)
CHF	2.917	483

d) Gestionarea riscurilor de lichiditate și de rată a dobânzii

Managementul prudent al riscului de lichiditate implică menținerea de numerar suficient și a unor linii de credit disponibile, prin continua monitorizare a fluxului de trezorerie estimat și real și prin corelarea scadențelor activelor și pasivelor financiare.

Riscul ratei dobânzii reprezintă riscul ca fluxurile viitoare de numerar aferente instrumentelor financiare să fluctueze din cauza modificărilor de dobânzi pe piață. Fluxurile operationale de numerar sunt impactate în principal de modificările ratelor de dobândă, de împrumuturile în moneda străină de la instituții financiare din România.

Compania are împrumuturi semnificative care o expun la variații semnificative de fluxuri de numerar ca urmare a variației dobânzilor. Compania este în proces continuu de negociere cu bancile privind împrumuturile acordate, ratele de dobândă și perioadele de rambursare.

Analiza de senzitivitate – dobânda

Analizele de sensibilitate de mai jos au fost determinate pe baza expunerii la ratele dobânzii pentru instrumentele nederivate la data raportării. Pentru pasivele cu rată variabilă, analiza este pregătită presupunând că suma datoriei restante la data raportării era restantă pentru întregul an.

O parte din dobândă Societatea o plătește companiilor de leasing, în cazul în care dobânda este fixă, deci nu are impact asupra fluctuațiilor ratelor dobânzii.

Pentru împrumuturile pe termen scurt, dobânda are o componentă volatilă (ROBOR) și este de aproximativ 8-9% pe lună.

Presupunând o creștere cu 2%, care din punct de vedere istoric este creșterea ratelor ROBOR, impactul în contul de profit și pierdere va fi nesemnificativ.

26. INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

d) Gestionarea riscurilor de lichiditate și de rată a dobânzii (continuare)

2023	Rata dobanda	Mai puțin de 1 luna	Mai puțin de 1 an	1 - 5 ani	Peste 5 ani	Total
Datorii comerciale si alte datorii		3.646.892	5.460.105		-	9.106.997
Imprumut pe termen scurt si lung (din care) :		-	22.445.862	5.052.137	-	27.497.999
Credite bancare pe termen scurt in lei BRD	ROBOR 3M +3.50%		6.019.635			6.019.635
Dobanda aferinta imprumutului			575.477			575.477
Limita de creditare in lei la Banca Transilvania	ROBOR 6M+2.25%		8.094.182			8.094.182
Dobanda aferinta imprumutului			674.245			674.245
Leasing BTRL			1.772.883	10.140.582		11.913.465
Imprumuturi de la actionari	8.80%		4.880.000			4.880.000
Dobanda aferinta imprumutului			429.440			429.440
Alte datorii financiare pe termen lung				4.656.223		4.656.223
Total Datorii		3.646.892	27.905.967	14.796.805		46.349.664

INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

d) Gestionarea riscurilor de lichiditate și de rată a dobânzii (continuare)

2022	Rata dobanda	Mai puțin de 1 luna	Mai puțin de 1 an	1 - 5 ani	Peste 5 ani	Total
Datoriile comerciale și alte datorii		2.728.554	4.014.967	-	-	6.743.521
Imprumut pe termen scurt și lung (din care) :		-	29.596.446	1.857.927	-	31.454.373
<i>Credite bancare pe termen scurt in lei BRD</i>	ROBOR 3M +3.50%		14.168.382			14.168.382
<i>Dobanda aferenta imprumutului</i>			1.096.727			1.096.727
<i>Limita de creditare in lei la Banca Transilvania</i>	ROBOR 6M+2.25%		7.123.555			7.123.555
<i>Dobanda aferenta imprumutului</i>			870.239			870.239
<i>Leasing BTRL</i>			945.201	1.857.927		2.803.128
<i>Imprumuturi de la actionari</i>	8.80%		4.880.000			4.880.000
<i>Dobanda aferenta imprumutului</i>			380.640			380.640
<i>Alte datorii financiare pe termen lung</i>				4.627.544		4.627.544
Total Datorii		2.728.554	33.479.711	6.485.471	-	43.693.736

26. INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

e) Variațiile datoriilor din activitățile de finanțare

	1-ian-2023	Încasări/ Contracte noi	Plăți	Alte variatii	Dobanda in an	Dobanda platita	Dividende acordate	Fluctuatii valutare	31-dec- 2023
Împrumuturi	26.171.936	-	7.152.794		1.677.337	1.677.337	-	(25.325)	18.993.817
Contract de leasing	2.803.128	6.117.746	2.095.854	5.088.445*	537.729	537.729	-	-	11.913.465
Alte datorii financiare	4.627.544	5.117.124	-	(5.088.445)	-	-	-	-	4.656.223
Dividende	828.073	-	7.927.149	-	-	-	8.500.000	-	1.400.924
Total datorii	34.430.681	11.234.869	17.175.797	-	2.215.066	2.215.066	8.500.000	(25.325)	36.964.429

*alte variatii reprezinta avansuri platite pentru un contract de sale and lease back care a fost finalizat in cursul anului 2023 si transferat ca si datorie de leasing financiar

	1-ian-2022	Încasări/ Contracte noi	Plăți	Alte variatii	Dobanda in an	Dobanda platita	Dividende acordate	Fluctuatii valutare	31-dec- 2022
Împrumuturi	26.789.393	-	704.508	-	2.347.606	2.347.606	-	(87.050)	26.171.936
Contract de leasing	3.161.235	646.600	1.004.707	-	131.702	131.702	-	-	2.803.128
Alte datorii financiare	-	4.627.544	-	-	-	-	-	-	4.627.544
Dividende	1.076.277	-	9.293.651	1.058.809*	-	-	10.104.256	-	828.073
Total datorii	31.026.905	5.274.144	11.002.866	1.058.809	2.479.308	2.479.308	10.104.256	(87.050)	34.430.681

*suma de 1.058.809 RON reprezinta valoarea dividendelor distribuite in perioadele anterioare, neridicate, care au fost prescrise in 2022 si reluate la venituri.

f) Valoarea justă a instrumentelor financiare

1. Active și datorii financiare evaluate la valoarea justă

La 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 Societatea nu deține instrumente financiare evaluate la valoarea justă.

2. Active nefinanciare evaluate la valoarea justă

Tabelul de mai jos analizează activele și datoriile societății contabilizate la valoarea justă, prin metoda de evaluare. La 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 nu au existat transferuri între nivelurile de valoare justă.

Diferitele niveluri sunt definite după cum urmează:

26. INSTRUMENTE FINANCIARE (continuare)

- Prețuri cotate (neajustate) pe piețe active pentru active sau datorii identice (Nivelul 1);
- Alte date de intrare decât prețurile cotate incluse în nivelul 1, care sunt observabile pentru activ sau datorie, fie direct (ca preț), fie indirect (derivate din prețuri) (Nivelul 2);
- Date de intrare pentru activ sau datorie care nu se bazează pe date de piață observabile (date de intrare neobservabile) (Nivelul 3).

31-Dec-2023

Active	Nivelul 1	Nivelul 2	Nivelul 3 (Nota 11)
Terenuri	-	-	27.130.722
Clădiri	-	-	13.698.774
Instalatii tehnice si echipamente, mijloace de transport, mobilier, aparatura, birotica, echipamente protectie	-	-	45.589.349

31-Dec-2022

Active	Nivelul 1	Nivelul 2	Nivelul 3 (Nota 11)
Terenuri	-	-	16.642.911
Clădiri	-	-	12.566.051
Instalatii tehnice si echipamente, mijloace de transport, mobilier, aparatura, birotica, echipamente protectie	-	-	24.315.468

3. Active și datorii neevaluate la valoarea justă, dar pentru care este prezentată valoarea justă

Instrumentele financiare din bilanț includ creanțe comerciale, active contractuale și alte creanțe, numerar și echivalente de numerar, active financiare, împrumuturi și alte datorii financiare, datorii comerciale și alte datorii. Acestea sunt contabilizate la cost amortizat; valorile lor contabile reprezintă o aproximare rezonabilă a valorii juste.

27. REZULTATUL PE ACTIUNE

(a) De bază

Rezultatul de bază pe acțiune este calculat prin împărțirea profitului aferent acționarilor societății la numărul mediu ponderat al acțiunilor ordinare aflate în emisiune în timpul anului, cu excepția acțiunilor ordinare achiziționate de Societate și păstrate ca acțiuni de trezorerie.

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Rezultat aferent acționarilor societății	11.146.661	12.189.143
Numărul mediu ponderat al acțiunilor ordinare în emisiune, excluzand actiunile de trezorerie	369.442.475	369.442.475*
Rezultat de bază pe acțiune	0.0302	0,0330*

**Pentru calculul rezultatul de baza pe actiune pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2022 Societatea a corectat numarul mediu ponderat al acțiunilor ordinare in emisiune, ceea ce a condus la o modificare a Rezultatului pe acțiune fata de valoarea prezentata in situatiile financiare ale exercitiului financiar precedent (0.0335 RON/actiune).

(b) Diluat

Rezultatul diluat pe acțiune este calculat prin ajustarea numărului mediu ponderat al acțiunilor existente pentru a lua în considerare conversia tuturor acțiunilor potențial diluate. Societatea nu are datorii convertibile sau opțiuni de emisie de acțiuni care pot fi transformate în acțiuni comune care ar putea duce la ajustarea numărului mediu ponderat al acțiunilor.

27. REZULTATUL PE ACTIUNE (CONTINUARE)

In cursul anului 2023, in baza deciziei AGOA din 28 aprilie 2023 a fost decisa repartizarea de dividende in suma de 8.500.000 RON din profitul aferent exercitiului financiar incheiat la 31 decembrie 2022 in suma de 12.189.144 RON, diferenta in suma de 3.689.144 RON reprezentand profitul nerepartizat pe alte destinatii reprezentand sursa proprie de finantare a investitiilor.

La 31 decembrie 2023, Societatea are dividende de plata in suma de 744.239 RON aferent an 2021 si 656.685 RON aferent an 2022.

28. PĂRȚI AFILIATE

Societatea are împrumuturi primite de la parti afiliate conform tabelului de mai jos:

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Total	4.880.000	4.880.000
Radu Viehmann	4.580.000	4.580.000
Maria Ciorapciu	300.000	300.000

Termenii si conditiile aferente împrumuturilor mai sus prezentate sunt descrise la Nota 21. Nu au fost furnizate garanții pentru împrumuturile cu entitățile afiliate.

Membrii cheie din conducere

Vă rugăm să consultați mai jos prezentarea beneficiilor acordate membrilor conducerii. În anii încheiați la 31 decembrie 2023 și 31 decembrie 2022 nu au existat tranzacții încheiate între societate și membrii cheie din conducere.

În cursul anului 2023, Societatea a plătit beneficii catre membrii cheie din conducere constand in membrii Consiliului de administrație („C.A.”) a Turbomecanica SA si directorului general, dupa cum urmeaza:

	<u>31 decembrie 2023</u>	<u>31 decembrie 2022</u>
Consiliu de Administratie si Directorul General	2.736.164	2.950.461

La 31 decembrie 2023 si 31 decembrie 2022, Societatea nu are acordate avansuri pentru decontare administratorilor / membrilor consiliului de administrație

La sfârșitul exercițiilor financiare 2023 și 2022, nu existau garanții sau obligații viitoare asumate de Societate în numele administratorilor.

29. ANGAJAMENTE ȘI CONTINGENȚE

Angajamente

Societatea are angajamente in valoare de 11.913.465 RON legate de achizitia de active corporale sau necorporale la 31 decembrie 2023 (31 decembrie 2022: 14.764.382 RON).

Societatea a emis scrisori bancare de garantie in favoarea partenerilor de afaceri la 31 decembrie 2023 in valoare de 1.931.866 RON (31 decembrie 2022: 1.430.322 RON) (Nota 21).

Angajamentele aferente datoriilor de leasing sunt prezentate in Nota 21.

Contingente

Impozitare

Sistemul de impozitare din România este într-o fază de consolidare și armonizare cu legislația europeană. In acest sens încă există interpretări diferite ale legislației fiscale.

În anumite situații, autoritățile fiscale pot trata în mod diferit anumite aspecte, procedând la calcularea unor impozite și taxe suplimentare și a dobânzilor și penalităților de întârziere aferente.

In anul 2023, nivelul dobanzilor a fost de 0,02% pe zi de intarziere la plata; nivelul penalitatilor este la valoarea de 0,01% pe zi de intarziere la plata.

În România, exercițiul fiscal rămâne deschis pentru verificare fiscală timp de 5 ani. In ultimii 5 ani nu au existat inspectii fiscale pe impozitul pe profit. Conducerea Societății consideră că obligațiile fiscale incluse în aceste situații financiare sunt adecvate.

În conformitate cu prevederile emise de catre Ministrul Finantelor Publice, care reglementează regimul fiscal al elementelor de capital propriu ce nu au fost subiect al calculatiei impozitului pe profit la data înregistrării lor în contabilitate, datorită naturii lor, în cazul în care Societatea va schimba în viitor destinația rezervelor din reevaluare (prin acoperire de pierderi sau distribuire către actionari), aceasta va conduce la datorii suplimentare cu impozitul pe profit.

Mediul înconjurător

Reglementările privind mediul înconjurător sunt în continuă dezvoltare în România, iar Societatea nu a înregistrat niciun fel de obligații la 31 decembrie 2023 sau la 31 decembrie 2022 pentru niciun fel de costuri anticipate, inclusiv onorarii juridice și de consultanță, studii ale locului, designul și implementarea unor planuri de remediere, referitoare la mediul înconjurător. Conducerea Societății consideră că nu sunt necesare provizioane cu privire la obligatiile de mediu.

Atenuarea schimbarilor climatice prin imbunatatirea performantei de mediu si prevenirea poluarii

Societatea este în permanență preocupată de protejarea mediului, fiind concentrata pe optimizarea performanței proceselor de alocare și consum de resurse și este angajata în identificarea de soluții pentru reducerea impactului asupra mediului, prin înlocuirea unor substanțe periculoase, creșterea calității aerului și nu în ultimul rând reciclare.

Prin Programul de monitorizare și măsurare al sistemului de management mediu, toate instalațiile de de poluare existente pe amplasament sunt monitorizate săptămânal și verificate periodic prin Program de mentenanță preventiv predictivă echipamente tehnologice, privind funcționalitatea acestora în condiții normale.

Societatea este în proces de modernizare a secțiilor de producție, înlocuind mașini unelte vechii și neproductive cu centre uzinale de ultima generație, cu scopul reducerii cantității de deșeuri periculoase. Astfel, in 2022 s-a montat sistemul de filtre de captarea a emisiilor de metale grele și a pulberilor pe liniile de Cuprare, Cadmiere și Cromare, ceea ce a condus la o reducere a concentrației de metale grele și pulberi. In plus, Societatea a hotărât achiziționarea și montarea unui sistem de filtrele cu eficiență de captare a emisiilor de metale grele (Fosfatate, Mordansare, Decapare Viper) și a pulberilor eliminate în procesele speciale.

Societatea, prin prisma activității desfășurate utilizează solvenți organici cu compuși organici volatili, care intră sub incidența prevederilor legale. Compușii organici volatili, COV-urile, sunt o categorie importantă de poluanți atmosferici, frecvent întâlniți în atmosferă ca rezultat al activităților umane. Principala activitate a companiei care generează emisii cu compuși organici volatili este procesul de degresare piese, solventul organic folosit fiind tetracloroetilena. La începutul anului 2023 s-a efectuat curățarea coșului de evacuare aferent atelierului de vopsitorie, eliminand astfel surplusul de pulbere cu conținut de COV reținut pe tubulatură în timpul procesului de vopsire piese, aceasta conducand la scăderea concentrației de emisii cu COV.

La 31 decembrie 2023, pe baza informatiilor disponibile, Societatea a analizat impactul potential al schimbarii climatice asupra situatiei financiare si rezultatelor operatiunilor Societatii si a concluzionat ca nu exista un impact asupra pozitiei financiare de la 31 decembrie 2023 .

29. ANGAJAMENTE ȘI CONTINGENȚE (continuare)

Alte informatii

Razboiul din Ucraina si sanctiunile aferente impotriva Federatiei Ruse au un impact continuu asupra economiilor europene si la nivel global. Entitatea nu are nicio expunere directa semnificativa in Ucraina, Rusia sau Belarus. Cu toate acestea, impactul asupra situatiei economice generale poate necesita revizuirea periodica a anumitor ipoteze si estimari (costul energiei, costul materiilor prime si impactul general al presiunii inflatiei). La 31 decembrie 2023, pe baza informatiilor disponibile, Societatea a analizat impactul potential al schimbarii conditiilor micro si macroeconomice asupra situatiei financiare si rezultatelor operatiunilor Societatii si a concluzionat ca nu exista un impact asupra pozitiei financiare de la 31 decembrie 2023.

30. ONORARIILE DE AUDIT

Incepand cu 2021, auditorul Societatii este Ernst&Young Assurance Services SRL. Onorariile pentru servicii de audit ale situatiilor financiare la 31 decembrie 2023 intocmite in conformitate cu Ordinul Ministerului Finantelor Publice 2844/2016, pentru aprobarea reglementarilor contabile conforme cu Standardele Internationale de Raportare Financiara, cu modificarile si clarificarile ulterioare au fost in suma de 42.800 EURO, fara TVA.

31. EVENIMENTE ULTERIOARE DATEI BILANȚULUI

În februarie 2024, cele două contracte de imprumut cu asociatii, au fost prelungite și s-au încheiat documente suplimentare după cum urmează: AA 16 /07.02.2024 la contractul 178/2009 si respectiv AA 12 / 07.02.2024 la contractul 867/2012.

Nu au avut loc alte evenimente ulterioare datei bilanțului care ar putea avea un impact asupra situatiilor financiare la 31 decembrie 2023.

Situațiile financiare au fost aprobate de către Consiliul de Administratie și au fost autorizate pentru a fi emise la 27 martie 2024.

CLAUDIA ANGHEL,
Director Economic-Comercial

RADU VIEHMANN,
Director General

DECLARAȚIA CONDUCERII

Ing. Radu Viehmann Presedintele Consiliului de Administratie si Director General imi asum raspunderea pentru intocmirea raportarilor contabile la 31.12.2023.

Declarăm ca toate politicile contabile utilizate de TURBOMECANICA S.A. pentru intocmirea raportarilor contabile la 31.12.2023 sunt in conformitate cu Legea contabilitatii nr. 82/1991 republicata, cu modificarile si completarile ulterioare, cu O.M.F.P. nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară si Ordinul nr. 85/2022 privind principalele aspecte legate de întocmirea și depunerea situațiilor financiare anuale și a raportărilor contabile anuale ale operatorilor economici la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor Publice și pentru reglementarea unor aspecte contabile.

Confirmăm ca in cursul anului 2023 nu au fost cazuri de incalcarii sau posibile cazuri de neconformitate cu legi sau reglementari care ar putea influenta semnificativ raportarile contabile.

Declarăm ca raportarile contabile la 31 decembrie 2023 ale **TURBOMECANICA S.A.** ofera o imagine fidela a pozitiei financiare, performantei financiare si a celorlate informatii referitoare la activitatea desfasurata in perioada 01.01.2023 – 31.12.2023.

Declarăm ca **TURBOMECANICA SA** isi desfasoara activitatea in conditii de continuitate, nu intentioneaza si nici nu are nevoie sa lichideze sau sa reduca in mod semnificativ volumul activitatii sale ca urmare a:

- pierderii unor clienti importanti,
- aplicarii unui plan de restructurare,
- platilor restante,
- problemelor de lichiditate, litigiilor in calitate de parat si reclamant cu actionarii, debitorii, creditorii semnificativi, organele statului, de revendicare,
- riscului de sector, de piata,
- altor factori.

Declarăm ca membrii conducerii nu au cunostinta de incertitudini semnificative legate de evenimente sau conditii care pot cauza indoieli semnificative asupra capacitatii intreprinderii de a-si continua activitatea.

Data : 27.03.2024

DIRECTOR GENERAL,
VIEHMANN RADU, Ing.

DIRECTOR ECONOMIC-COMERCIAL,
ANGHEL CLAUDIA, Ec.

RAPORTUL AUDITORULUI INDEPENDENT

Catre actionarii TURBOMECANICA S.A.

Raport asupra auditului situatiilor financiare

Opinia

Am auditat situatiile financiare ale societatii TURBOMECANICA S.A. („Societatea”) cu sediul social in Bd. Iuliu Maniu nr. 244, Sector 6, Bucuresti, Romania, identificata prin codul unic de inregistrare fiscala 3156315, care cuprind situatia pozitiei financiare la data de 31 decembrie 2023, situatia rezultatului global, situatia modificarilor capitalurilor proprii si situatia fluxurilor de numerar pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si note la situatiile financiare, inclusiv un sumar al politicilor contabile materiale.

In opinia noastra, situatiile financiare anexate ofera o imagine fidela si justa a pozitiei financiare a Societatii la data de 31 decembrie 2023, ca si a performantei financiare si a fluxurilor de numerar ale acesteia pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data, in conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementarilor contabile conforme cu Standardele Internationale de Raportare Financiara, cu modificarile si clarificarile ulterioare.

Bazele opiniei

Noi am efectuat auditul conform Standardelor Internationale de Audit (ISA), Regulamentului (UE) nr. 537/2014 al Parlamentului European si al Consiliului din 16 aprilie 2014 („Regulamentul (UE) nr. 537/2014”) si Legii nr. 162 /2017 („Legea 162/2017”). Responsabilitatile noastre conform acestor standarde sunt descrise mai detaliat in sectiunea „Responsabilitatile auditorului pentru auditul situatiilor financiare” din raportul nostru. Suntem independenti fata de Societate conform Codului International de etica al profesionistilor contabili (inclusiv standardele internationale de independenta) emis de Consiliul pentru Standarde Internationale de Etica pentru Contabili (codul IESBA), conform cerintelor etice care sunt relevante pentru auditul situatiilor financiare in Romania, inclusiv Regulamentul (UE) nr. 537/2014 si Legea 162/2017, si ne-am indeplinit responsabilitatile etice conform acestor cerinte si conform Codului IESBA. Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza pentru opinia noastra.

Aspecte cheie de audit

Aspectele cheie de audit sunt acele aspecte care, in baza rationamentului nostru profesional, au avut cea mai mare importanta pentru auditul situatiilor financiare din perioada curenta. Aceste aspecte au fost abordate in contextul auditului desfasurat asupra situatiilor financiare in ansamblu, si in formarea opiniei noastre asupra acestora, si nu emitem o opinie separata cu privire la aceste aspecte cheie.

Pentru fiecare aspect de mai jos, am prezentat in acel context o descriere a modului in care auditul nostru a abordat respectivul aspect.

Am indeplinit responsabilitatile descrise in sectiunea „Responsabilitatile auditorului pentru auditul situatiilor financiare” din raportul nostru, inclusiv in legatura cu aceste aspecte cheie. In consecinta, auditul nostru a inclus efectuarea procedurilor proiectate sa raspunda la evaluarea noastra cu privire la riscul de erori semnificative in cadrul situatiilor financiare. Rezultatele procedurilor noastre de audit, inclusiv ale procedurilor efectuate pentru a aborda aspectele de mai jos, constituie baza pentru opinia noastra de audit asupra situatiilor financiare anexate.

Recunoasterea veniturilor din contracte cu clientii

Majoritatea veniturilor Societatii provin din servicii de reparatii si din fabricatia motoarelor si ansamblelor mecanice pentru avioane si elicoptere. Societatea are numeroase proiecte contractate, cu valori individuale ce variaza de la sume foarte mici pana la 3,3 milioane lei, pentru care obligatia de executie este recunoscuta in timp si care se pot extinde in afara exercitiului financiar. De asemenea, avand in vedere natura specializata a muncii efectuate si concentrarea veniturilor in relatie cu cativa clienti, Societatea are in vigoare protocoale de colaborare pe termen lung cu acestia. Veniturile sunt recunoscute in conformitate cu stadiul de finalizare al respectivelor proiecte, acesta fiind determinat prin metoda bazata pe cost. Atunci cand sunt anticipate pierderi, acestea sunt recunoscute in situatia rezultatului global. Identificarea contractelor care intrunesc cerintele IFRS 15 *Venituri din contractele cu clientii* („IFRS 15”), precum si estimarea costului de finalizare necesita efectuarea de rationamente semnificative si estimari. In 2021, conducerea Societatii a efectuat o analiza detaliata a contractelor sale cu clientii pentru a identifica contractele care intrunesc criteriile specificate de IFRS 15 si tratamentul contabil pentru a reflecta cerintele standardului, si concluziile acestei analize au fost aplicate in mod consistent in 2023.

Am considerat recunoasterea veniturilor ca fiind un aspect cheie pentru audit, datorita numarului mare de proiecte ce poate atrage un risc de eroare semnificativa asupra veniturilor, rezultatului net si soldurilor proiectelor din situatia pozitiei financiare, dar si datorita complexitatii rationamentelor ce trebuie facute in conformitate cu IFRS 15.

Politicile contabile ale Societatii cu privire la recunoasterea veniturilor, precum si rationamentele critice efectuate sunt prezentate in Nota 3 „Politici contabile materiale” din situatiile financiare, sectiunile „Recunoasterea veniturilor” si „Rationamente, estimari si ipoteze contabile semnificative”.

Cum am adresat aspectul cheie de audit

Procedurile noastre de audit au inclus, printre altele, urmatoarele proceduri:

- Intelegerea detaliata a proceselor ce privesc recunoasterea veniturilor și a fluxurilor de documentație aferente, identificarea controalelor concepute și implementate în cadrul proceselor respective pe care le-am considerat relevante și semnificative pentru auditul nostru;

- Revizuirea unui esantion de contracte de vanzare pentru a evalua aplicarea corecta a politicilor contabile ale Societatii privind recunoasterea veniturilor, precum si conformitatea acestora cu cerintele IFRS 15. Procedurile noastre au inclus si analizarea tratamentului contabil al proiectelor in curs la sfarsitul anului, precum si prezentarea acestora in situatiile financiare;
- Pentru o selectie de clienti, am confirmat soldurile la sfarsitul anului financiar si tranzactiile din timpul anului, pentru a verifica completitudinea si corectitudinea tranzactiilor inregistrate;
- Efectuarea de teste de detaliu ce constau in inspectarea evidentelor relevante, pe baza de esantion, pentru veniturile inregistrate in cursul anului; am efectuat, de asemenea, teste de detaliu pentru o selectie de tranzactii de vanzare inregistrate aproape de sfarsitul anului si dupa incheierea exercitiului financiar, prin verificarea facturilor, a bonurilor de livrare si/sau a contractelor, pentru a confirma ca veniturile au fost recunoscute in perioada contabila corecta.
- Revizuirea estimarilor si rationamentelor facute de catre conducerea Societatii referitor la recunoasterea veniturilor, ce a inclus reconcilierea pentru un esantion de proiecte a informatiilor cu documentele suport cum ar fi, pretul aferent contractelor, bugetul aferent proiectelor cu privire la costul estimat, discutii cu directorul de productie, evaluand gradul de finalizare al proiectelor precum si coroborarea acestor informatii cu dovezile disponibile ulterior incheierii anului;
- De asemenea, am evaluat procesul prin care conducerea identifica proiectele care vor genera pierdere, prin analiza costurilor de finalizare a proiectelor in curs;
- Am analizat corelatia dintre venituri, creante si incasarile de numerar folosind proceduri de analize de date si am efectuat teste ale incasarilor, prin revizuirea extraselor bancare pentru un esantion de tranzactii.

De asemenea, am evaluat informatiile incluse in situatiile financiare pentru a determina conformitatea acestora cu cerintele de prezentare ale OMF 2844/2016, cu modificarile si clarificarile ulterioare.

Alte informatii

Alte informatii includ Raportul anual al Consiliului de administratie, care include si declaratia nefinanciara, precum si Raportul de Remunerare, dar nu includ situatiile financiare si raportul nostru de audit cu privire la acestea. Conducerea este responsabila pentru alte informatii.

Opinia noastra de audit asupra situatiilor financiare nu acopera alte informatii si nu exprimam nicio forma de concluzie de asigurare asupra acestora.

In legatura cu auditul efectuat de noi asupra situatiilor financiare, responsabilitatea noastra este de a citi aceste alte informatii si, facand acest lucru, de a analiza daca acestea nu sunt in concordanta, in mod semnificativ, cu situatiile financiare sau cunostintele pe care le-am obtinut in urma auditului sau daca acestea par sa includa erori semnificative. Daca, in baza activitatii desfasurate, ajungem la concluzia ca exista erori semnificative cu privire la aceste alte informatii, noi trebuie sa raportam acest lucru. Nu avem nimic de raportat in acest sens.

Responsabilitatea conducerii si a persoanelor responsabile cu guvernanta pentru situatiile financiare

Conducerea Societatii are responsabilitatea intocmirii si prezentarii fidele a situatiilor financiare in conformitate cu Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementarilor contabile conforme cu Standardele Internationale de Raportare Financiara, cu modificarile si clarificarile ulterioare, si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare care sunt lipsite de denaturari semnificative, cauzate fie de frauda, fie de eroare.

La intocmirea situatiilor financiare, conducerea este responsabila sa evalueze abilitatea Societatii de a-si desfasura activitatea conform principiului continuitatii activitatii si sa prezinte, daca este cazul, aspectele referitoare la continuitatea activitatii si folosirea principiului continuitatii activitatii, mai putin in cazul in care conducerea intentioneaza sa lichideze Societatea sau sa ii inceteze activitatea sau nu are nicio alternativa reala decat sa procedeze astfel.

Persoanele responsabile cu guvernanta au responsabilitatea supravegherii procesului de raportare financiara a Societatii.

Responsabilitatile auditorului pentru auditul situatiilor financiare

Obiectivele noastre constau in obtinerea unei asigurari rezonabile privind masura in care situatiile financiare, luate in ansamblu, nu contin denaturari semnificative cauzate de eroare sau frauda si de a emite un raport de audit care sa includa opinia noastra. Asigurarea rezonabila reprezinta un nivel ridicat de asigurare, inasa nu este o garantie ca un audit desfasurat in conformitate cu standardele ISA va detecta intotdeauna o denaturare semnificativa, daca aceasta exista. Denaturarile pot fi cauzate fie de frauda fie de eroare si sunt considerate semnificative daca se poate preconiza, in mod rezonabil, ca acestea, atat la nivel individual sau luate in ansamblu, vor influenta deciziile economice ale utilizatorilor luate in baza acestor situatii financiare.

Ca parte a unui audit in conformitate cu standardele ISA, ne exercitam rationamentul profesional si ne mentinem scepticismul profesional pe intreg parcursul auditului. De asemenea:

- ▶ Identificam si evaluam riscurile de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, cauzate fie de frauda fie de eroare, stabilim si efectuam proceduri de audit care sa raspunda acestor riscuri si obtinem probe de audit suficiente si adecvate pentru a constitui o baza pentru opinia noastra. Riscul de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de frauda este mai ridicat decat cel de nedetectare a unei denaturari semnificative cauzate de eroare, deoarece frauda poate include complicitate, falsuri, omisiuni intentionate, declaratii false sau evitarea controlului intern.
- ▶ Intelegem controlul intern relevant pentru audit pentru a stabili procedurile de audit adecvate in circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficacitatii controlului intern al Societatii.
- ▶ Evaluam gradul de adecvare a politicilor contabile utilizate si rezonabilitatea estimarilor contabile si a prezentarilor aferente de informatii realizate de catre conducere.
- ▶ Concluzionam asupra caracterului adecvat al utilizarii de catre conducere a principiului continuitatii activitatii, si determinam, pe baza probelor de audit obtinute, daca exista o incertitudine semnificativa cu privire la evenimente sau conditii care ar putea genera indoiele semnificative privind capacitatea Societatii de a-si continua activitatea. In cazul in care concluzionam ca exista o incertitudine semnificativa, trebuie sa atragem atentia, in raportul de audit, asupra prezentarilor aferente din situatiile financiare sau, in cazul in care aceste prezentari sunt neadecvate, sa ne modificam opinia. Concluziile noastre se bazeaza pe probele de audit obtinute pana la data raportului nostru de audit. Cu toate acestea, evenimente sau conditii viitoare pot determina ca Societatea sa nu isi mai desfasoare activitatea in baza principiului continuitatii activitatii.
- ▶ Evaluam prezentarea, structura si continutul general al situatiilor financiare, inclusiv al prezentarilor de informatii, si masura in care situatiile financiare reflecta tranzactiile si evenimentele de baza intr-o maniera care realizeaza prezentarea fidela.

Comunicam persoanelor responsabile cu guvernanta, printre alte aspecte, obiectivele planificate si programarea in timp a auditului, precum si constatarile semnificative ale auditului, inclusiv orice deficiente semnificative ale controlului intern, pe care le identificam pe parcursul auditului nostru.

De asemenea, prezentam persoanelor responsabile cu guvernanta o declaratie cu privire la conformitatea noastra cu cerintele etice privind independenta si le comunicam toate relatiile si alte aspecte care pot fi considerate, in mod rezonabil, ca ar putea sa ne afecteze independenta si, unde este cazul, actiunile întreprinse pentru eliminarea amenințărilor cu privire la independenta sau masurile de protecție aplicate pentru a reduce acele amenințări.

Dintre aspectele pe care le comunicam persoanelor responsabile cu guvernanta, stabilim acele aspecte care au avut cea mai mare importanta in cadrul auditului asupra situatiilor financiare din perioada curenta si, prin urmare, reprezinta aspecte cheie de audit.

Raport cu privire la alte cerinte legale si de reglementare

Raportare asupra unor informatii, altele decat situatiile financiare si raportul nostru de audit asupra acestora

Pe langa responsabilitatile noastre de raportare conform standardelor ISA si descrise in sectiunea „Alte informatii”, referitor la Raportul anual al Consiliului de administratie si la Raportul de remunerare, noi am citit aceste rapoarte si raportam urmatoarele:

- a) in Raportul anual al Consiliului de administratie nu am identificat informatii care sa nu fie consecvente, sub toate aspectele semnificative, cu informatiile prezentate in situatiile financiare la data de 31 decembrie 2023, atasate;
- b) Raportul anual al Consiliului de administratie, identificat mai sus, include, sub toate aspectele semnificative, informatiile cerute de Ordinul Ministrului Finantelor Publice nr. 2844/2016 pentru aprobarea Reglementarilor contabile conforme cu Standardele Internationale de Raportare Financiara, cu modificarile si clarificarile ulterioare, Anexa 1, articolele 15-19;
- c) pe baza cunostintelor noastre si a intelegerii dobandite in cursul auditului situatiilor financiare intocmite la data de 31 decembrie 2023 cu privire la Societate si la mediul acesteia, nu am identificat informatii eronate semnificative prezentate in Raportul anual al Consiliului de administratie.
- d) Raportul de remunerare identificat mai sus, include, sub toate aspectele semnificative, informatiile cerute de articolul 107 (1) si (2) din Legea 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață.

Alte cerinte privind cuprinsul raportului de audit conform Regulamentului (UE) nr. 537/2014 al Parlamentului European si al Consiliului

Numirea si aprobarea auditorului

Am fost numiti auditori ai Societatii de catre Adunarea Generala a Actionarilor la data de 27 aprilie 2021 pentru a audita situatiile financiare ale exercitiilor financiare incheiate la 31 decembrie 2021, 31 decembrie 2022 si 31 decembrie 2023. Durata totala de misiune continua, inclusiv reinnoirile (prelungirea perioadei pentru care am fost numiti initial) si renumirile anterioare drept auditori a fost de trei ani, acoperind exercitiile financiare incheiate la data de 31 decembrie 2021, 31 decembrie 2022 si 31 decembrie 2023.

Consecventa cu raportul suplimentar adresat Comitetului de Audit

Opinia noastra de audit asupra situatiilor financiare exprimata in acest raport este in concordanta cu raportul suplimentar adresat Comitetului de Audit al Societatii, pe care l-am emis in data de 27 martie 2024.

Servicii non-audit

Nu am furnizat Societatii servicii non-audit interzise mentionate la articolul 5 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 537/2014 al Parlamentului European si al Consiliului si ramanem independenti fata de Societate pe durata auditului.

Nu am furnizat Societatii alte servicii decat cele de audit statutar, prezentate in raportul anual si in situatiile financiare.

Raport asupra conformitatii formatului electronic al situatiilor financiare (XHTML) cu cerintele Regulamentului ESEF

Am efectuat un angajament de asigurare rezonabila asupra conformitatii situatiilor financiare prezentate in format XHTML ale TURBOMECANICA SA („Societatea”) pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2023, cu cerintele Regulamentului delegat (UE) 2019/815 al Comisiei din 17 decembrie 2018 de completare a Directivei 2004/109/CE a Parlamentului European si a Consiliului in ceea ce priveste standardele tehnice de reglementare privind specificarea unui format de raportare electronic unic („Regulamentul ESEF”).

Aceste proceduri se refera la testarea formatului si a consecventei formatului electronic al situatiilor financiare (XHTML) cu situatiile financiare auditate si exprimarea unei opinii asupra conformitatii formatului electronic al situatiilor financiare ale Societatii pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2023 cu cerintele Regulamentului ESEF. In conformitate cu aceste cerinte, formatul electronic al situatiilor financiare trebuie sa fie prezentat in format XHTML.

Responsabilitatile conducerii si ale persoanelor responsabile cu guvernanta

Conducerea Societatii este responsabila de conformitatea cu cerintele Regulamentului ESEF la intocmirea formatului electronic XHTML al situatiilor financiare si de asigurarea consecventei intre formatului electronic al situatiilor financiare si situatiile financiare auditate.

Responsabilitatea conducerii include, de asemenea, proiectarea, implementarea si mentinerea controalelor interne pe care le considera necesare pentru a permite intocmirea de situatii financiare in format ESEF care sa fie lipsite de denaturari semnificative raportate la Regulamentul ESEF.

Persoanele responsabile cu guvernanta au responsabilitatea supravegherii procesului de raportare financiara in ceea ce priveste intocmirea situatiilor financiare, inclusiv aplicarea Regulamentului ESEF.

Responsabilitatea auditorului

Responsabilitatea noastra este de a exprima o opinie de asigurare rezonabila cu privire la conformitatea formatului electronic al situatiilor financiare cu cerintele Regulamentului ESEF.

Am desfasurat o misiune de asigurare rezonabila in conformitate cu ISAE 3000 (revizuit) „Misiunile de asigurare, altele decat auditul sau revizuirea informatiilor financiare istorice” [ISAE 3000 (revizuit)]. Acest standard prevede ca noi sa respectam standardele etice si sa planificam si sa ne desfasuram misiunea astfel incat sa obtinem o asigurare rezonabila privind masura in care formatul electronic al situatiilor financiare ale Societatii este intocmit, sub toate aspectele semnificative, in conformitate cu Regulamentul ESEF. Natura, plasarea in timp si extinderea procedurilor selectate depind de rationamentul nostru, incluzand o evaluare a riscului de denaturari semnificative raportate la cerintele Regulamentului ESEF cauzate fie de frauda, fie de eroare.

Asigurarea rezonabila reprezinta un nivel ridicat de asigurare, insa nu este o garantie ca misiunea de asigurare desfasurata in conformitate cu ISAE 3000 (revizuit) va detecta intotdeauna o denaturare semnificativa raportata la cerinte, daca aceasta exista.

Independenta noastra si managementul calitatii

Aplicam Standardul International de Management al Calitatii 1, Managementul Calitatii pentru firmele care efectuează audituri sau revizurii ale situatiilor financiare sau alte misiuni de asigurare sau servicii conexe, care necesita proiectarea, implementarea și operarea unui sistem de management al calitatii, inclusiv politici sau proceduri privind conformitatea cu cerintele etice, standardele profesionale și cerintele legale si de reglementare aplicabile.

Ne-am mentinut independenta si confirmam ca am respectat cerintele privind etica si independenta impuse de Codul International de etica al profesionistilor contabili (inclusiv standardele internationale de independenta) emis de Consiliul pentru Standarde Internationale de Etica pentru Contabili (codul IESBA).

Sumarul procedurilor efectuate

Obiectivul procedurilor pe care le-am planificat si le-am desfasurat a constat in obtinerea unei asigurari rezonabile ca formatul electronic al situatiilor financiare este intocmit, sub toate aspectele semnificative, in conformitate cu cerintele Regulamentului ESEF. In desfasurarea evaluarii noastre asupra conformitatii cu cerintele Regulamentului ESEF a formatului electronic (XHTML) de raportare al situatiilor financiare ale Societatii, ne-am mentinut scepticismul profesional si am aplicat rationamentul profesional. De asemenea:

- am obtinut o intelegere a controlului intern si proceselor legate de aplicarea Regulamentului ESEF in ceea ce priveste situatiile financiare ale Societatii, inclusiv intocmirea situatiilor financiare ale Societatii in format XHTML
- am testat validitatea formatului XHTML aplicat
- am verificat daca formatul electronic al situatiilor financiare (XHTML) corespunde situatiilor financiare auditate.

Consideram ca probele pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza pentru opinia noastra.

Opinie asupra conformitatii formatului electronic al situatiilor financiare cu cerintele Regulamentului ESEF

Pe baza procedurilor pe care le-am desfasurat, in opinia noastra, formatul electronic al situatiilor financiare este intocmit, sub toate aspectele semnificative, in conformitate cu cerintele Regulamentului ESEF.

In numele,

Ernst & Young Assurance Services SRL
Bd. Ion Mihalache 15-17, etaj 21, Bucuresti, Romania

Inregistrat in Registrul Public electronic cu nr. FA77

Nume Auditor / Partener: Ariadna Oslobeanu
Inregistrat in Registrul Public electronic cu nr. AF 2199

Autoritatea pentru Supravegherea Publică a
Activității de Audit Statutar (ASPAAS)

Firma de audit: ERNST & YOUNG ASSURANCE SERVICES S.R.L.
Registrul Public Electronic: FA77

Autoritatea pentru Supravegherea Publică a
Activității de Audit Statutar (ASPAAS)

Auditor financiar: Oslobeanu Ariadna
Registrul Public Electronic: AF2199

Bucuresti, Romania
29 martie 2024